

Täysistunto

Tiistai 5.11.2024 klo 14.00—17.43

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 17.43.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (14.00—16.01) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (16.01—17.43).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 31.10.2024 antanut hallituksen esitykset HE 183, 184/2024 vp.

2.2. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 40, 41/2024 vp.

3. Ari Koposen vapautuspyyntö lakivaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 57/2024 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 6.11.2024 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 6.11.2024 kello 11.

4. Anne Rintamäen vapautuspyyntö liikenne- ja viestintävaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 58/2024 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 6.11.2024 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 6.11.2024 kello 11.

5. Juho Eerolan vapautuspyyntö työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan varajäsenyydestä Vapautuspyyntö VAP 59/2024 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 6.11.2024 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 6.11.2024 kello 11.

6. Mikko Polvisen vapautuspyyntö Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan varajäsenyydestä Vapautuspyyntö VAP 60/2024 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 6.11.2024 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 6.11.2024 kello 11.

7. Sakari Puiston vapautuspyyntö ympäristövaliokunnan varajäsenyydestä Vapautuspyyntö VAP 61/2024 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 6.11.2024 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 6.11.2024 kello 11.

8. Mikko Lundénin vapautuspyyntö maa- ja metsätalousvaliokunnan varajäsenyydestä Vapautuspyyntö VAP 62/2024 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 6.11.2024 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 6.11.2024 kello 11.

9. Pia Sillanpään vapautuspyyntö talousvaliokunnan jäsenyydestä Vapautuspyyntö VAP 63/2024 vp

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 6.11.2024 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 6.11.2024 kello 11.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi koulumatkatukilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 177/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Bergqvist, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.02 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist(esittelypuheenvuoro):

Arvoisa puhemies! Esityksessä esitetään muutettavaksi koulumatkatukilakia siten, että koulumatkatukioikeus rajataan koskemaan ensi vuoden elokuusta alkaen maksuttomaan koulutukseen oikeutettuja opiskelijoita. Esitys liittyy hallituksen vuosia 2025—2028 koskevaan julkisen talouden suunnitelmaan ja siihen liittyviin menosopeutustarpeisiin. Esitys liittyy valtion ensi vuoden talousarvioesitykseen.

Ärade talman! I samband med vårens ramria vändes det på alla stenar för att hitta olika åtgärder för att balansera ekonomin. En av åtgärderna är lagförslaget som nu presenteras. Då resurserna är knappa måste vi noga överväga vilka stödformer staten står för och vad som kan finansieras på annat sätt. Det här lagförslaget tryggar rätten till stöd för skolresor för de yngsta studerandena, studerande som omfattas av den avgiftsfria utbildningen.

Koulumatkatuen tarkoitus on tukea pitkistä koulumatkoista aiheutuvia kustannuksia. Maksuttoman koulutuksen piirissä olevilla opiskelijoilla edellytyksenä on, että yhdensuuntainen koulumatka on vähintään seitsemän kilometriä. Maksuttomaan koulutukseen oikeutetuilla opiskelijoilla tarkoitetaan niitä opiskelijoita, jotka ovat oppivelvollisuuslain mukaan oikeutettuja maksuttomaan koulutukseen. Muita kuin maksuttomaan koulutukseen oikeutettuja opiskelijoita voivat olla esimerkiksi sellaiset opiskelijat, jotka ovat suorittaneet jo yhden toisen asteen tutkinnon eivätkä kuulu oppivelvollisuuden piiriin. Heitä voivat olla myös opiskelijat, jotka opiskelevat oppilaitoksessa, joka ei kuulu maksuttoman koulutuksen piiriin.

Nykytilanteessa maksuttomaan koulutukseen oikeutetut opiskelijat ja muut kuin maksuttomaan koulutukseen oikeutetut opiskelijat saavat koulumatkatukea osittain eri edellytyksin. Esityksen mukaan koulumatkatukioikeus rajataan koskemaan maksuttomaan kou-

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

lutukseen oikeutettuja opiskelijoita. Muutoksen arvioitu nettosäästö olisi julkisen talouden suunnitelman mukaisesti kahdeksan miljoonaa euroa.

Koulumatkatukioikeus säilyisi muutoksen jälkeen edelleen oppivelvollisuutta suorittavilla opiskelijoilla, ja he voivat siis edelleen saada tukea pääsääntöisesti 20 ikävuoteen saakka. Koulumatkatuen saajia on tänä vuonna arviolta 111 000 opiskelijaa, ja suurin osa opiskelijoista saisi edelleenkin koulumatkatukea. Muutoksen seurauksena koulumatkatuen saajamäärä pienenesi 12 000 opiskelijalla. Nämä opiskelijat joutuisivat jatkossa kattamaan koulumatkoista aiheutuvat kustannukset itse.

Koulumatkatukioikeuden ulkopuolelle joutuvista arviolta noin 80 prosenttia suorittaa toista toisen asteen tutkintoa tai muita opintoja, jotka eivät kuulu maksuttomuuden piiriin ja ovat siksi maksuttoman koulutuksen ulkopuolella. Joukosta yli 6 000 opiskelijaa on 25-vuotiaita tai vanhempia. Koulumatkatukioikeuden poistamisen muilta kuin oppivelvollisuuslain mukaan maksuttomaan koulutukseen oikeutetuilta ei voida siten edellä mainituin perustein arvioida aiheuttavan kovinkaan laajamittaisia ja merkittäviä heikennyksiä nuorimpien opiskelijoiden taloudelliseen asemaan.

Arvoisa puhemies! Kun resurssit ovat niukat, meidän on harkittava tarkkaan, mitä valtion tulee maksaa ja mitä voidaan rahoittaa muilla tavoin. Ehdotus toteuttaa säästötavoitetta, mutta turvaa nykytilaa vastaavasti oppivelvollisten koulutuksen saatavuutta. Koulumatkatukioikeus kohdistuisi edelleenkin sitä eniten tarvitseville. Ehdotetut muutokset myös selkeyttävät järjestelmää ja helpottavat toimeenpanoa, kun koulumatkatuen myöntämisedellytykset olisivat jatkossa yhdenmukaiset.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Ollikainen, varsågod.

14.07 **Mikko Ollikainen r:** Årade talman! Inledningsvis ett stort tack till ministern för presentationen av den här propositionen till förslag till ändring av lagen om stöd för skolresor. Det begränsas nu till studerande som med stöd av läropliktslagen omfattas av avgiftsfri utbildning. Det här är ju en del av nästa års budget och också det som man har kommit överens om i ramrån, och på lång sikt är det tänkt att det ska sparas ungefär 8 miljoner per år.

Oikeus koulukyydityksiin rajoitetaan nyt ainoastaan niille, jotka ovat maksuttoman koulutuksen piirissä, ihan oppivelvollisuuslain mukaisesti. Tämä esimerkiksi Kelan näkökulmasta myös selkeyttää näitä kriteerejä, millä tavalla voidaan maksaa tätä koulukyyditystukea, ja tässä on myös vähintään seitsemän kilometrin raja.

Tämä on tosiaan yksi osa ensi vuoden talousarviota, ja kun tiukat ovat resurssit, niin tämä on osa tätä kokonaisuutta. On toki niin, että noin 12 000 opiskelijaa jää nyt ilman tätä tukea, mutta kuitenkin opiskelutukia voi saada 6 200 opiskelijaa, mikä taas voi osaltaan myös sitten kattaa näitä menoja, jotka tulevat matkoihin. — Kiitos esityksestä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

14.08 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Esityksen mukaan koulumatkatukioikeus rajataan koskemaan maksuttomaan koulutukseen oikeutettuja opiskelijoita. Esitys liittyy hallituksen vuosia 2025—2028 koskevaan julkisen talouden suunnitelmaan ja siihen liittyviin menosopeutustarpeisiin.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Uudistuksella olisi esimerkiksi vaikutusta niihin lapsiin, joiden huoltajat ovat opiskelijoita ja saavat koulumatkatukea. Kelan tietojen mukaan koulumatkatukea saavia opiskelijoita, jotka saavat myös opintotukea huoltajakorotuksella, on vuonna 2024 ollut 1 000 henkilöä. Koulumatkatukioikeuden poistumisella olisi siten vaikutusta perheen taloudelliseen tilanteeseen ja sitä kautta huollettaviin lapsiin. Esitetty muutos asettaa oppivelvollisuuslaissa tarkoitettuun koulutukseen osallistuvat ja muut oppilaat eri asemaan ja on merkityksellistä siten yhdenvertaisuusperiaatteen kannalta. Esitetyllä muutoksella voi olla vaikutuksia alueelliseen yhdenvertaisuuteen ja koulutuksen saavutettavuuteen.

Koulumatkatukioikeuden säilyminen maksuttomaan koulutukseen oikeutetuilla opiskelijoilla sai kannatusta. Osa lausunnonantajista kiinnitti huomiota opiskelijoiden asemaa heikentävien muiden esitysten yhteisvaikutuksiin. Voimakkaimmin esitystä vastustivat opiskelijajärjestöt, jotka näkivät esityksessä useita kielteisiä vaikutuksia muun muassa opiskelijoiden toimeentuloon ja kouluttautumismahdollisuuksiin. Sosiaali- ja terveysministeriö nosti huomiona esille sen, että osa opiskelijoista saattaa turvautua toimeentulotukijärjestelmään. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö nosti esille sen, että opiskelijoiden mahdollinen muuttaminen toiselle paikkakunnalle koulumatkatukioikeuden lakattua saattaa lisätä tarvetta turvautua sosiaaliturvajärjestelmään aiempaa enemmän.

Arvoisa puhemies! Olen huolissani siitä, miten tämän esityksen perustelut, jotka ovat taloudelliset säästöt, tuovat todellista säästöä, sekä olen erittäin huolissani siitä, miten tämä esitys vaikuttaisi niihin henkilöihin, joihin kohdistuu jo aiempia taloudellisia heikennyksiä ja leikkauksia, minkälaisia vaikutuksia on nuorten aikuisten opiskelun tuen heikkenemisen kautta valmistumiseen ja sitä kautta siirtymiseen työelämään. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

14.11 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Koulumatkatuki on järkevä investointi, sillä se parantaa koulutuksen saavutettavuutta ja madaltaa kynnystä lähteä opiskelemaan. Hallitus rajaa sen nyt kuitenkin vain maksuttomaan koulutukseen oikeutetuille, ja tässä nousee kyllä huoli niistä, joilla ei ole aiempaa toisen asteen tutkintoa, tai niistä, joiden syystä tai toisesta täytyy kouluttautua uuteen ammattiin. Monelle uudelleen kouluttautuminen on ainoa mahdollisuus, jos esimerkiksi vanhaa työtä ei ole enää olemassa tai uuden ammatin saaminen on olennaista työssäjaksamisen kannalta.

Hallituksen esitys tarkoittaa sitä, että noin 12 000 opiskelijaa joutuisi jatkossa kattaamaan koulumatkoista aiheutuvat kustannukset koulumatkatuen sijaan itse tai muualta tukea etsimällä. Lähes 90 prosenttia heistä on jälleen ammatillisen koulutuksen opiskelijoita, joten tämä on valitettavasti jälleen yksi amisleikkaus tässä hallituksen amisleikkauksien sarjassa. Tässäkään päätöksessä ei ole mietitty kokonaisuutta. Hallitus leikkaa opiskelijoilta samaan aikaan monesta suunnasta, yhteisvaikutuksia ei ole arvioitu tarpeeksi, ja vaarana on, että nämä leikkaukset kasaantuvat samoille ja kaikkein heikoimmassa asemassa oleville opiskelijoille eli juuri heille, joiden kynnyksiä opiskella meidän päättäjiä pitäisi madaltaa, ei nostaa. Nousee esiin kysymys, miksi hallitus haluaa kaikin mahdollisin keinoin hankaloittaa työikäisten oppimista. Muistamme kyllä aikuiskoulutustuen lakkautuksen, ja nyt amisleikkausten kohdentaminen juuri, kuulemma, niille, jotka eivät ole oppivelvollisuusikäisiä.

Tämä on todella iso ja valitettava suunnanmuutos suomalaisessa koulutuspolitiikassa, mutta sitä ei oikeastaan perustella avoimesti yhtään mitenkään. Hallitus leikkaa työikäis-

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

ten koulutusmahdollisuuksista monella rintamalla, ja tämä osoittaa kyllä täydellistä aikuis-koulutuspoliittisen vision puutetta hallitukselta. Tämä on lyhytnäköistä ja suorastaan typerää aikana, jolloin työelämä muuttuu nopeasti ja tarvitsisimme jatkuvasti uudenlaista osaamista ja oman osaamisen päivittämistä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

14.13 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Julkinen talous on haastavassa tilanteessa, ja tämän hallituksen pyrkimys on kääntää suunta. Tämä vaatii säästöjä sieltä, mistä niitä voidaan hakea. Tässä esityksessä siis muutettaisiin koulumatkatukea siten, että rajataan koulumatkatuki maksuttomaan koulutukseen oikeutetuille opiskelijoille. Mielestäni kysessä on hyvinkin kohtuullinen muutos, jolla haetaan kahdeksan miljoonan vuotuiset säästöt vuoteen 26 mennessä.

Puhemies! Välillä kuulen puhetta, että mitä järkeä on säästää vain joitain miljoonia, kun vaikkapa soteen menee kuitenkin miljardeja lisää koko ajan. Uskon, että juuri tällainen ajatus on osaltaan johtanut siihen, että taloutemme tila on paisunut tällaiseksi kuin se nyt on. Vanha hollantilainen sananlasku sanoo, että pienistä puroista syntyy iso joki. Tämä on hyvä sisäistää myös Suomessa, kun valtiontaloutta ja säästöjä tarkastellaan.

Puhemies! Esitys on kohtuullinen sekä kannatettava, ja maksuttomaan koulutukseen oikeutetut opiskelijat ovat myös jatkossa oikeutettuja koulumatkatukeen. Ja täytyy muistaa, että tämä hallitus tulee satsaamaan koulutukseen merkittäviä määriä näinkin haastavassa taloudellisessa tilanteessa, esimerkiksi peruskouluun 200 miljoonaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

14.15 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä lakiesitys on varsin ristiriitainen. Ymmärrän toki sen, että valtiolla on ankarat säästövelvoitteet ja velanottohan on pysäytettävä, se on selvä asia, ja tässä pitää löytää nyt tasapaino sen välille, mikä on järkevää ja mikä ei ole järkevää. Ymmärrän, että sellaisilla nuorilla, jotka pystyvät itse järjestämään omia kyytejään ja asuvat taajaman lähellä, tämä ei liene ongelma. Mutta sitten kun mennään pitkiin matkoihin ja pieniin lapsiin varsinkin maaseutuolosuhteissa, koskee myös tätä eteläistä Suomea, tämä suurpetotilanne on niin karannut käsistä, että toivon, että te, valiokunta ja arvoisa ministeri, otatte tämän asian vakavasti. Sudet juoksevat tänä päivänä lasten koulureittejä pitkin, ja niitä läheltä piti -tilanteita on niin monta kotikunnassani Ilomantsissa ollut, että tämä hyvä tuuri ei voi pitkään enää jatkua. Sattuu se päivä, jolloin joku pieni ihminen menettää henkensä. Niitä läheltä piti -tilanteita olen kuullut olleen monia sekä kotikunnassani että eri puolilla Suomea, ja täällä Etelä-Suomessa olette saaneet nauttia tämän susikannan leviämisen takia nyt näistä samoista eläimistä, kun ne pyörivät teidän kotipihoillanne ja takapihoillanne. Olen erittäin huolissani tästä tilanteesta.

Toinen asia, joka tähän liittyy, liittyy näihin koirasusiin, kun nyt tätä asiaa ei tunnu tässä valtakunnassa kukaan hoitavan eikä siitä välittävän. Maa- ja metsätalousministeriöön on tästä välitetty viestiä sen sata kertaa. Nämä koirasudet ovat se todellinen riski, koska ne tulevat pihoille ja näille lasten koulureiteille. Kotini pihalla, noin 40 metriä talon seinästä, mistä lapset menevät aamulla kouluun, muutama vuosi sitten susilauma kävi yöllä pyörähtämässä.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Arvoisa ministeri, kun tätä lakia nyt viedään valiokuntiin, niin toivon, että te omalla panoksellanne, ja myös se valiokunta, joka tästä mietinnön antaa, otatte nämä pienet lapset huomioon, niin että yhdenkään lapsen ei tarvitse pelätä siellä koulutien varressa. Antakaa heille se oikeus siihen kyyditykseen sieltä kotoa turvallisesti sinne koulun pihalle ja takaisin, ettei käy se vahinko. Tälle asialle voimme tehdä nyt jotakin, mutta varjelkoon sitä päivää, että jotain ikävää tapahtuu, ja se on teidän vastuullanne, arvoisa ministeri. Toivon, että toimitte jämäkästi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

14.17 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Ministeri tuossa esittelyssään sanoi, että tämä ei koske kuin 12 000:ta opiskelijaa — 12 000:ta opiskelijaa, jotka haluaisivat rakentaa Suomea, valmistua ammattiin, olla tulevaisuuden työntekijöitä. Pohdin sitä, arvoisa hallitus, että vaikka meidän pitää säästää, niin eikö meillä kaikilla tulisi olla intressi siitä, että kun tämä maa lähtee vielä nousuun, niin meillä on työntekijöitä. Jos tämä hallitus ei halua ulkomaisia työntekijöitä, niin soisi, että he mahdollistaisivat sitten sen, että syrjäseutujenkin ihmiset voisivat olla tulevaisuuden työntekijöitä.

Tämä esitys ei koske lainkaan taajamia, mutta se koskee niitä tuhansia ihmisiä, joille liikkuminen on taloudellisesti erittäin raskasta, kun koulumatkatuki lähtee. Aina se valinta siihen oikeaan ammattikoulutukseen tai koulutukseen ei osu ensimmäisellä kerralla oikein, ja soisi, että nekin ihmiset pystyisivät kouluttautumaan, jotka ovat väärin ensimmäisellä kerralla valinneet.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

14.18 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä koulumatkatukioikeus tosiaan rajataan koskemaan maksuttomaan koulutukseen oikeutettuja opiskelijoita. Suomessa maksuton koulutus on meidän perusarvojamme. Tässä niukassa taloudellisessa tilanteessa hallitus rajaa euroja nimenomaan siihen koulutukseen ja sen saatavuuteen ympäri Suomen ja nimenomaan niin, että alle 20-vuotiaat saavat jatkossakin koulumatkatukia.

Arvoisa ministeri sanoi tässä esittelypuheenvuorossaan hyvin, että kun resurssit ovat niukat, niin on harkittava tarkoin, mitä sitten voidaan maksaa yhteisistä varoista ja euroista, ja kyllä mitä tulee niihin yhteisiin säästöihin, se yhdeksän miljardia euroa koostuu kymmenistä ja sadoista miljoonista euroista. Tänä vuonna on käytetty tähän noin 10 miljoonaa euroa, ensi vuoden säästö on tästä asiasta noin kahdeksan miljoonaa euroa.

Sinänsä, kun vaikeita valintoja on tehtävä, näen, että on tärkeätä, että priorisoimme alle 20-vuotiaita opiskelijoita. Siinä mielessä edustaja Hoskoselle voin sanoa äskeiseen puheenvuoroon liittyen, että huoli pois, käsittelemme tätä sivistysvaliokunnassa. Alle 20-vuotiaat opiskelijat ja oppilaat ovat edelleen koulumatkatuen piirissä, ja joko he saavat koulumatkaan tukea, jos käyttävät seutuliikennettä tai vastaavaa, tai sitten heille koulukyydit järjestetään.

Näille henkilöille, jotka ovat olleet yli 20-vuotiaita ja ovat saaneet tätä koulumatkatukea, on tosiaan noin 10,5 miljoonaa euroa tänä vuonna maksettu, ja tuensaajia on ollut 23 637. Laskin, että se on keskimäärin noin 440 euroa per opiskelija. Nämä henkilöt ovat tosiaan matkustaneet huomattavasti enemmän omalla autolla, ja on tuettu sitten sitä oman

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

auton käyttöä. Eli henkilöistä, jotka ovat saaneet tätä tukea yli 20-vuotiaana, seutuliikennettä on käyttänyt ainoastaan 15 prosenttia ja Matkahuollon käyttäjiä on ollut 9 prosenttia, eli niin sanotusti suurin osa ei ole ollut seutuliikenteen ja Matkahuollon liikenteen varassa vaan oman auton käyttäjiä. Jatkossakin näin tulee siis varmaan olemaan, mutta ymmärrämme, että rajaukset ovat tarpeen, ja se on siinä mielessä kannatettava raja.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

14.22 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puhemies! En ollut kirjoittanut tästä valmista puheenvuoroa etukäteen, mutta olen huolella kuunnellut tässä kollegoiden puheenvuoroja — minusta ne ovat ansiokkaita olleet, ja haluan eräitä asioita tässä kommentoida.

Ehkä tämä leikkauksena ei ole niitä kaikkein kohtuuttomimpia, joita olemme nykyiseltä hallitukselta nähneet, mutta tässä tämä leikkaamisen filosofia, että kun 104 miljoonaa — sen summan löysin tuosta esittelystä — on se koulumatkatuen kokonaisuus, niin kun sieltä leikataan sitten se kahdeksan miljoonaa tai jopa 10 miljoonaa, niin sen voisi varmasti tehdä monella eri tavalla. Nyt se on päätetty tehdä sillä tavalla, että leikataan osalta kokonaan se tuki ja muiden osalta ei kosketa. Sain ihan samanlaisen jakolaskutuloksen kuin edustaja Talvitie tuossa äsken, että 440 euroa vuodessa, mutta toisessa kohdassa summaksi tulee 700 euroa, nimittäin siitä, että kun kahdeksan miljoonaa euroa leikataan 12 000 henkilöltä, niin siitä tulee 700 euroa. No, kumpi se nyt on, niin tämän suuruusluokan asioista joka tapauksessa on kysymys.

Tässä edustaja Koponen pohdiskeli sitä, onko joku leikkaus liian pieni valtiontalouden vaikeassa tilanteessa. Itse olen sitä mieltä, että kun valtiontaloutta sopeutetaan, niin kaikki asiat pitää käydä läpi. Ei mikään asia ole sinänsä liian pieni, mutta sellainen solidaarisuuden ajatus, että me eri tuloluokkia tässä yhteiskunnassa kohtelisimme sillä tavalla, että me ottaisimme enemmän sieltä, jossa ihmisillä enemmän on. Suomessa on 1 000 ihmistä, jotka ansaitsevat yli miljoona euroa vuodessa, ja 10 000 ihmistä, jotka ansaitsevat yli 250 000. Heitä me varjelemme, me emme koske millään tavalla heidän asioihinsa, mutta sitten me etsimme tällaisia yksittäisiä pienryhmiä, joilta me otamme 100 tai 200 tai 500 euroa vuodessa, eli siinä mielessä minusta täällä esitetty kritiikki on kyllä aiheellista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

14.24 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Täällä on minusta käytetty hyviä puheenvuoroja tämän koulumatkatuen tärkeydestä, ja erityisesti sanoisin, että tärkeydestä oppivelvollisille, niille, jotka ovat ilmaisessa koulutuksessa. On ymmärrettävä, että eihän se voi olla maksuton koulutus, jos koulumatkoihin menisi kohtuuttomasti rahaa, ja tämä on hyvä turvata. Nyt sitten ollaan esittämässä leikkauksia niille, jotka eivät kuulu näiden kriteerien piiriin. Olen kyllä itse ymmärtämässä hallituksen esitystä tässä taloudellisessa tilanteessa: jostakin on leikattava ja joitakin rajauksiahan on tehtävä.

On selvää, että aina kun leikataan, niin se tuntuu jossakin, ja tässäkin tapauksessa tietenkin voi ajatella, että se on negatiivinen asia. Mutta jotenkin ajattelisin niin, että me ollaan vähän liikaakin totuttu siihen, että valtio hoitaa kaiken. Vähän niin kuin lauluntekijä joskus on runoillut, että ”on valtio tullut kylään ja on siellä kuin kotonaan”, tai niin kuin Amerikan presidentinvaalien kynnyksellä englanninkielisissä maissa ruukataan sanaa, vähän kritisoida valtiota, että se puuttuu joka asiaan, ja kutsutaan sitä ”nanny stateksi” — vähän

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

niin kuin lastenhoitajat, hoidetaan kehdestä hautaan. Me ollaan totuttu vähän tämmöiseen täällä, ja meidän on tulevaisuudessa vain totuttava siihen, että ihmisten oma vastuu tulee lisääntymään tavalla tai toisella. Tässä se nyt tarkoittaa pientä joukkoa, jotka eivät enää saa sitä tukea, mutta tulee vielä paljon kovemmin. Joudumme tulevaisuudessa katsomaan, että me vastaamme kuitenkin ensi sijassa itse omasta taloudellisestakin hyvinvoinnistamme ja tulevaisuudestamme ja toimeentulostamme.

Sitten jos ja kun meillä on niitä, jotka eivät syystä tai toisesta itse kykene, tai me haluamme tukea kaikkia tasavertaisuudenkin näkökulmasta, että kaikki suomalaiset saavat, kaikilla on mahdollisuus kouluttaa itsensä niin pitkälle kuin motivaatiota ja päättää riittää, niin silloin meidän on järkevää rakentaa yhteiskuntaa, niin kuin me olemme rakentaneet, että kaikilla on koulutukseen mahdollisuus. Mutta se ei voi poistaa sitä omaa vastuuta kuitenkaan, että meillä on kykyä ja mahdollisuuksia itse kuitenkin vastata omasta tulevaisuudestamme ja taloudellisesta menestyksestämme ja tilanteestamme. Tätä omaa vastuuta itse kyllä vähän peräänkuuluttaisin nykyistä enemmänkin ja siksi olisin jopa tukemassa nyt tätä hallituksen esitystä. [Sheikki Laakso: Hyvä puhe!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

14.26 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Täällä on tästä asiakokonaisuudesta pidetty hyviä puheenvuoroja niin puolesta kuin vastaan. On totta, että jälleen käsittelemme yhtä toimenpidettä, jolla hallitus pyrkii valtiontaloutta tasapainottamaan. Tässä tapauksessa se sitten tarkoittaa koulumatkatukioikeuden pois ottamista reilulta kymmeneltätuhannelta henkilöltä, ja heillehän tämä on suora leikkaus. Näinhän se on, ei siitä pääse yli eikä ympäri.

Toisaalta on sitten hyvä todella hahmottaa sekin, niin kuin täällä on moni todennut, että jos tämä koulumatkatukioikeus nyt luotaisiin tähän yhteiskuntaan täysin puhtaalta pöydältä, niin mikä olisi todennäköisyys, että se rajattaisiin juuri sillä tavalla kuin nyt hallitus esittää, eli tuki kohdennettaisiin heihin, jotka ovat maksuttoman opetuksen piirissä. Pitäisin kohtuullisen todennäköisenä, että näin toimittaisiin. Siltä osin voi myös ymmärtää sitä pyrkimystä, joka hallituksella tässä on. Ja todella, kun nyt tästä noin kymmenestä miljoonasta puhutaan, on varmasti niin, että tämän järjestelmän sisällä tämä säästö oltaisiin voitu tehdä toisinkin. Mutta, arvoisa puhemies, olen kyllä itse taipuvainen ajattelemaan, että tämä säästö todellakaan nyt ei ole sieltä haitallisimmasta päästä, jota tämä hallitus tänne kyllä roppakaupalla on tuonut. Siltä osin tämä on ymmärrettävä.

Mutta olisin kyllä ministeriltä kysynyt, kun varmaan vielä saatte puheenvuoron, että kun tämä todella ei ole ainoa toimenpide, joka nyt haitallisesti kohdistuu opiskelijoihin, niin onko arvioitu, millä tavalla nämä eri toimenpiteet vaikuttavat — niin meidän koulutusjärjestelmään kohdistuvat leikkaukset siellä ammatillisella, toisella asteella, tänne opintosiaalisiiin etuuksiin kohdistuvat leikkaukset, joita hallitus tekee, kuin sitten vielä siihen päälle tämä koulumatkatuen oikeuden rajaaminen — että mikä näiden yhteisvaikutus on. Miten ministeri ajattelee, että näiden kaikkien yhteisvaikutuksena nyt sitten suomalainen opiskelija tulevaisuudessa kykenee hoitamaan sen tehtävän, joka hänellä on, eli kykenee toisaalta opiskelemaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja ministeri Bergqvist, kolme minuuttia, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

14.28 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist: Arvoisa puhemies! Kiitos paljon erittäin hyvistä puheenvuoroista. — Se syy tähän muutokseen on tietysti Suomen taloudellinen tilanne. Tiedetään, että joudumme säästämään ja leikkaamaan yli yhdeksän miljardia euroa, ja siihen tarvitaan sitten kaikki keinot. Kun käydään läpi erilaisia vaihtoehtoja, mitä meillä on, joudumme tekemään erilaisia päätöksiä ja priorisoimaan asioita. Ja kun kävimme tämän asian läpi, tulimme siihen päätökseen, että turvataan ne, jotka kuuluvat maksuttoman koulutuksen piiriin, ja että niille, jotka eivät kuulu tähän, tämä ei ole sillä tavalla kohtuutonta, ja niin joudumme tekemään tämäntyyppisen leikkauksen. Se ei tietenkään ole mitenkään kivaa leikata, ei kenestäkään, mutta meidän tehtävämme tässä tilanteessa on myös turvata juuri näiden nuorten tulevaisuutta niin, että me emme jätä heille isoja velkoja vaan pystymme myös purkamaan niitä velkoja, mitä on otettu vuosien varrella.

Edelleen on mahdollista saada opintotukea, ja edelleen näiden nuorten, jotka nyt jäävät ilman tätä matkakorvausta, on mahdollista nostaa opintolainaa. Täytyy myös muistaa, että yli puolet niistä, joita nyt tämä uudistus koskee, on yli 25-vuotiaita. Se tarkoittaa siis, että tässä piirissä on myös paljon aikuisia ihmisiä, jotka haluavat ehkä kouluttautua uudestaan tai lähteä uudelle polulle ja joilla on ehkä parempia mahdollisuuksia kuitenkin maksaa näitä matkoja itse.

Tulossa on myös opintotuen kokonaisuudistus, ja siellä käydään läpi myös koko tämä matkakorvausjärjestelmä. Tänä päivänä, kuten tässä kuultiin, yli sata miljoonaa menee näihin matkakorvauksiin, joten se on aika iso potti, ja tulemme varmasti käymään läpi näitäkin asioita sen kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Tähän edustaja Räsänen kysymykseen, onko kokonaisarviointi tehty: Erilaisia arviointoja on tehty, mutta siihen ei ole otettu mukaan sitä, että opintolainan määrä on nyt noussut. STM:ssä kuitenkin tehtiin tällainenkin arviointi, ja jos otetaan se mukaan tähän, niin se vaikutus ei ole kovin iso, ja se on tietysti hyvä asia.

Mutta kun puhutaan opiskelijoiden mahdollisuuksista, niin tammikuussa saadaan työryhmän loppuraportti siitä kokonaisuudistuksesta, ja sitten puoliväliriihessä varmasti tehdään päätöksiä, mihin suuntaan sitten mennään ja millaisia uudistuksia on edessämme.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 184/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohden jälkeen. — Ministeri Ranne, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Keskustelu

14.40 Liikenne-, viestintä- ja sisäministeri Lulu Ranne (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen nyt hallituksen esityksen laiksi valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta, hallituksen esitys 184.

Esitys perustuu pääministeri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan perustetun parlamentaarisen työryhmän työhön. Työryhmän tehtävänä oli arvioida Ylen rahoitusta, suhdetta kaupalliseen mediaan ja Yleisradio Oy:stä annetun lain muutostarpeita sekä tarkkarajaistaa Ylen tehtäviä. Työryhmä julkaisi mietintönsä 12.9.24, ja mietinnössään työryhmä on ehdottanut, että yleisen taloustilanteen vuoksi Ylen rahoitukseen ei tehtäisi laissa säädettyä indeksitarkistusta vuosina 25—27.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan televisio- ja rahastolakia muutettavaksi parlamentaarisen työryhmän ehdottamalla tavalla siten, että laissa säädettyä indeksitarkistusta ei sovellettaisi Ylelle tehtäviin rahastosiirtoihin vuosina 25—27. Hallituksen esityksessä ehdotettu muutos tarkoittaisi, että Ylen määräraha ei kasva vuosina 25—27 vuoteen 24 verrattuna. Ehdotettu muutos merkitsee arviolta noin 16 miljoonan euron vähennystä Ylen rahoitukseen vuonna 25, noin 31 miljoonan euron vähennystä vuonna 26 ja noin 47 miljoonan euron vähennystä vuonna 27 verrattuna tilanteeseen, jossa tv- ja radiorahastolain 3 §:ssä määritelty indeksitarkistus toteutuisi.

Esityksen mukainen indeksitarkistuksen jäädytys vähentää Ylen rahoitusta kumulatiivisesti laskettuna arviolta 94 miljoonaa vuosien 2025—2027 aikana. Yle kattaa kustannusten noususta syntyvän vajeen Yleisradio Oy:stä annetun lain mukaisten yhtiön hallintoelinten päätösten mukaisesti.

Lain on ehdotettu tulemaan voimaan 1.1.2025, ja hallituksen esitys on tarkoitettu käsiteltäväksi valtion vuoden 2025 täydentävän talousarvioesityksen yhteydessä. Muut parlamentaarisen työryhmän esittämät muutokset, esimerkiksi koskien Ylen maksamaa arvonnalisäveroa ja Yleisradio Oy:stä annettua lakia, toimeenpannaan erillisillä lakihankkeilla valtiovarainministeriössä ja liikenne- ja viestintäministeriössä. — Kiitos. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Myönnän alkuun kaksi ennalta varattua puheenvuoroa listalta, mutta edustajat voivat pyytää minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja painamalla V-painiketta. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

14.44 Juha Hänninen kok: Arvoisa herra puhemies! Suomen talouden tilanne on haastava. Julkisen talouden sopeuttamistoimet ovat välttämättömiä. Tässä yhteydessä on perusteltua, että myös verovaroin rahoitettu Yleisradio osallistuu säästötalkoisiin.

Työryhmän ehdottamat indeksijäädytykset ovat linjassa tämän taloudellisen tilanteen kanssa. Vaikka elinkustannukset ja ansiotaso nousevat, Ylen rahoituksen korotukset olisivat nykyisessä tilanteessa suhteettoman suuria, etenkin kun muilta julkisilta toimijoilta vaaditaan sopeutuksia. Esimerkiksi vuoden 2027 osalta Ylen rahoitus olisi indeksikorotusten kanssa noin 47 miljoonaa euroa korkeampi kuin jäädytyksillä. Tämä on merkittävä säästö, kun otetaan huomioon myös arvonnalisäverokannan nousu 14 prosenttiin, joka nostaa säästöt yhteensä noin 66 miljoonaan euroon.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

On tärkeää huomioda, että tämä päätös syntyi parlamentaarisesti. Ylen riippumattomuuden kannalta on olennaista, että kaikki eduskuntaryhmät yhtä lukuun ottamatta hyväksyivät tämän ratkaisun. Tätä työryhmässä saavutettua sopua on tärkeää kunnioittaa.

Me kokoomuslaiset uskomme, että Yleisradio kykenee järkevään sopeuttamiseen. Poliitikkojen tehtävänä ei ole puuttua Ylen operatiiviseen toimintaan eikä sen tuottamiin sisältöihin. Ja luotamme, että Yle löytää tapoja jatkaa merkittävää yhteiskunnallista tehtäväänsä myös pienemmillä resursseilla.

Parlamentaarisen työryhmän ehdotukset eivät rajoitu pelkästään indeksijäädytyksiin. Ylen tulisi jatkossa lisätä kotimaisten tuottajien ostoja ja yhteistyötä riippumattomien tuottajien kanssa. Lisäksi Ylen tulee varautua toimimaan poikkeusoloissa muissakin tiedonvälitystehtävissä televisio- ja radiotoiminnan ohella.

Arvoisa herra puhemies! Hyvät kollegat! Vaikka edessä on haasteita, tämä lakiesitys heijastaa tasapainoista ja vastuullista sopeuttamislinjaa. Ylen tehtävänä on toimia kansalaisten palveluksessa, ja nyt tehdyllä ratkaisulla varmistamme, että se voi jatkaa tätä tehtäväänsä kestävästi ja pitkään. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Ollikainen, varsågod.

14.47 **Mikko Ollikainen r:** Arvoisa puhemies, ärade talman! Det förslag som vi nu har framför oss är en del av det som den parlamentariska arbetsgruppen har kommit överens om, och flera ledamöter som har varit en del av den här parlamentariska gruppen är på plats här. Jag är väldigt glad över att vi nådde ett resultat med alla partier förutom ett.

Tässä taloudellisessa tilanteessa tiedostettiin todella hyvin mielestäni parlamentaarisessa ryhmässä ne haasteet, joita meillä on yhteiskunnassa. Tämä esitys on osa tätä kokonaisuutta, ja toki se tulee näkymään sitten myös Ylen toiminnassa, että me tehdään tämä indeksijäädytys ja myös alvin korotus tässä pikkuhiljaa. Mutta ennen kaikkea olen tyytyväinen ja iloinen siitä, että me löydettiin parlamentaarinen sopu, ja se on minun mielestäni tämän salin ja Ylen osalta se kaikista suurin vahvuus, koska tulee muistaa, että Ylellä on todella tärkeä rooli meidän yhteiskunnassa. Tässä nyt sitten nostettiin tosin esille alvikorotuksen ja indeksijäädytyksen lisäksi tämä läpinäkyvyys, hallintoneuvoston toimenkuva, byrokratian vähentäminen, mutta myös niin, että edellytetään, että sitä alueellisuutta on myös kielivähemmistöjen osalta — på svenska också, att det fortsätter — ja sitten että Yle on mukana tässä tekoälyn kehittämisessä, kun me tiedetään, että mediamailma muuttuu aika paljon ja Ylellä on korostettu rooli tässä kokonaisuudessa. Tiedetään, että myös kaupallisella puolella on aika paljon fuusioita tällä hetkellä, ja siinä suhteessa Ylellä on myös median moniäänisyyden näkökulmasta tärkeä rooli. Huoltovarmuuden osalta näen, että Ylellä on kanssa korostettu rooli ei vain TV- ja radiopuolella vaan myös muissa medioissa, koska tämä mediamailma muuttuu.

Mutta haluan korostaa sitä, että tämä on kompromissi. Me löydettiin tämä ratkaisu parlamentaarisesti, ja suuret kiitokset myös tässä vaiheessa kaikille osapuolille, jotka olivat mukana tässä. Oli vähän vääntöä kyllä kieltämättä välillä, mutta löydettiin kompromisseja, ja se minun mielestäni on kuitenkin todella iso vahvuus tässä salissa, että silloin, kun pitää löytää ratkaisu, se löydetään. Suuri kiitos siitä.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack, kiitos. — Sitten siirrymme minuutin mittaisiin vastauspuheenvuoroihin. — Edustaja Päivärinta, olkaa hyvä.

14.50 **Susanne Päivärinta kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On täysin perusteltua, että verovaroin rahoitettu julkisen palvelun yleisradioyhtiö osallistuu tässä taloudellisessa tilanteessa niin ikään näihin säästötalkoisiin. Ja olivatpa ajat mitkä tahansa, julkista palvelua voi ja tulee toteuttaa tehokkaasti ja avoimesti niin, että kulurakenne ja varojen käyttö on läpinäkyvää. Tämä ei ole vain taloudellinen ja hallinnollinen kysymys vaan koskettaa syvemmin julkisen palvelun perimmäistä tehtävää ja vastuuta yhteiskunnalle. Emme me maksa Yle-veroa hallintohimmeleistä, emme me maksa jonninjoutavista yksiköistä ja organisatorisista päällekkäisyyksistä vaan sisällöistä. Ja voin vakuuttaa teille, ettei se ole sisällöistä pois, jos ja kun prosesseja tehostetaan ja päällekkäisiä toimenkuvia karsitaan, päinvastoin. Resurssit oikein kohdennettuina me saamme ihan takuulla monipuolista ja laadukasta sisältöä ja Yleisradion lakisääteiset tehtävät ja huoltovarmuus kyetään ylenpalttisesti turvaamaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

14.51 **Rami Lehtinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on tehnyt sopeutustoimia lähes yhdeksän miljardin edestä. Siksi on kohtuullista, että myös Yle osallistuu näihin säästötalkoisiin. Nyt aikaansaatu parlamentaarinen sopu siis jäädyttää indeksikorotukset vuoteen 28 asti. Tämän parlamentaarisen ratkaisun jälkeen vasemmistoliitosta on kuulunut erikoisia väitteitä siitä, että ilman suostumista tähän ratkaisuun olisi hallitus kaapannut Ylen omaksi äänitorvekseen. Siis herää väistämättä kysymys siitä, onko Yle tällä hetkellä jonkun muun äänitorvi, jolta sen voisi ikään kuin kaapata. Olisi kyllä mukava kuulla tähän tarkentavaa näkemystä. Ja mitenköhän se olisi käytännössä myöskin tapahtunut? On todettava, että nämä indeksijäädytykset ovat erittäin maltillinen ratkaisu, kovempiakin ratkaisuja olisi voinut tulla — jos miettii vaikka sitä, että Yle kuriin nyt -kansalaisaloite sai vaadittavat 50 000 ääntä hyvin nopeasti. Eli tarvetta tälle Ylen rahoituskeskustelulle on.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

14.52 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei tämä kolmen vuoden indeksijäädytys minun mielestäni kovin toivottava ole, mutta se on tässä vaiheessa parlamentaarisen sovun mukainen. Arvostan todella korkealle sitä, että nimenomaan tämä asia jälleen kerran historiallisen perinteen mukaan pystyttiin ratkaisemaan parlamentaarisesti. On äärimmäisen tärkeää nähdä parlamentarismin merkitys Yleisradion osalta. Ei Yleisradio ole hallituksen radio, kulloisenkin hallituksen radio, vaan Yleisradio on eduskunnan radio, [Aino-Kaisa Pekonen: Nimenomaan!] ja se on hyvin tärkeää, että tämä yhteys nähdään niin nyt ja tulevaisuudessa.

On selvää, että Yleisradio ei saa olla riippuvainen kulloisenkin hallituksen rahoituksesta tai kulloisenkin hallituksen jonkinlaisesta ohjauksesta, vaan nimenomaan sen riippumaton rooli demokratian ja kansanvallan palvelijana on mitä tärkein, puhemies. Uskon niin, että vaikka tämä leikkaus tähän nyt tulee, niin se on kuitenkin sen verran maltillinen — ja samaan aikaan haluttiin myös säilyttää edelleen julkisen palvelun yhtiön laaja tehtävä — että

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

tästä vielä selvittää. Toivon niin kaupalliselle medialle kuin Ylellekin hyvää tulevaisuutta, koska moniarvoinen riippumaton [Puhemies koputtaa] media on meille hyvin tärkeä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

14.53 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! On valitettavaa, että Yleisradion rahoituksesta leikataan ja näinkin paljon, mutta samalla on erittäin myönteistä, että nyt Yleisradion rahoituksesta on näkymä useiksi vuosiksi eteenpäin ja Ylen työhön saadaan työrauha. Ja tosiaan on myös arvokasta, niin kuin moni edellä puhunut edustaja on jo todennut, että parlamentaarisesti päästiin sopuun, vaikka keskustelut eivät aina olleet aivan helppoja.

Julkisessa keskustelussa Yleisradiosta on välillä asetettu vastakkain Yleisradio ja kaupallinen media. Pidän tätä vastakkainasettelua sekä tarpeettomana että haitallisena, koska suomalaisen demokratian ja avoimen yhteiskunnan kannalta me tarvitsemme mahdollisimman paljon mahdollisimman monipuolista tiedonvälitystä, sekä Yleisradiota että yksityisiä toimijoita. Kysyisin ministeriltä: nyt kun Yleisradiolta näinkin kovalla kädellä leikataan, niin voitaisiinko ajatella, että osa näin saatavista säästöistä voitaisiinkin kohdentaa yksityisen mediakentän tukeen, mitä Suomessa on perinteisesti harrastettu huomattavasti vähemmän kuin käytännössä kaikissa muissa Pohjoismaissa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

14.54 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ylen asioista on päätetty perinteisesti yhdessä parlamentaarisesti täällä eduskunnassa, ja mielestäni se on erittäin hieno perinne, jonka ylläpitämiseen on vahvat perusteet. Yle ei todellakaan ole hallituksen radio — kuten tässä edustaja Viitanen edellä totesikin, se on eduskunnan radio. Se on meidän kaikkien suomalaisten radio. Ja minä toivon ja todellakin tarkoitan sitä, kun sanon, että toivon, että Yle on yhteinen meille kaikille tässä salissa. [Sheikki Laakso: Niin minäkin toivon!]

Minä en ole mielissäni indeksikorotusten jäädyttämisestä, mutta kun se on nyt yhteisesti parlamentaarisesti sovittu ja minä pidän tätä parlamentaarisen sovun säilymistä erittäin tärkeänä Ylen kohdalla, niin olkoon se sitten niin. Näkymä on todellakin useiksi vuosiksi nyt eteenpäin, ja toivon, että me myös annamme nyt Ylelle työrauhan ja annamme Ylen tehdä omaa tärkeää työtään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Poutala, olkaa hyvä.

14.55 Mika Poutala kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näin Ylen työryhmän jäsenenä voin sen verran sanoa, että työryhmä oli paljon tylsempi paikka kuin mitä media antoi ymmärtää. Siinä loppuhetkissähän näytti siltä, että se on melkoinen sirkus, mutta kyllä siellä ihan normaalia parlamentaarista neuvottelua harrastettiin, mikä tietenkin on hie-
man omalaatuista neuvottelua, ja olihan siinä omat haasteensa lopussa.

Tämä indeksijäädytys, mikä sieltä nyt saatiin aikaiseksi, oli varmasti vähintään, mitä tässä tilanteessa oli odotettavissa. Niin kuin täällä jo aikaisemmin on puhuttu talouden tilanteesta, olisi ollut aika hullunkurista, jos Yle ei olisi millään tavalla ollut mukana näissä säästöissä.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Positiivisia asioita oli avoimuuden lisääntyminen. Tätä varmasti kaikki odottivat ja myöskin kannattivat. Kotimaisten tuotantojen ostoja lisätään, mikä tukee audiovisuaalista alaa, joka kärsi varsinkin koronan aikana todella pahasti. Ja henkilökohtaisesti olen erittäin mielessäni siitä, että urheilun merkitys hyvinvoinnille ja yhteisöllisyydelle ja sen tukemiselle nostettiin myös esille tässä loppuraportissa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kymäläinen, olkaa hyvä.

14.57 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin Ylellä on valtavan suuri merkitys kansallisen huoltovarmuuden osalta ja tiedonvälityksen osalta, mutta myöskin Suomen sisäisen henkisen huoltovarmuuden ja hyvinvoinnin osalta, mikä korostui muun muassa korona-aikana.

Haluan kiittää Ylen parlamentaarisen työryhmän puheenjohtaja Martista siitä, että sinnikkäästi tämä yhteissopu tästä saatiin, ja täytyy sanoa, että pitkin hampain meilläkin tämä kompromissi hyväksyttiin, tiedostaen se, että tällä on vaikutuksia Yleen. Tässä on merkittävistä leikkauksesta kysymys rahoituksen osalta, ja on aivan selvää, että tällä tulee olemaan näkymää ehkä alueellisesti ohjelmiston osalta, mutta myöskin muun muassa kyvyssä ostaa suomalaisilta tuottajilta ohjelmia, mikä taas tuo osaltaan vaikutuksia Suomen yritysjäyyteen ja työllisyyteen ja sen kautta verotuloihin. Eli kyllä tällä ketjuvaikutusta on.

Nyt kun perussuomalaiset edustajat ovat markkinoineet tätä kansalaisaloitetta, kysyisin ministeriltä: voitteko vakuuttaa, että Yleä koskevat päätökset tullaan myös tulevaisuudessa tekemään yhdessä parlamentaarisesti, demokratian tavoin? [Aino-Kaisa Pekonen: Hyvä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän edustajia huomioimaan minuutin aikarajoituksen. — Edustaja Martinen, olkaa hyvä.

14.58 Matias Martinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Luulenpa, että puheenvuorot kertovat hyvin paljon siitä, että tässä on kyseessä hyvin hauras ja ohut kompromissi, mitä on yhdessä ryhmien kesken rakennettu. On heitä, jotka näkevät, että Yleisradion tulisi osallistua vielä suuremmilla säästöillä näihin julkisen talouden tasapainotustalkoisiin, ja on heitä, jotka kokevat, että nyt mentiin jo ikään kuin liian pitkälle. Tältä pohjalta on rakennettu yhteistä kokonaisuutta, jossa kuitenkin Yleisradio julkisesti rahoitettuna yhtiönä osallistuu näihin julkisen talouden tasapainottamistalkoisiin.

Herra puhemies! Haluan nostaa ryhmän puolesta vielä muutaman asian esille, ja itse asiassa kaikkein merkittävin kysymys nähdäkseni kuitenkin tässä työryhmän mietinnössä ovat nämä lainmuutokset, mitä olemme esittämässä, joissa tullaan esittämään merkittävää avoimuuden lisäämistä yhtiön varojenkäytössä. Haluaisin kysyä ministeriltä: millä aikataululla näitä lainmuutoksia ollaan viemässä eteenpäin?

Loppuun haluan lausua lämpimät ja nöyrät kiitokset kaikille neuvottelijoille ja kaikille ryhmille erittäin hyvästä ja luottamuksellisesta yhteistyöstä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

14.59 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä rahoitusleikkaukset, joihin Yle-työryhmä päätyi, ovat merkittäviä. Niitä ei tulla kattamaan pelkällä tur-

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

han hallinnon karsimisella tai päällekkäisiä tehtäviä karsimalla. Hyvä olisi, jos näitä olisi näin paljon, mutta vaikea kuvitella, että tällaista olisi, kun edelliset leikkaukset olivat vasta kaksi vaalikautta sitten. Se tulee tarkoittamaan vähemmän ohjelmistoa. Se tulee näkymään palveluissa meille suomalaisille.

Toivon kuitenkin, että Yle pärjää vahvana mediatalona, ja haluaisin kiinnittää erityistä huomiota siihen, että tässä Yle-työryhmän loppuraportissa ei haluttu kaventaa Ylen tehtäviä — vaikka hallitus oli antanut työryhmälle tehtäväksi myös tarkastella Ylen tehtäviä, niin niitä ei päätetty rajata. Eli Yle säilyy laajana julkisen palvelun tuottajana, eikä työryhmä eikä nyt sitten eduskunta lähde sen toimialaa rajaamaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

15.00 Sheikki Laakso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On sanomatta selvää, kun Suomen taloudellinen tilanne on, mikä se on, etteikö Yle joutuisi olemaan osallisena tässä jumpassa. Nyt kuitenkin tilanne on vielä se, että meillä tällä hetkellä mediakenttä on jopa aika henkitorissaan: ei ole todellakaan mitään hyviä taloustietoja tullut missään vaiheessa. Siltäkin osalta tuntuu äärettömän omituiselta — kun me ei kuitenkaan tueta, niin kuin monissa muissa maissa tuetaan, yksityistä mediaa — se, ettei me kilpailukenttää myös kavennettaisi siltä osin, tai tehtäisi niin, että annettaisiin sitten niin sanotusti avoin šekki, melkein, Ylelle hoitaa se, niin että yleisellä puolella ei olisi mitään mahdollisuutta pärjätä. Luin juuri esimerkiksi erään kirjan, missä kerrottiin äärettömän hyvin, mikä on eri toimintatapa eri sektoreilla, ja kyllä se oli aika pöyristyttävää, millä tavalla Ylessä rahoja tuhlaataan [Puhemies koputtaa] samoihin palkkakustannuksiin, esimerkiksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

15.02 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin hieno asia, että tästä laaja parlamentaarinen sopu on syntynyt. Tämä vain osoittaa, että politiikkaakin pystyy sopimaan yli hallitus—oppositio-rajojen, kun halua ja tahtoa on, ja tämä on sillä lailla hyvä asia.

Kiinnitän tässä huomiota siihen, että Yle on kuitenkin aika iso osaamiskeskittymä Suomessa tällä alueella, ja tässä tilanteessa, jossa on hybrdivaikuttamista ja kaikkea muuta koko ajan ympärillä ja monenlaista tiedottamista ja valetiedottamista, meillä on joku tiedotuskanava, joka on arvioinut tiedottamansa materiaalin hyvin, ja tässä mielessä saamme tämmöistä luottamuksellista, moniarvoista, riippumatonta ja laajalla tehtävällä toimivaa organisaatiota tässä. Mutta tämä osaamiskeskittymä synnyttää meillä semmoisia alueita, jotka meidän pitää säilyttää omissa käsissä, ja Yle on tässä iso asia meidän osalta.

Sitten huomioisin vielä, että tässä on myöskin alueellisia [Puhemies koputtaa] osaamiskeskittymiä. Tampereella on tietty osaaminen ja muilla alueellisilla puolilla. Niitä pitää [Puhemies koputtaa] myöskin jatkossa huomioida. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

15.03 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jokainen organisaatio tarvitsee välillä hieman ravistelua. Tässä se tulee rahoituksen kautta. Se saattaa johdattaa parempaan, tehokkaampaan ja asiakkaitten eli kuluttajien kannalta parempaan loppu-

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

tulokseen. Parlamentaarinen sopu on tärkeä. Säästöt ovat kohtuullisia, ja niiden kanssa varmasti voidaan elää.

On tärkeätä myös avoimuuden lisääminen niin kuluissa kuin toiminnassa. Tästä on aika paljon tullut kirjoituksia ja keskustelua, ja hieman hämmentääkin, että tällainen julkisesti rahoitettu toimija ei ole toiminut riittävän avoimesti tähän asti.

Julkista palvelutehtävää pidän erittäin tärkeänä, ja poikkeusoloissa tärkeys entisestään korostuu.

Pidän myös tärkeänä sitä, että jatkossa Yle pystyy keskittymään myös tutkivaan journalismiin. Se on journalismin kovinta ydintä. Journalismi muuttuu, ja tästä ovat yhtenä esimerkkinä päivitetty Journalistin ohjeet.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius, olkaa hyvä.

15.04 Joakim Vigelius ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yle osallistuu nyt säästöihin, ja en pidä sitä hyvänä vain siksi, että taloustilanne vaatii sitä, vaan myös siksi, että ihan jo vertailtaessa muiden Pohjoismaiden kesken meidän julkinen yleisradioyhtiömme on suurempi. Siis jos verrataan muihin Pohjoismaihin, niin meillä Yle maksaa 95 euroa kutakin suomalaista kohden, kun taas Tanskassa puhutaan luvuista kuten 83 euroa ja Ruotsissa 76 euroa. Puhutaan siis siitä, että meidän oma julkinen yleisradioyhtiömme, heikoimmin tällä hetkellä taloudellisesti menestyvässä Pohjoismaassa, on 15—25 prosenttia suurempi asukaslukuun suhteutettuna. Eikö se jo perustele sitä, että meillä on säästövaraa, ei pelkästään tästä taloudellisesta näkökulmasta — siis johtuen suhdanteesta ja siitä, miten kansantaloutemme tällä hetkellä menestyy — vaan jo ihan suhteutettuna siihen, että jos muissa Pohjoismaissa pystytään järjestämään julkinen palvelu halvemmalla, niin miksi meillä ei pystyttäisi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Ollikainen, varsågod.

15.05 Mikko Ollikainen r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten mainitsin tuossa aikaisemmin, mediamaailma muuttuu. Jos katsotaan esimerkiksi suoratoistopalveluita, niin ne kasvavat todella paljon tällä hetkellä. Eli se kilpailu ei välttämättä ole kaupallisten ja Ylen välillä, vaan ne ovat ne suoratoistopalvelut, joiden palvelut kasvavat, ja näen, että Ylellä ja kaupallisilla on tulevaisuudessa suuri mahdollisuus tehdä yhteistyötä, muun muassa digitalisaation näkökulmasta.

Kuten tässä on joissakin puheenvuoroissa nostettu esille, tässä kasvatetaan näitä kotimaisia ostoja, ja näen myös, että siinä on hyviä etuja koskien av-osaamista ylipäättänsä tässä maassa, kun pystytään myös kansainvälistymään sitten sitäkin kautta. Ja kuten tässä edustaja Poutala nosti esille, tämä yhteisöllisyys on tärkeää. Myös urheilun näkökulmasta näen, että Ylellä on korostettu rooli. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack, kiitos. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

15.06 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tämän sovun merkittävin asia on se, että ylipäättänsä sopu on löytynyt, ja siitä sopii kaikille yhtä lailla kiitosta antaa. Ensinnäkin se on tärkeää sen takia, niin kuin täällä on useampi edustaja hyvin todennut, että se on Ylen uskottavuuden kannalta tärkeää, että eduskunta kykenee

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

löytämään sovun eduskunnan radion asioissa, mutta se on tärkeää myös politiikan uskottavuuden kannalta, koska on välttämätöntä, että kyllä meillä on oltava asioita, joista tässä salissa kyetään eri laidoilla olemaan samaa mieltä ja rakentamaan kompromisseja. Ja silloin, kun lähdetään rakentamaan kompromisseja, se vaatii sitä, että kenelläkään ei voi lähtökohteisesti olla veto-oikeutta erilaisiin asioihin, kenelläkään ei voi olla saneluoikeutta, että muiden pitää alistua tiettyyn tahtoon, eikä kukaan muutenkaan voi tehdä vain mielensä mukaan, vaan kaikilta vaaditaan sitä, että tullaan puolitiehen vastaan. Minusta on tärkeää, että tässä hetkessä muistetaan myös tämä parlamentaarisen sovun merkitys ja jatkossakin vaalitaan tätä perinnettä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

15.08 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin yhdyin niihin kiitoksiin, että tässä tosiaan saatiin parlamentaarinen sopu. Poliitikassa tuppaa olemaan päivät peräkkäin, ja oli senkin takia tärkeätä, että sopu oli nyt sitten parlamentaarinen. Tietenkin kiitos edustaja Marttiselle hyvästä työstä, mitä siellä tehtiin kaikinensa. Se, että Yle on nytten sopeutustoimessa mukana, on mielestäni ihan fiksua tässä tilanteessa.

Edustaja Marttinen kyseli sitä, että milloin nämä tulevat näkymään. Ne tulevat näkymään aika nopeasti: me tehdään tällä hetkellä strategiauudistusta, ja tietyllä lailla Ylen hallintoneuvostolla on suuri rooli siinä, minkä tyyppinen strategia on, ja siellä strategiassa nimenomaan näitä parlamentaarisen työryhmän tuloksia nyt otetaan vahvasti huomioon. Mitä sopeuttamiseen tulee, niin kyllä sopeuttaminenkin pystytään viemään läpi. Siellä nyt sitten hallintoa suoraviivaistetaan ja tehdään seinistä sisältöön -tyyppisiä ratkaisuja, joten en näe, että tässä nyt palvelut sitten jatkossa huononisivat, mutta selvää on, että tämmöisillä on myös paljon henkilövaikutuksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

15.09 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Hänninen totesi, että tämä on järkevää sopeuttamista. Mikä on järkevää sopeuttamista? Ymmärrän täysin, että myös kansallinen mediayhtiö joutuu sitten näihin talkoisiin osallistumaan. Tärkeintä tässä on, niin kuin täällä on todettu, että parlamentaarisesti pystyttiin sopimaan. Ja puheenjohtaja tuolla hallituksen sisälläkin taisi olla aikamoisessa ristipaineessa, ja vähän vaikutti siltä, että siellä keskusteluissa Yleä jossain vaiheessa käytettiin poliittisena työkalunakin. Mutta Yle on tärkeä julkisen palvelun yhtiö ja lakisääteisten tehtävien mukaan palvelee suomalaisia.

Oma huolenaiheeni on siinä, että toivottavasti Ylen saavutettavuus edelleen säilyy. Alueradioitten merkitys on valtakunnallisesti hyvin merkittävä, ja toivon, että näillä säästöillä nyt ei sinne aluetoimintoihin olisi mitään suurempia vaikutuksia. Kaikki joutuvat osallistumaan talkoisiin, se on selvä, mutta tämä terveisinä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Lindén, ja sitten siirrymme puhujalistalle. — Olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

15.10 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Moniarvoinen Yleisradio on tärkeä instituutio Suomessa ja laajasti arvostettu. Se ei kuitenkaan tietysti voi merkitä sitä, että se olisi kokonaan taloudellisen sopeutuksen ulkopuolella. Kuten täällä monet muutkin kollegat ovat korostaneet, se oli kaikkein tärkeintä, että tässä saavutettiin laaja parlamentaarinen yhteinen näkemys.

En silti väheksyisi näiden säästöjen taloudellista vaikutusta. Kolmena peräkkäisenä vuonna indeksin huomiotta jättäminen ja lisäksi tämä alvin korotus ovat merkittäviä asioita. Mutta uskon, että meillä on hyvä Yleisradio senkin jälkeen, siitä ei ole epäselvyyttä.

Haluaisin sen verta tähän ihan lopuksi laajentaa, että kun meillä on 50 kertaa suurempi asia tässä eduskunnan budjetissa ja se on sote-palvelut — siis 50 kertaa suurempi — niin myös siinä voisi kokeilla parlamentaarisen sovun saavuttamista. Kun me puhumme täällä leikkauksista ja sopeutuksista ja välillä niin, että olemme eri mieltä siitä, leikataanko vaiko ei, niin haluaisin tällaisen vihjeen tässä heittää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja nyt siis siirrymme puhujalistalle. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

15.11 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Tässä Yle-työryhmän tekemässä kompromississa rahoituksen leikkaamisen suhteen on ehkä huolestuttavin piirre tämä jaksotus, kun tämä alvikorotus sekä nämä ensimmäiset indeksileikkaukset tulevat voimaan aika lailla samaan aikaan. Se aiheuttaa ehkä tällaisen liian suuren sopeuttamispaineen Ylelle, kun erilainen jaksotus olisi tuonut vähän enemmän työrauhaa. Mutta tällä totta kai mennään. Me vihreät yritimme loppuun asti neuvotella jaksottamisesta järkevämmiin, mutta tärkeintä on, että kompromissi on löytynyt. Uskon, että mikäli tätä kompromissia ei oltaisi löydetty, niin leikkaukset Yleä kohtaan olisivat olleet paljon suurempia. Moni puolue tässä salissa onkin esittänyt ihan merkittäviä tasoleikkauksia Ylelle, mihin ei nyt olla menossa.

Julkisuudessa tämän työryhmän työn aikaan spekulointiin myös sillä, tuleeko hallitus tekemään oman ratkaisun, mikäli parlamentaarista sopua ei löydy. Pidän tätä jo itsessään parlamentaarista työtä hieman vaarantavana, sillä hallituspuolueistakin kuulimme näitä ulostuloja, että hallitus tulee leikkaamaan sitten joka tapauksessa. Parlamentaarinen sopu on mielestäni sitä, että etsitään sitä sopua ja jos sitä ei löydy, niin sitten sitä ei löydy ja oltaisiin menty olemassa olevan lain perusteella. Mutta joka tapauksessa on päivänselvää, että kaikki puolueet olivat onneksi sitoutuneet loppuratkaisun etsimiseen, ja se löydettiin. Tärkeänä pidän tätä parlamentaarista sopua tämän Yleisradion riippumattomuuden näkökulmasta ja sananvapauden turvaamisen näkökulmasta. Yleisradio on eduskunnan radio, kuten täällä on moni sanonut. Tämä ikään kuin palomuuuri poliitikkojen ja Yleisradion sisältöjen välillä säilyy edelleenkin. Tämä päätös mielestäni turvaa sananvapautta Suomessa, vaikka sinänsä pidän näitä leikkauksia valitettavina, sillä Yleisradio ja media ovat osa huoltovarmuutta, emmekä me ole tässä turvallisuustilanteessa halunneet leikata muiltakaan turvallisuustoimijoilta.

Haluaisin nostaa pari asiaa erityisesti Yleisradion roolista kulttuurin tilaajana ja vaalijana, minkä työryhmä nosti erityisesti esille. Me haluamme myös lisätä kulttuurin ostoja sekä vakiinnuttaa av-tuotantokannustimen. Nämä ovat tärkeitä, koska nyt myös kulttuuria kohtaan on muitakin leikkauksia. Myös vähemmistökielellä tuotetut ohjelmistot sekä myös paikallisen ja valtakunnallisen uutistuotannon työryhmä halusi nostaa erityissuojelukseen. — Lopetan tähän.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

15.14 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Luotettava tieto on osa henkistä huoltovarmuutta, ja Yle tuottaa juurikin luotettavaa, riippumatonta tietoa, joten Ylen toiminta lisää osaltaan kansakuntamme resilienssiä. Vallitsevassa geopoliittisessa tilanteessa kaiken informaation oikeellisuus korostuu. Epävarmassa maailmantilanteessa tulee turvata kansalaisille riippumaton tiedonsaanti, ja tässä viitekehyksessä Yle on aivan keskeisessä roolissa.

Tekoälyn käytön lisääntyminen haastaa jokaista meitä pohtimaan entistä enemmän saatavilla olevan tiedon oikeellisuutta. Käymme jatkuvaa seulontaa luotettavien ja valeuutisten välillä. Yle on tärkeä julkisen palvelun yhtiö, joka lakisäästeiden tehtävien mukaan palvelee erilaisessa asemassa ja elämänvaiheissa olevia kansalaisia. Yhtiö myös tavoittaa kansalaisia tehokkaasti sometulvankin keskeltä.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että pitkällisten ja varmasti myös tuskallisten neuvottelujen jälkeen Ylen tehtäviä ja rahoitusta koskevissa päätöksissä säilytettiin parlamentaarinen päätöksenteko. En liian usein anna kiitosta kotikaupunkini edustajakollegalle Marttiselle, mutta nyt varmasti kiitoksen sana on paikallaan siitä, että jaksoitte vetää nämä pitkälliset neuvotteluprosessit tällä tavalla ja päästiin siihen parlamentaariseen sopuun. Useat muutkin tahot ovat tässä prosessissa joutuneet kyllä paljon venymään, niin että kiitokset kaikille neuvottelijoille.

Ylen rahoitus on nyt sitten ratkaistu loppukaudeksi, mikä on sillä tavalla erityisen tärkeää myös työntekijöiden näkökannalta. Vaikka nämä leikkaukset ovat isoja, niin kyllä maltillinen kompromissi on tässä jo monessa puheenvuorossa tullut esille. Ylen henkilöstö on joutunut työskentelemään liian pitkään epävarmassa tilanteessa tämän prosessin aikana, ja se on aiheuttanut varmasti levottomuutta. On heidänkin kannaltaan hyvä, että tämä neuvottelutulos saatiin aikaiseksi. Eli toivon kaikkea hyvää Ylelle ja työntekijöille. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Yrttiaho, olkaa hyvä.

15.16 Johannes Yrttiaho vas: Puhemies! Käsillä oleva esitys sisältää osan niistä Yleisradion rahoituksen leikkauksista, joista parlamentaarinen työryhmä aiemmin syksyllä linjasi. Olin omassa eduskuntaryhmässäni sillä kannalla, että työryhmän esittämiä leikkauksia ei olisi tullut hyväksyä.

Tässä hallituksen esityksessä työryhmän ehdotuksesta esitetään vain näitä indeksijäädetyksiä. Tämä esitys leikkaa Yleltä 47 miljoonaa vuodessa vuoteen 27 mennessä, kumulatiivisesti kolmessa vuodessa 94 miljoonaa euroa. Lisäksi muun muassa arvonlisäveron korotus heikentää Ylen taloutta. Ylen rahoituksen leikkaaminen työryhmän esittämällä tavalla merkitsee jopa 66 miljoonan rahoitusvajetta vuositasolla vuonna 27, ja se on yli kymmenen prosenttia Ylen rahoituksesta. Nämä leikkaukset ovat siis todella merkittäviä ja tuntuvia. Leikkaukset tulevat johtamaan Ylen mediasisältöjen yksipuolistumiseen, vapaan ja kriittisen tiedonvälityksen ja kulttuurin tarjonnan vähenemiseen.

Kokoomuksen johtaman Yle-työryhmän esitykset ovat osa laajempaa Ylen tehtäviin ja toimintaan kohdistuvaa kampanjaa, jolla yksityisen media-alan liiketoimintamahdollisuuksia pyritään laajentamaan. Kun Ylen toiminta supistuu, yksityisen median kilpailusema paranee.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Aivan parlamentaarisen Yle-työryhmän loppumetreillä yksityisen median etujärjestö Medialiitto ilmoitti jättäneensä taas uuden valtioneuvoston Euroopan komissiolle. Tämä kantelu ja ilmoitus ajoitettiin aivan tarkoituksella Yle-työryhmän päätöksenteon alle, ja ilmeinen tarkoitus oli painostaa työryhmää yksimielisyyteen — nimittäin Medialiiton kanteluista on tässä talossa aiemmilta vuosilta huonoja kokemuksia. Medialiitto on syyttänyt Yleä kilpailun vääristämisestä ja EU:n valtioneuvoston rikkomisesta. Viime eduskuntakaudella tehty Yle-lain muutos syntyi kovan yksityisen median lobbauksen ja painostuksen tuloksena. Medialiiton vuonna 2017 jättämän kantelun myötä eduskunta taipui vuonna 22 muuttamaan Yle-lakia ja rajaamaan Ylen tehtäviä verkkoon tuotetun tekstisisällön osalta. Tuolloin eduskunta käsitteli myös Tieto on meidän -kansalaisaloitetta, joka kritisoi näitä Yle-lain muutoksia ja jossa Ylen tehtäviä olisi haluttu vahvistaa. Silloin aloitteen esittämällä tavalla olisi aivan hyvin voitu toimia ja olisi pitänyt toimia, mutta silloinkin taivutettiin yksityisen median painostuksen alla. Myös Sanoma-yhtiö on kannellut Ylestä komissiolle. Sanoman kantelun aiheena on ollut Yle Areenan ja Ylen tarjoamat korkeatasoiset oppisisällöt. Sanoman esittämät syytökset koskivat myös kilpailun vääristämistä.

Puhemies! Menossa on siis suunnitelmallinen yksityisen mediabisneksen hyökkäys julkisen palvelun mediaa vastaan. Nyt yksityisten media-yhtiöiden etuja valvova kokoomus haki parlamentaarisen tuen näille leikkauksille, muun muassa muuten erittäin epäsuosituille kulttuurileikkauksille. Ylehan on edelleen ehkä Suomen suurin kulttuurilaitos, ja kymmenien miljoonien leikkaukset Yleen kohdistuvat väistämättä myös suomalaiseen kulttuuriin, vaikka työryhmä pyrkikin linjaamaan mietinnössään kotimaisen tuotannon suosimisesta. Nämä Yle-leikkaukset yhdessä esimerkiksi hallituksen museoihin ja teattereihin kohdistamien leikkausten kanssa ajavat kulttuurin ja sen tekijät entistäkin ahtaammalle. Kulttuurista osalliseksi pääsevät entistä harvemmat suomalaiset.

Puhemies! Kansalaisten tyytymättömyys Ylen toimintaan on turuilla ja toreilla kyllä selvästi havaittavissa. Se on ymmärrettävää, sillä Ylen sisällöt ovat olleet muutoksessa, jota voi hyvin perustein kritisoida. Monet muutokset ovat kuitenkin seurausta markkinalogiikan ujuttamisesta julkisen palvelun sisään, kun markkinoita on vapautettu ja sääntelyä purettu. Tämä kehitys on tapahtunut muutaman kymmenen vuoden kuluessa alalla kuin alalla. Mediassa se on tarkoittanut muun muassa enemmän pintaa kuin syvyyttä, helppoa enemmän kuin haastavaa, viihdettä ja vauhtia enemmän kuin asiassa viipymistä. Nyt työryhmän ja Orpon hallituksen esitykset vievät kehitystä tähän samaan huonoon suuntaan.

Puhemies! Populistisen tarttumisen Ylen rahoitukseen tavallaan mahdollistaa vuodesta 2013 alkaen voimassa ollut Yle-vero. Ylen leikkauksethan eivät tuo säästöjä valtion budjettiin, sillä yhtiön talous on budjetista erillinen, mutta Yle-veron alennuksia lupaillemalla voi tietysti kosiskella äänestäjien suosiota. Suomalainen yhteiskunta ja etenkin pienituloiset suomalaiset kuitenkin menettävät aina, kun Yleltä leikataan, ja maksuttoman, markkinavapaan ja kriittisen tiedonvälityksen ja kulttuurin tarjonta supistuu ja sisältö yksipuolistuu. — Kiitos, puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

15.23 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa herra puhemies! Vapaa tiedonvälitys on kuin happea demokratialle. Ilman vapaata tiedonvälitystä demokratia tukehtuu ja kuolee. Kun journalistisia periaatteita ja sääntöjä noudattavien sanomalehtien, uutistoimistojen ja yleisradioyhtiöiden luotettavuutta aletaan kyseenalaistamaan, on alamäki jo alkanut. Kun vaa-

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

timukset vallassa olevaa miellyttävästä journalistisesta sisällöstä alkavat kuulua poliitikkojen suista, on alamäki jo jyrkkä. Älkäämme ikinä antako periksi vapaan tiedonvälityksen rajoittamisen vaatimuksille. Joka vastustaa vapaata tiedonvälitystä, vastustaa demokratiaa.

Arvoisa puhemies! Suomen Yleisradio on pian satavuotias. Se on itsenäisen ja vapaan Suomen symboli. Se on elävän ja monimuotoisen suomalaisen kulttuurin säilyttäjä ja edistäjä. Ylen asioista on päätetty perinteisesti yhdessä, parlamentaarisesti. Se on hieno perinne, jonka ylläpitämiseen on vahvat perusteet. Yle ei ole hallituksen radio, se on eduskunnan radio, meidän kaikkien yhteinen radio. Ja toivon ja todellakin tarkoitan tätä, kun sanon, että toivon, että Yle on yhteinen kaikille tässä salissa ja kaikille meille Suomessa. [Sheikki Laakso: Niin mekin toivotaan!]

Vasemmistoliitto on Yle-puolue. Me kannatamme vapaata tiedonvälitystä, joka palvelee kaikkia suomalaisia. Kannatamme vahvaa, julkisesti rahoitettua yleisradioyhtiötä ja tulemme jatkossakin puolustamaan parlamentaarisen päätöksenteon perinnettä. Vaikka emme ole mielissämme Ylen rahoitukseen nyt esitettävästä indeksikorotuksen jäädyttämisestä, pidämme sitä pienempänä pahana kuin parlamentaarisen perinteen rikkomista ja uhkana ollutta vielä tätäkin kovakätisempää Ylen rahoituksen leikkaamista. Perussuomalaisten ääneen sanottujen toiveiden perusteella Ylelle olisi voinut koitua paljon rumemmat seuraukset. Me vasemmistoliitossa haluamme turvata Ylen pitkän aikavälin toimintaedellytykset. Jos Yle alistetaan vaihtuvien hallitusten poliittisten kamppailujen pelinappulaksi, olemme vaarallisella tiellä.

Arvoisa puhemies! Yleisradiotoiminnan alas ajaminen tai sen taivuttaminen vallanpitäjien äänitorveksi on oikeistopuolueiden tyypillinen tavoite kaikkialla. Olemme nähneet sen jo tapahtuvan Unkarissa. Kansalaisjärjestöt ovat varoittaneet lehdistönvapauden huolestuttavasta kehityksestä koko Euroopassa, ja tällaista kehitystä meidän tulee vastustaa kaikin keinoin. Paras keino on vahvistaa Ylen toimintaedellytyksiä huolehtimalla toimituksellisesta riippumattomuudesta ja turvaamalla jatkossa riittävä rahoitus. Vahva Yleisradio on koko mediakentän etu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja ministeri Ranne, kaksi minuuttia.

15.26 Liikenne-, viestintä- ja sisäministeri Lulu Ranne: Arvoisa puhemies, kiitoksia! Muutama toteamus. Ensin täytyy todeta, että Ylen rahoitus 593 miljoonaa, joka on tämän vuoden rahoitus, on merkittävä, ja on tietenkin aivan selvää, että sinnekin täytyy kohdistaa säästöjä.

Ylen suhde kaupalliseen mediaan — senhän on tietysti oltava terve, ja sitä on syytä arvioida jatkuvasti, ei niin, että betonoidaan joitain tiettyjä toimintatapoja. Tämä on äärettömän tärkeää. Tässä yhteydessä on myöskin syytä muistaa, että on tietenkin katsottava sekin, tarvitaanko markkinaehtoiselle, kaupalliselle medialle jonkun tyyppistä tukea. Näistä meillä ei nyt ole päätöksiä, mutta näitä täytyy tietenkin arvioida.

Julkisomisteisten yhtiöiden johtamista ja organisointia on myöskin syytä arvioida ja tarkastella. Myös parlamentaarisia työryhmiä, hallintoneuvostoja ja kaikkea täytyy kyetä arvioimaan ja katsomaan myös kriittisesti. Me emme voi betonoida ikuisesti joitain asioita. Tässä hallitus on ollut hyvinkin edistysellinen, ja näitä keskusteluja tietenkin käydään jatkuvasti myöskin tulevaisuudessa.

Toiminnan ja talouden avoimuuden lisääminen. Meillähan LVM:ssä, liikenne- ja viestintäministeriössä, elokuussa käynnistettiin jo säädöshanke tämän kokonaisuuden edistä-

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

miseksi. Tarkoitus on, että saamme tämän lausunnolle nyt vuodenvaihteessa — tätä edustaja Marttinen kysyi — ja viikolla 14 tätä päästäisiin käsittelemään täällä eduskunnassa.

Totean vielä tähän loppuun, että maksimaalinen avoimuus, julkisten yhtiöiden maksimaalinen avoimuus, on tietysti hyväksi taloudelle ja demokratialle, ja on syytä ottaa tällaisetkin faktat ihan tosissaan. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.28.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.38.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 11 käsittelyä. — Keskustelu siis jatkuu. Edustaja Wallinheimo poissa, edustaja Marttinen poissa, edustaja Päivärinta poissa. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.39 Juha Hänninen kok: Kunnioitettu rouva puhemies! Tässä ennen taukoa puhuttiin, että Suomi on Unkarin tiellä tiedottamisessa ja viestinnässä. Vapaa tiedonvälitys on demokraattisen Suomen kulmakivi ja kivijalka, eli emme ole Unkarin tiellä. Ylen kulujen läpinäkyvyys on välttämätöntä. Yle on Suomen kansan radio laajalla tehtävällä myös huoltovarmuuden ja valmiuden kannalta. Hienoa. Kun oli tahtoa, niin löytyi tie ratkaista asia yhdessä luottamukseen perustuen. Hyvä kompromissi, hyvä päätös. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rostila.

17.40 Onni Rostila ps: Arvoisa rouva puhemies! Asia tosiaan liittyy Yleisradion rahoitukseen, ja siitä on käytykin eläväistä debattia oikeastaan pitkin tätä kuluvaan vuotta erityisesti eduskunnan ollessa istuntotauolla kesäkuukausina. Lopulta kuitenkin yksimielisyyteen päädyttiin työryhmän kautta. Sillä on oma eittämätön arvonsa, parlamentaarisen valmistelun arvo, joskin itse hiukan olen miettinyt sitäkin, mikä arvo on sellaiseen perinteeseen hirttäytymisellä, joka mahdollisesti estää riittävän tuntuvat menosäästöt, kun kuitenkin tiedetään, että taloudellisesti aika on mitä on.

No, yhtä kaikki, jotakin kritiikkiä siitä yksimielisestä päätöksestä huolimatta on esitetty, jota minun mielestäni täytyy tässäkin salissa hieman perusteellisemmin purkaa. On esimerkiksi esitetty väitteitä tästä Unkarin tiestä. En oikein ymmärrä tätä argumentaatiota siinäkään mielessä, että ei kai yleisradiotoiminnasta säästäminen voi tarkoittaa samaa kuin mitä esimerkiksi Orbánin Unkarissa on tehty. Siellähän on nimenomaan vahvistettu yleisradioyhtiön tai valtion median toimintaa ja yritetty saada sinne ikään kuin nykyiselle hallitusvallalle myötämielistä sisältöä ja asennetta. Jos jotakin, niin minusta nykyiseen yleisradio-toimintaan ja sen sopeuttamiseen liittyy pikemminkin median moniäänisyyttä ja moniarvoisuutta lisäävää vaikutusta. Eli tästä syystä en kyllä missään nimessä ymmärrä tai osta näitä argumentteja tästä Unkarin tiestä.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Mutta sitten se toinen asia eli tämän parlamentaarisen perinteen itseisarvoisuus, mistä ensin jo hiukan mainitsin: Minusta on perusteltua esittää se kysymys, että kun meillä kuitenkin perustuslakia voidaan määrättyssä säätämisyjärjestyksessä muuttaa kahden kolmasosan määränemmistöllä, niin sitten meillä on yksi asia — tohdinko sanoa pyhä lehmä — josta ei voitaisi päättää ja johon ei voida puuttua siis kuin täydellä yksimielisyydellä. Minusta on aivan selvä asia, että tähän liittyy myös tietynlaista demokratiavajetta. Eli ei kai voi ajatella, että kansanvaltaisessa järjestelmässä äänestäjien täytyisi saada siis valittua tänne kansanedustajiksi 100 prosenttia henkilöitä, jotka haluavat esimerkiksi tehdä Yleisradioon tai vastaavaan parlamentaarisen perinteen alla olevaan asiaan muutoksia. Tämän on aivan absurdi ajatus. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta Hallituksen esitys HE 182/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Ilmoitan muutoksesta päiväjärjestykseen: käsittelemme ensin asiakohdan 12 ja sen jälkeen asiakohdan 11.

Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohdrien jälkeen. — Ministeri Ranne, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.33 Liikenne-, viestintä- ja sisäministeri Lulu Ranne (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen nyt hallituksen esityksen laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta. Esityksessä on kyse yksittäisistä muutoksista liikenteen palveluista annetun lain tietosäätelyyn. Esityksen taustalla on kaksi EU-asetusta, joita täsmennetään kansallisesti. Esityksellä säädettäisiin asetusten edellyttämien kansallisten tiedonvaihtojärjestelmien järjestämisestä.

EU:n vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin käyttöönottoa koskevan niin kutsutun AFIR-asetuksen osalta Väylävirasto vastaisi kansallisesta yhteyspisteestä, jonka kautta yleisessä käytössä olevien lataus- ja tankkauspisteiden tiedot ovat saatavilla. Väylävirasto voisi hankkia käytännön toteutuksen Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic Oy:ltä. Lisäksi toimijoille annettavien yksilöivien tunnisteiden hallinnoinnista vastaisi Liikenne- ja viestintävirasto Traficom.

EU:n sähköisiä kuljetustietoja koskevan niin kutsutun eFTI-asetuksen edellyttämästä tietojenvaihtojärjestelmästä vastaisi Traficom, joka voisi niin ikään hankkia käytännön toteutuksen Fintraffic Oy:ltä.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Lisäksi esitykseen sisältyy joitain teknisluontoisia tarkistuksia ja tarkennuksia liittyen lippu- ja maksujärjestelmien yhteentoimivuuteen sekä tietojen luovuttamiseen liikenneasioiden rekisteristä.

Esitykseen sisältyy myös ehdotus, jonka mukaan Traficom voisi julkaista verkkosivullaan eräiden julkista valtaa käyttävien henkilöiden toiminnan harjoittamiseen liittyviä yhteystietoja. Nämä henkilöt ovat eri liikennemuotoihin liittyviä lääkäreitä ja psykologeja sekä eri ammattipätevyyksiin liittyvien näyttöjen vastaanottajia ja hyväksyjä. Näiden henkilöiden antamat todistukset ja hyväksynnät ovat usein edellytyksenä erilaisten liikenteeseen liittyvien henkilölupien myöntämiselle ja uusimiselle ja siten myös edellytyksenä monien liikenteeseen liittyvien ammattien harjoittamiselle. Tämän johdosta näiden henkilöiden työhön liittyvien yhteystietojen asettaminen saataville helpolla ja tasapuolisella tavalla olisi perusteltua. Hallitus on kuitenkin katsonut, että tähän ehdotukseen liittyy seikkoja, joiden johdosta esityksestä on syytä pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä. Edustaja Hoskonen on poissa. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

14.35 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Aika teknisluontoinen esitys, ja ministeri aika hyvin tätä kävi läpi. Ehkä tässä nyt yksi asia on tärkeää nostaa esille, ja se on tämä matkalippujärjestelmien yhteensovittaminen ja tulevaisuuden logististen liikenneketjujen kehittäminen myös sitten maksujärjestelmän kautta. Erityisesti meillä tuolla harva-alueilla ja kaupunkiseuduilla tarvitaan vuorojen vähentyessä logistisia liikenneketjuja, ja siihen liittyvät myös olennaisesti sitten mahdollisuudet lippujärjestelmää kehittää. Se on minusta tärkeä asia tässä kaiken kaikkiaan ja myös tulevaisuudessa sitten se, minkä ministeri toisena nosti esille, eli tämä sähköisten kuljetustietojen kehittämistarve. Se on vain tulevaisuutta, mutta tietysti tämä on kauempana varmaan. Ja sitten nämä perustuslailliset ongelmat tietysti on syytä käydä läpi, mutta niitä tietoja tulevaisuudessa tullaan tarvitsemaan. Se helpottaa meitä kaikkia liikkujia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

14.36 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puhemies! Viittaan ministerin äskeiseen selostukseen tästä asiasta. Siinä käsiteltiitte sitä, että meillä tarvitaan ammattiliikenteessä tiettyjä terveystarkastuksia. Tiettyjä ammattiryhmiä mainitsitte siinä: lääkärit, psykologit ja niin edelleen.

Meillä on täällä eduskunnassa nyt käsitellyssä ollut myös muu laki, joka liittyy tähän niin sanottuun ajokorttiterveystarkastukseen ja siitä annettavien todistusten siirtoon julkiselta vallalta yksityiselle sektorille. Kun kävimme siitä täällä lähetekeskustelun pari viikkoa sitten, sain yhteydenoton erikoissairaanhoidon avoterveyspoliklinikoilta, ja siinä oli erittäin huolissaan siitä, välittyvätkö siitä hyvin pitkäjänteisestä työstä, jota siis erikoissairaanhoidossa on tehty esimerkiksi ikääntyneiden, muistisairaiden ja muiden parissa, tulevat tiedot nyt jatkossa mahdollisimman tehokkaalla tavalla niille henkilöille, jotka esimerkiksi mahdollisesti jopa kilpailevat keskenään, kuka antaa edullisemmin todistuksen yksityissektorilla, ja jotka tulevat antamaan niitä todistuksia. Oli pelkoa siitä, että sitä varsinaista ajoterveyden tarkastusta ja arviointia tullaan vähentämään.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Meillähän on nyt saatu suotuisa kehitys aikaiseksi liikennekuolemien määrässä, ja tälläkin ajoterveysasialla on siihen oma yhteys. Kun nyt viittasitte tuohon tuossa äsken — ja ymmärsin, että tämä perustuslakinäkökulmakin tarvitaan ehkä juuri sen takia, että me menemme mahdollisesti sisään aika arkaluontoisiin tietoihin, toisaalta turvaamme niiden siirtoa, jotta me voimme toimia turvallisesti ja järkevästi tässä yhteiskunnassa — niin onko näiden kahden lain välistä yhteyttä selvitetty?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

14.38 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Eskelinen tuossa kertoi, kuinka tärkeää on tehdä niin sanotusti liikenteen seurantaa ja saada digitaaliseen muotoon näitä asioita, mutta tietysti samaan aikaan pitää pitää huoli siitä, että meille tarvitsee olla jotain hyötyäkin niistä asioista.

Hyvänä esimerkkinä: Juttelin pari viikkoa sitten jäterekisterin pitäjien kanssa. Kritisoin järjestelmää jo parikymmentä vuotta sitten sillä, että en ymmärrä, mihin sitä tarvitaan. Kun pari viikkoa sitten olin asian tiimoilta taas asiasta keskustelemassa, niin vielä 20 vuoden jälkeenkin edes asiaa pyörittävät tahot eivät tiedä, mitä jäterekisterillä tehdään. Mutta se on paisunut kuin pullataikina, ja maksut ovat vain kasvaneet ja kasvaneet suomalaisille yrittäjille.

Elikkä on äärettömän tärkeää pitää näissä kaikissa asioissa myös huoli siitä, ettei meidän byrokratia ja kaikennäköinen niin sanottu toimistollinen työ vain lisäännä ja lisäännä, jollei me oikeasti saada niistä asioista edes jotain hyötyä yhteiskunnalle. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja ministeri Ranne, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

14.39 Liikenne-, viestintä- ja sisäministeri Lulu Ranne: Kiitoksia, puhemies! Ihan muutama nosto.

Eli tietenkin lakien väliset yhteydet selvitetään tarpeen mukaan, se, miten tässä on tarpeen tarkentaa molemmissa päissä.

Sitten nostan näistä tiedon hyödyntämisistä tämän: tiedon kokoaminen, tiedon hyödyntäminen, tietojärjestelmien kehittäminen niin, että me saadaan se käytettyä nimenomaan kansalaisten hyvien palvelujen hyväksi, on tietenkin kaikessa keskiössä. Myöskin tässä otetaan se huomioon.

Erilaiset lippujärjestelmät ja se, mitä täällä edustaja Eskelinen ja edustaja Laaksokin toivat esiin näitä tietojärjestelyjä yleisestikin — kyllähän tämä on yksi hallituksen tavoitekin, että näitä kaikkia saadaan kehitettyä fiksusti ja mahdollisimman vähällä byrokratialla ja saadaan mahdollisimman suuria hyötyjä kansalaisille. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaalilain 41 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 180/2024 vp

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.28 Oikeusministeri Leena Meri (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Käsiteltävänä on esitys vaalilain 41 §:n muuttamisesta. Esitys koskee ehdokkaiden numero-
rointia samanaikaisesti toimitettavissa vaaleissa, kuten ensi kevään alue- ja kuntavaaleissa.

Vaalilakia esitetään muutettavaksi siten, että oikeusministeriölle annettaisiin mahdolli-
suus määrätä samanaikaisesti toimitettavissa vaaleissa ehdokkaiden numeroinnista, niin
että eri vaalien ehdokkailla olisi selkeästi toisistaan erottuvat ehdokasnumerot. Ehdokas-
numerointi alkaisi toisessa vaalissa totuttuun tapaan luvusta kaksi ja toisessa vaalissa nu-
meroon kaksi päättyvästä luvusta, kuten esimerkiksi numerosta 502 tai 2002. Näin eri vaa-
lien ehdokkailla ei olisi samaa ehdokasnumeroa. Vastaava käytäntö on esimerkiksi Ahve-
nanmaalla, jossa toimitetaan neljän vuoden välein samanaikaisesti maakuntapäivävaalit ja
Ahvenanmaan kuntien kuntavaalit ja jossa toisessa vaalissa ehdokasnumerointi alkaa nu-
merosta kaksi ja toisessa numerosta 502.

Julkisen vallan tehtävänä on perustuslain mukaan edistää yksilön mahdollisuuksia osal-
listua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksente-
koon. Äänestäminen vaaleissa on perusoikeus, josta säädetään perustuslaissa.

Hallituksen esityksen tavoitteena on tukea tämän perusoikeuden toteutumista vähentä-
mällä samanaikaisesti toimitettavien vaalien sekoittumisriskiä ja selkiyttämällä ehdokas-
asettelua. Ehdokasnumeroinnin eriyttäminen samanaikaisesti toimitettavissa vaaleissa te-
kisi näkyväksi samanaikaisesti toimitettavien vaalien eroa äänestäjille ja parantaisi äänes-
täjien tahdon näkymistä vaalin tuloksessa, kun väärän vaalin äänestyslippuun virheellises-
ti tehty ehdokasnumero ei voisi tulla toisessa vaalissa samalla ehdokasnumerolla olevan
ehdokkaan hyväksi. Lisäksi ehdotettu menettely selkeyttäisi ehdokasasettelua vaaleissa ja
helpottaisi molemmissa vaaleissa ehdolla olevien ehdokkaiden kampanjointia.

Nyt esitetyt muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025. Tällöin ne olisivat
voimassa huhtikuussa 25 samanaikaisesti toimitettavissa alue- ja kuntavaaleissa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

15.31 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kiitän oikeusministeriä hyvän
lakiesityksen esittelystä. — Esityshän on varsin selkeä. Kysymyksessähän on nimen-
omaan ehdokasnumeroinnin mahdollinen toteuttaminen niin, että se palvelee niin ehdok-
kaita kuin tietysti äänestäjiä. Meillä tässä valtakunnassa on tämä demokratia varsin
huonoon suuntaan ollut menossa nimenomaan sen suhteen, mikä meillä äänestysaktiivi-
suus on eri vaaleissa ollut, eliikka laskeva äänestysaktiivisuus, ja tällaiset mahdolliset se-
kaannukset ja epäkohdat voivat lisätä sitä, että äänestysaktiivisuus vain laskisi entisestään.
Joten tämänkaltaisen muutos on erittäin tärkeä, samoin kuin se, että erivärisillä vaalilipu-
il-

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

la voidaan edesauttaa sitä, että äänestys on selkeä, ja ennakkoon voidaan tuoda äänestäjille tietoon, mitenkä menetellään, niin että se epäselvyys olisi mahdollisimman pieni ja sitä kautta myös äänestyskynnys tietysti sitten laskisi, niin että mahdollisimman moni kävisi äänestämässä.

Toki tässä on myös kunnilla oma haaste siinä, että kuntien odotetaan tietysti toteuttavan mahdollisimman hyvin sitä, että ennakköäänestyksissä ja äänestyspäivänä sitten äänestyspaikkoja olisi mahdollisimman hyvin tarjolla, jotta kuntalaiset pääsevät mahdollisimman aktiivisesti eri paikoissa äänestämään. Elikkä tämä lakimuutos tältä osin on tärkeä, mutta niin on myös kuntien vastuu siinä, että äänestyspaikkoja olisi vaaleissa riittävästi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

15.33 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva lakiesitys vaalilain muuttamisesta on erittäin ajankohtainen. Esityksessä lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että oikeusministeriö voisi määrätä samanaikaisesti toimitettavissa vaaleissa ehdokkaille selkeästi erottuvat ehdokasnumerot. Samanaikaisissa vaaleissa, niin kuin huhtikuun 13. päivänä 2025 järjestettävissä alue- ja kuntavaaleissa, tulee demokratian toteutua. Äänestäminen vaaleissa on jokaisen perustuslaillinen oikeus. Tämän hallituksen esityksen tarkoitus on tukea tämän perusoikeuden toteutumista selkeyttämällä ehdokasnumerointia samanaikaisvaaleissa.

On hyvä, että eri vaalien äänestysliput ovat eriväriset ja myöskin että ehdokasnumerointi on kuntavaaleissa numerosta 2 ja aluevaaleissa numerosta 1002 alkaen. Tämä lakiesitys helpottaisi myös ehdokkaiden kampanjointia, koska heidän ei olisi välttämätöntä kommunikoida kampanjamateriaalissaan erikseen, kumpi heidän ehdokasnumeroistaan on aluevaalien ja kumpi kuntavaalien numero. Ehdotetulla lakiesityksellä ei ole taloudellisia vaikutuksia.

Arvoisa puhemies! Tärkeää on korostaa selkeää numeroiden kirjoittamista äänestyslippuun. Myöskin äänestysinformaatiota on tärkeää jakaa kaikissa medioissa sekä koteihin lähetetyn ennakköäänestyskirjeen mukana. Kansalaisia tulee kannustaa käyttämään äänioikeuttaan, jotta demokratia toteutuu ja kansalaisten kiinnostus yhteiskunnallisten asioiden hoitoon lisääntyy. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

15.34 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on kannatettava ja tuo selkeyttä tähän vaalitilanteeseen. Sinänsä se, kun näillä numerosarjoilla erotetaan toisistaan kaksi vaalia, kuntavaalit ja aluevaalit, on erinomaisen tärkeä asia, ja sitten kun vielä saadaan vähän värejä lisää äänestyslipukkeisiin ja näihin muihin, niin se selkeästi tuo ilmi, että on kaksi erilaista vaalia yhtäaikaaisesti suoritettuna. Tämä on kulujen kannalta hyvä asia, mutta myöskin sen, että vaalin toimittaminen voidaan tehdä sillä tavalla, että meidän äänestyspaikkojen verkko on riittävä ja tässä mielessä saadaan matala kynnyks äänestämiseksi. Ennakkoäänestäminen on kasvanut koko ajan tässä vuosien varrella, ja se varmasti kasvaa tästä eteenkinpäin, niin että siinä mielessä tämä on myöskin siihen erittäin hyvä asia.

Mikä tässä ehkä kaikkein suurin huolenaihe on ollut, on se, että meidän äänestysprosentti on kuntavaaleissa ja aluevaaleissa aika alhaalla loppujen lopuksi siihen nähden, mitä sen

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

pitäisi olla, ja siihen toivoisi, että työskenneltäisiin enempi, että kuvattaisiin näitten vaalien merkitystä niin kuntapuolella, eli mitä kunnan tehtävissä on, mitä kaikkea kunta tuottaa asukkaan ja kuntalaisen elämään, ja sama sote-puolella hyvinvointialueilla, eli että kaikki ihmisten peruspalvelut, jotka olivat aikaisemmin kunnissa, ovat nyt sitten kahdessa organisaatiossa. Sinänsä ne ovat niitä elämän käännekohtissa tarvittavia palveluja, ja näitä tässä myöskin käsitellään. Siinä mielessä, kun tässä sote-alueet ja sote-asiat ovat olleet voimakkaasti esillä viime aikoina, vähän pelkään, että se kuntien tehtäväalue jää vähän näitten alle vaalikeskusteluissa, ja toivoisin, että sitä myöskin muistetaan, kuinka erinomaisen tärkeitä asioita kuntien tehtävät ovat ihmisten arjessa.

Kaiken kaikkiaan, arvoisa puhemies, tämä lakiesitys on kannatettava ja tätä kannattaa viedä eteenpäin. Hyvä, että se nyt jo tuleviin vaaleihin saadaan aikaiseksi. Muutenkin vaaleja Suomessa voitaisiin yhdistää, niin että tätä saataisiin vielä tehokkaammaksi, jos näin isossa kuvassa katsotaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

15.37 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Tämä esitys on varmasti oikein hyvä ja kannatettava, sillä on aivan selvää, että kun me pidämme ne kahdet vaalit, niin tämä systeemi on hyvin altis sekaannuksille. Minä uskallan kuitenkin pelätä, että varmasti siitä huolimatta, että on eri värit eri lipuissa ja nyt sitten tulee tämä numerointi olemaan erillinen, tässä voi tapahtua sekaannuksia. Sen vuoksi minäkin korostan ja toivon sitä, että tämän tärkeän lakiesityksen lisäksi ministeri kävisi vielä läpi kaikki ne mahdolliset keinot, mitä voisimme vielä tämänkin lisäksi tehdä.

Yksi ehdotus voisi olla sellainen, puhemies, että kun sinne äänestyspaikalle mennään, niin äänestettäisiin eri kopeissa. Toisessa kopissa äänestettäisiin kunnallisvaaleissa, siellä olisi vain kunnallisvaaliehdokkaiden lista, ja toisessa kopissa äänestettäisiin aluevaaleissa, ja siellä olisi vain aluevaaliehdokkaiden lista. Ainakin itse voisin kuvitella, että jos koppiin menee ja siellä on kahden vaalin listat, niin se on varmasti aika hämmentävä tilanne, vaikka numerot tai värit olisivatkin erilliset. Voisiko ministeri vielä tämänkaltaista ehdotusta tutkia vai oletteko kenties jo miettinyt näitä? Nimittäin jotenkin minulla on vahvasti sellainen tuntuma, että kaikki mahdollinen on tehtävä, jotta niitä sekaannuksia ei syntyisi.

Mutta tämä esitys sinänsä on hyvin tärkeä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

15.39 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Kuten tässä edellisissä puheenvuoroissa on hyvin todettu, tämä hallituksen esityshän on hyvin kannatettava. On erittäin tärkeää pyrkiä sitä kohti, että nyt kun käymme tällaiset historialliset ensimmäiset kunta- ja aluevaalit täällä Suomenmaassa, ne saataisiin toimitettua mahdollisimman sujuvasti häiriöttä ja vaalitulokset vahvistettua ripeästi ja mielellään niin, että kuntalaisilla, alueiden asukkailla, on hyvä käsitys siitä, millaista vaalitoimitusta he tulevat vaaliuurnille suorittamaan.

Edustaja Viitanen nosti tärkeän huolenaiheen ja ajatuksen näistä muista keinoista. Ehkä itse siirtäisin jonkin verran tässä keskustelussa omaa vastuuta myös kunnille. Kunnathan ovat paljon vartijoina siinä, että kun he rekrytoivat ja valitsevat nämä vaalitoimitsijat, todelliset demokratian sankarit, jotka suorittavat siellä äänestyspaikalla vaalipäivänä tapahtuvan toimituksen ja sen jälkeen myöskin ääntenlaskennan, niin nyt on hyvin tärkeää se,

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

että kunnissa panostetaan näiden vaalitoimitsijoiden kouluttamiseen: vaalitoimitsijoiden kanssa käydään hyvin huolellisesti siellä kunnissa läpi se, miten tämä nyt poikkeaa aiemmasta ja millä tavalla pystytään varmistumaan, että siellä äänestyspaikoilla vaalitoimitsijat pystyvät selviytymään tästä aika haastavastakin uudesta tehtävästä näiden ensimmäisten yhdistelmävaalien toimittamisessa. Eli peräänkuulutan tässä myös kuntien vastuuta. Kuntien on hyvä olla tässä nyt hereillä ja huolehdittava vaalitoimitsijoiden kouluttautumisesta ja kouluttamisesta aivan erityisen paljon näihin vaaleihin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu on päättynyt... — Anteeksi, ministeri Meri, olkaa hyvä, kolme minuuttia.

15.40 Oikeusministeri Leena Meri: Kiitos, arvoisa puhemies! Olen niin hiljainen ja tämä möinen vaatimaton, niin että minä tänne välillä unohdun. Ei vain.

Hyviä puheenvuoroja kaikilta.

Se, mitä tuossa edustaja Lyly toi esille, on haasteena meillä kaikissa kunnissa aina, se, miten me saataisiin ihmiset innostumaan kunta- ja nyt uusista aluevaaleista. Yksi, mitä ainakin Hyvinkään valtuustossa olen itse pitänyt esillä, on se ennakkoäänestyspaikkojen hyvä sijoittelu esimerkiksi siten, että on tämmöisiä drive-in-äänestyspaikkoja. Sitten on hyviä kokemuksia esimerkiksi tämmöisistä äänestysbusseista kylillä. Tämä on nyt aika paljon myös valtuustoista kiinni. Helposti sanotaan, että ai niin, no, katsotaan sitten ensi vaaleissa, ja se vähän niin kuin unohtuu. Se on äärettömän tärkeää, koska ymmärtääkseni ainakin semmoisissa kunnissa — mihin me tehtiin vähän vertailua silloin Hyvinkäälläkin — joissa oli tämmöisiä hyvin joustavia ennakkoäänestysmahdollisuuksia, se ennakkoäänestysprosentti vain nousi. Tietysti myöskin paikallisella medialla on tärkeä rooli. Esimerkiksi vanhemmat ihmiset seuraavat ihan paperilehdistä, mitä keskustelua siellä käydään, ja tuodaan sitä esille. Tietysti sitten on kaikki ne tapahtumat, ja ollaan torilla ja kerrotaan, mistä kaikesta päätetään. Mutta se on tosi haaste, koska sitten taas presidentinvaalit ja eduskuntavaalitkin kirvoittavat ihmiset. Mutta se on harmillista, että se unohtuu, että kuntavaaleissa on koulut ja tiet ja kaavoitukset, ihan todella lähialueen asiat — tosiaan todella merkityksellisiä asioita siellä alueilla.

Tuosta edustaja Viitasen esille tuomasta asiasta: Ensinnäkin on tarkoitus, että sinne tulee eriväriset listat, ihan myös ne vaalineluolistat. Ymmärtääkseni kunnilla on mahdollisuus siihen — ja tätä suositeltaisiinkin — että ne olisivat eri kopeissa. Se ohjeistus on vielä tulossa. Tarkistan vielä, sainko tuosta... Kävin kysymässä tuossa, mutta en saanut nyt vastausta vielä tähän, oliko se niin, että kunta voi itse päättää, laittaako kahteen koppiin. Tietysti vastuu on kunnilla, mutta minusta se olisi hyvä, että ne olisivat kahdessa eri kopissa. Itse koen sen näin.

Sitten meillä on muutakin vaalilainsäädäntöä harkittavana hallitusohjelman mukaisesti, mutta ne ovat siellä parlamentaarisessa työryhmässä, jossa kaikilta puolueilta on puoluesihteerit tai järjestösihteeriedustusta ja ministeriöiden virkamiehiä. Katsotaan, saadaanko sieltäkin vielä vaalilainsäädäntöön lisää työkaluja.

Tämä oli tärkeä esitys. Tätä ei ehditty tästä kiireellisyydestä johtuen erityisesti lausuttaa muuta kuin puoluesihtereillä, mutta enpä usko, että tämä nyt on semmoinen asia, että kukaan haluaa tätä vastustaa. Tämähän on vain yksi keino selkeyttää. Me ollaan mietitty kaikkia eri keinoja ministeriössä, miten saisimme kaikki nämä parhaaksi päin. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 68/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 19/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 19/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Keskustelu, hallintovaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.44 Mauri Peltokangas ps (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Nyt ensimmäisessä käsittelyssä olevaa ulkomaalaislakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että työntekijän oleskeluluvan myöntämisen edellytykseksi lisätään uusi erillinen palkkaraja, jonka taso määritellään valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi sääntelyä toimeentuloedellytyksen alarajasta osa-aikatyössä täsmennetään. Lakiehdotuksella toteutetaan hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan työntekijän oleskeluluvan tuloaraja nostetaan siten, että se on alakohtainen työehtosopimuksen minimi, kuitenkin vähintään 1 600 euroa kuukaudessa.

Muutoksen tavoitteena on varmistaa, että työperusteinen maahanmuutto vahvistaa julkista taloutta ilman, että palkkarajan asettaminen rajoittaisi liikaa työvoiman saatavuutta. Tavoitteena on myös lisätä koko-aikatyön määrää Suomessa ja varmistaa, että maahan saapuvilla työntekijöillä on todellinen mahdollisuus elättää itsensä ansaitsemallaan palkalla. Hallintovaliokunta, kuten myös esityksestä lausunnon antanut työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tavoitteita kannatettavina.

Hallintovaliokunta katsoo, että uusi palkkaraja antaa paremmat mahdollisuudet elättää itsensä ansaitsemallaan palkalla kuin nykyinen työttömyysturvalain mukainen tuloaraja, joka on 1 399 euroa kuukaudessa kuluvana vuonna. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan uusi palkkaraja on myös linjassa työperusteista maahanmuuttoa tarvitsevien alojen työehtosopimusten kokoaikaisesta työstä maksettavien vähimmäispalkkojen kanssa. Palkkaraja täyttyy tai ylittyy jo nykyisin lähes kaikissa kokoaikaisissa töissä. Lisäksi kaikille töille ja aloille ei ole työehtosopimusta, joten kohtuullisen tulorajan on hyvä olla olemassa.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta pitää lainmuutosta tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä. Valiokunta on mietinnön perusteluissa selvittänyt eräitä esityksen perusteluissa olleita kirjauksia. Valiokunta muun muassa toteaa, että vuosiloma-ajan palkka ei ole palkanlisä vaan normaalia palkkaa, joten se tulee otettavaksi huomioon osana palkkarajaa. Samoin valiokunta katsoo lomakorvauksen olevan vuosiloma-ajan palkkaan verrattava eikä palkanlisä.

Asetettava palkkaraja koskee ainoastaan työntekijän oleskelulupaa. Palkkaraja ei koske muita työnteon perusteella myönnettäviä oleskelulupia — esimerkiksi ei kausityötä eikä erityisasiantuntijoita. Selvytyksen vuoksi valiokunta toteaa, että esityksellä ei ole vaikutusta

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

myöskään ammattiurheilijoiden asemaan. Urheilijat tulevat Suomeen ulkomaalaislain 74 §:n mukaisella niin sanotulla muu työnteko -luvalla, johon nyt ehdotettu palkkaraja ei sovellu. Palkkaraja ei myöskään koske muilla oleskelulupaperusteilla maassa oleskelevia kolmannen maan kansalaisia, ei siis esimerkiksi opiskelija-tutkijalain mukaisia tutkijoita, jotka työskentelevät apurahalla.

Ehdotuksen mukaan palkkarajan suuruudesta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Lakiehdotuksen mukaan palkkarajan tulee olla euromääräinen ja se tulee asettaa sellaiselle tasolle, että työvoiman maahanmuutto vahvistaa julkista taloutta eikä työvoiman saatavuus vaarannu tarpeettomasti. Lisäksi on otettava huomioon työehtosopimusten mukaiset kokoaikaisen työn vähimmäispalkat. Käytännössä vaikutuksia julkiseen talouteen arvioidaan elinkaarilaskelmien avulla ja vaikutuksia työvoiman saatavuuteen ammatti-, toimiala- ja aluekohtaisesti työvoimapula huomioiden. Nämä arviot asettavat valtioneuvostolle raamit, joiden puitteissa palkkaraja tulee asettaa. Arviossa huomioidaan myös yleinen ansiotason kehitys.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta ehdottaa, että lakiehdotus hyväksytään mietinnöstä ilmenevin lain voimaantuloajankohtaan liittyvin teknisin muutosehdotuksin. Mietintöön sisältyy kolme vastalauseita. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

15.49 Juha Hänninen kok: Arvoisa herra puhemies! Tänään keskustelussamme oleva ulkomaalaislain muutos asettaisi tulorajaksi 1 600 euroa kuukaudessa, mikä on perusteltu ja tarpeellinen askel Suomen työmarkkinoiden ja yhteiskunnan kestävyyskannalta. Hallituksen tavoitteena on, että Suomeen tulevilla työntekijöillä olisi mahdollisuus elättää itsensä palkallaan. Nykyinen raja, 1 399 euroa kuukaudessa, ei vastaa tätä tavoitetta. Oppositioilla on huolia, että tämä esitetty raja voisi vähentää ulkomaalaisen työvoiman määrää maatalouden ja kausitöiden kaltaisilla aloilla. Kuitenkin meidän on varmistettava, että palkkataso on kohtuullinen ja kestävällä tasolla. Pienipalkkaisen työn varaan rakentuva työvoimapolitiikka ei pitkällä aikavälillä ratkaise työvoimapulaa vaan luo haasteita sekä yksilölle että koko yhteiskunnalle. Suomessa 1 600 euroa ei ole korkea palkka vaan lähinnä riittää omiin peruselinkustannuksiin. Tuloraja on katsottu kohtuulliseksi kompromissiksi, joka turvaa työvoiman saatavuuden mutta varmistaa, että palkka riittää elinkustannuksiin.

Arvoisa herra puhemies! Suomi ei tässä suhteessa ole poikkeus. Myös useat muut EU-maat ovat ottaneet käyttöön tulorajoja varmistukseksi, että maahanmuuttajien työllisyys on kestävä ja heille itselleen oikeudenmukaista. Tämä tuo Suomen linjaan muiden Euroopan maiden kanssa ja vahvistaa kilpailukykyämme työmarkkinoilla, joilla houkuttelemme pätevää, osaavaa ja pitkäaikaisempaa työvoimaa. Lisäksi tällä päätöksellä pyrimme varmistamaan, että työmarkkinamme pysyvät vakaina ja työntekijöiden asema Suomessa turvattuna. Työmarkkinoiden on tarjottava reilut ja kestävät mahdollisuudet kaikille, niin suomalaisille kuin Suomeen saapuville ulkomaalaisille työntekijöille. Tuloraja auttaa houkuttelemaan työntekijöitä, jotka voivat sitoutua työhönsä pitkäjännitteisesti ja tarjota yrityksille työntekijöitä, jotka pystyvät elättämään itsensä nykyisillä elinkustannuksilla.

Lopuksi haluan painottaa, että tämä tuloraja ei ole sulkemassa Suomea vaan tekemässä siitä oikeudenmukaisemman työpaikan kaikille.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Arvoisa herra puhemies! Vetoan kollegioihini, että katsomme tätä esitystä laajemmasta näkökulmasta ja tuemme reilumpia työmarkkinoita ja kestävämpää tulevaisuutta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

15.52 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä hallituksen esityksessä, jota hallintovaliokunnassa olemme käsitelleet, todellakin esitetään 1 600 euron palkkarajaa ulkomaisen työntekijän, kolmansista maista tulevan työntekijän, oleskeluluvan ehdoksi.

Me keskustan puolesta emme tähän hallituksen esitykseen yhdy. Varsinkaan nytten tämän hallituksen esityksen valiokuntakäsittelyn myötä saadun tiedon perusteella emme voi tätä lakiesitystä kannattaa laisinkaan monista valitettavista syistä johtuen.

Tässä äsken viitattiin siihen, että oppositiolla on tästä asiasta huoli. — Tästä asiasta on huoli ennen kaikkea suomalaisella elinkeinoelämällä ja suomalaisilla yrityksillä. Tässä esityksessä erityisen hankalaa ja ikävää onkin se, että tämä kajoaa juuri niiden alojen työvoiman saatavuuteen ja työvoiman rekrytointiin kolmansista maista, jotka ovat jo nyt Suomen työmarkkinoiden nykytilanteesta johtuen ja pitkäaikaisesta kehityksestä johtuen täysin riippuvaisia noista maista tulevista työntekijöistä, koska Suomesta ei ole enää pitkään aikaan pystynyt niihin tehtäviin sitä työvoimaa saamaan. Kysymys kuuluukin: Mitä näille yrityksille nyt sitten tapahtuu? Mitä näille yrityksille nyt sitten tapahtuu? Siitä hallitus ei tunnu välittävän laisinkaan.

Tässä on erikoista myöskin se, että hallituksen piiristä on kuultu myöskin paljon niitä puheenvuoroja, että työperäisiä maahanmuuttajia tarvitaan yhä enemmän. Valtiovarainministeriön oman arvion mukaan viime keväänä arvioitiin noin 40 000 työperäisen maahanmuuttajan vuotuisesta tarpeesta, jotta meillä talouskasvu ei häiriinny ja että sitä voitaisiin saada jopa lisää ja että meidän eläkejärjestelmän kestävyys pystyttäisiin turvaamaan. Nyt sitten tällä esityksellä pyritään nimenomaan vaikeuttamaan työperäistä maahanmuuttoa, siis niiden kolmansista maista tulevien ihmisten, joilla on jo työ hankittuna täällä Suomessa, jotka elättävät itsensä työllä eivätkä tule tänne sosiaaliturvan varassa elämään. Eli nyt hankaloitetaan juuri näiden henkilöiden elämää ja arkea, mikä on minun mielestäni kyllä käsittämätön arvovalinta.

Arvoisa herra puhemies! Minä pidän tässä erikoisena myös sitä asetelmaa, joka nyt syntyy tiettyjen työehtosopimusten kohdalla työpaikoille. Siis jos nyt jatkossa kolmansista maista palkattavan, rekrytoitavan, työntekijän minimipalkan on oltava 1 600 euroa kuukaudessa, niin tähän tarkoittaa sitä, että suomalaiselle työntekijälle voisi samasta työtehtävästä samalla työpaikalla työehtosopimuksen nojalla maksaa alempaa palkkaa kuin samoihin työtehtäviin rekrytoituneen henkilön osalta. Tällainen käsitys tästä syntyy. Toivon, että joku voi korjata, pitääkö tämä paikkansa, että nyt näille aloille, joita tämä ennen kaikkea koskettaa, syntyy asetelma, jossa suomalainen työntekijä voikin saada alhaisempaa palkkaa vain perustuen siihen syntyperäänsä, siihen, että hän on suomalainen. Onko tämä näin? Minä toivon, että jos jollakin on parempaa tietoa täällä salissa, niin hän voisi tämän tiedon korjata.

Valiokuntakuulemisissa nimenomaan elinkeinoelämän tahot — edunvalvontajärjestöistä Elinkeinoelämän keskusliitto, Suomen Yrittäjät, MTK — ovat vastustaneet ja julkisesti ottaneet tähän kantaa. Nyt tässä näyttää tämä hallituksen politiikka, jossa ennen kaikkea suuremmat yritykset ovat hallituksen suojeluksessa, jatkuvan. Sen sijaan nimenomaan

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

pk-yritykset, joita hyvin usein tällaiset maataloudessa, puutarhatuotannossa ja esimerkiksi rakennusosalalla toimivat yritykset ovat, tässä nyt sitten tulevat tästä esityksestä kärsimään entisestään.

No, tietysti tässä lainmuutoksessa maahanmuutto- ja työvoimaviranomaisten sekä työnantajien hallinnollinen työtaakka tulee kasvamaan. Tapasin tuossa istuntotaukoviikolla erästä ulkomaista työvoimaa käyttävää yrittäjää, joka kertoi, että se työvoimahallinnon kuorma on kyllä aika kohtuuton jo tälläkin hetkellä, minkä yksittäinen yrittäjä, joka kaiken muun liiketoiminnan pyörittämisen ohella sitten tätä hallinnollista hommaa hoitaa, ja vielä sitä tällä esityksellä lisätään.

Lisäksi on kyllä todettava sekin, että tämän palkkarajavaatimuksen kiertäminenkin on mahdollista. Yksi todennäköinen skenaario on se, että muutetaan tätä työtä yrittäjämuotoisesti tehtäväksi, joten tällä naamioinnilla sitten pystyttäisiin näitä säännöksiä kiertämään.

Toivomme, että tästä hallituksen esityksestä luovuttaisiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

15.58 Mira Nieminen ps: Arvoisa herra puhemies! Kyseessä on hallintovaliokunnan mietintö hallituksen esityksessä, jossa ehdotetaan lisättävän työntekijän oleskeluluvan myöntämisen edellytykseksi erillinen palkkaraja, jonka taso määritellään valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi ehdotetaan täsmennettäväksi sääntelyä toimeentuloedellytyksen alarajasta osa-aikatyössä.

Esityksen tavoitteena on varmistaa, että työperusteinen maahanmuutto vahvistaa julkista taloutta ilman, että palkkarajan asettaminen rajoittaa liikaa työvoiman saatavuutta. Esityksellä pyritään varmistamaan, että maahan saapuvilla työntekijöillä on todellinen mahdollisuus elättää itsensä ansaitsemallaan palkalla, ja lisäämään kokoaikatyön määrää Suomessa. Palkkaraja on esityksen mukaan alakohtainen työehtosopimuksen minimi, kuitenkin vähintään 1 600 euroa kuukaudessa. Palkan tulee ylittää palkkaraja koko sen ajan, kun henkilö työskentelee luvan turvin Suomessa. On huomioitavaa, että palkkaraja täyttyy tai ylittyy jo nykyisinkin lähes kaikissa kokoaikaisissa töissä mutta varmistaa kohtuullisen tulorajan myös kaikille niille aloille ja töille, joissa ei ole esimerkiksi työehtosopimusta. Hallintovaliokunta pitää esityksen tavoitteita kannatettavina työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnon mukaisesti, mutta mietintö ei ole yksimielinen.

Arvoisa puhemies! Esityksen tavoite on hyvä, sillä sen tarkoituksena on, että ulkomaiden työntekijöiden työehdot vastaavat suomalaisten työmarkkinoiden vaatimuksia ja että heillä on riittävä toimeentulo Suomessa. Palkkarajan käyttöönotolla pyritään ehkäisemään työehtojen polkemista ja edistämään työntekijöiden yhdenvertaista kohtelua. Lisäksi se voi myös vähentää halpatyövoiman hyväksikäyttöä ja tukea osaavan työvoiman maahanmuuttoa erityisesti niille aloille, joilla on työvoimapulaa. Ei ole oikein, että matalapalkka-alat mahdollistetaan suomalaisessa yhteiskunnassa ulkomaalaisten avulla tai niitä ylläpidetään julkisin verovaroin. Työstä pitää maksaa kohtuullinen korvaus, ja palkkarajan asettaminen on yksi tapa varmistaa, että Suomeen tulevat työntekijät ansaitsevat riittävästi, jotta he voivat elättää itsensä ilman julkisia tukia ja osallistua yhteiskuntamme hyvinvoinnin rakentamiseen. Myös lausuntopalautteessa kannatettiin jopa korkeampaa palkkarajaa kuin nyt tässä esityksessä oleva rajaesitys on.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunnan mietinnössä nousi esille asioita, joihin valiokunta kiinnitti huomiota. Näistä yksi oli palkkarajaan vaikuttavat tulot ja lisät, joista esi-

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

merkiksi maksettu vuosiloma-ajan palkka, joka maksetaan ajalta, kun henkilö on vuosilomalla, huomioidaan normaalina palkkana. Se ei siis ole palkanlisä ja otetaan huomioon palkkarajassa. Myös luontaisedut katsotaan osaksi palkkaa, jos ne ovat Verohallinnon vuositaisen määrän hyväksymiä eivätkä ole rahapalkkaa suurempia. Asetettava palkkaraja koskee ainoastaan työntekijän oleskelulupaa, ei esimerkiksi kausityöntekijöitä tai erityisasiantuntijoita.

Esityksellä ei ole myöskään vaikutusta ammattiurheilijan asemaan, sillä he tulevat Suomeen niin sanotusti muu työnteko -luvalla, johon palkkarajaa ei sovelleta. Aikaisemmin testeihin tai kokeiluihin tulevat urheilijat ovat saattaneet ohittaa normaalin käytännön viisumilla, mutta tapa ei ole ollut oikea tähänkään asti, vaan oleskelulupa olisi pitänyt hakea ulkomaalaislain mukaan ansiotyötä tai elinkeinon harjoittamista varten. Kaistanvaihto ei ole mahdollista enää vastaavasti ja kohtelee nyt kaikkia työntekijäryhmiä samalla tavalla. Jos maahan tulevan urheilijan lähtökohtainen tarkoitus on tulla työhön Suomeen, hän hakee jo ennalta lähtömaassa oleskeluluvan. Asia on nyt selkeä ja yhdenvertainen kaikkia kohtaan.

Arvoisa puhemies! Työ on yksi tärkeimmistä väylistä integroitua uuteen yhteiskuntaan. Kun ihminen tulee Suomeen töihin, hän ei ainoastaan tuo mukanaan omaa osaamistaan ja panostaan, hän myös sitoutuu osaksi yhteiskuntaamme, oppii tuntemaan paikallista kulttuuria ja rakentaa itselleen elämää täällä. Työn kautta jokainen maahanmuuttaja pääsee osallistumaan yhteiseen arkeemme ja löytää paikkansa yhteiskunnastamme. Työpaikka on monelle maahanmuuttajalle se ensimmäinen kosketus suomalaiseen elämänmenoon, kulttuuriin, arvomaailmaan ja ihmisiin. Työn kautta voi muodostua ystävyys-suhteita ja verkostoja, jotka tukevat elämää täällä ja antavat eväitä onnistuneeseen kotoutumiseen. Kun maahanmuuttajat pääsevät integroitumaan työhönsä ja yhteisöönsä, hyöttyy siitä koko yhteiskunta. Jokainen työhön osallistuva ja integroitunut yksilö lisää yhteistä hyvinvointia ja vahvistaa julkista taloutta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

16.03 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta on saanut valmiiksi mietinnön hallituksen esityksestä ulkomaalaislain muuttamiseksi. Esityksellä on tarkoitus nostaa työntekijän oleskeluluvan palkkarajaa siten, että se on alakohtainen työehtosopimuksen minimipalkka, kuitenkin vähintään 1 600 euroa kuukaudessa. Palkkaraja asetettaisiin valtioneuvoston asetuksella, joten lakiin lisättäisiin asetuksenantovaltuutus.

Me sosiaalidemokraatit kannatamme esityksen perusratkaisua 1 600 euron palkkarajan asettamisesta. Hallituksen esitystä tulisi kuitenkin mielestämme täsmentää eräiltä osin, mitä käsittelen seuraavaksi.

Tällä hetkellä hallituksen esityksessä ei määritetä laisinkaan sitä, milloin palkkaraja päivitettäisiin valtioneuvoston asetuksella seuraavan kerran ja miten usein sitä tuldtisiin päivittämään tämän jälkeen. Asetuksenantovaltuutus on tästä syystä nykymuodossaan epäselvä. Esityksen tavoitteet työntekijöiden mahdollisuudesta elättää itsensä ansaitsemallaan palkalla ja kokoaikatyön lisäämisestä eivät myöskään toteudu ilman palkkarajan säännöllistä päivittämistä, sillä hallituksen esityksessäkin todetaan palkkarajan vaikutuksen katoavan jo vuoteen 2029 mennessä kokonaan, jos sitä ei tällä välillä päivitetä.

Uhkana on myös, että asetetusta palkkarajasta muodostuu niin sanottu maksimitaso, johon työntekijän oleskeluluvalla Suomessa olevan työntekijän palkkaus tulee rajoittumaan.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Se, että palkkarajan tasoa tarkasteltaisiin säännöllisesti, auttaisi varmistamaan työntekijän palkan asetettavan ja sen jälkeen pysyvän muun muassa ansiokehityksen tahdissa. Samalla haluamme korostaa, että myös ulkomaalaisten työntekijöiden kohdalla palkanmäärittelyn tulee aina ensisijaisesti tapahtua alan työehtosopimuksen palkkaryhmittelyn ja palkkaa koskevien määräysten mukaisesti siten, että esimerkiksi työntekijän aiempi työkokemus ja osaaminen tulee myös huomioiduksi palkkauksessa.

Nämä eräät puutteet ja täsmennystarpeet toimimme esiin myös hallintovaliokunnan aiemmassa käsittelyssä, mutta valitettavasti ne eivät tulleet huomioiduksi valiokunnan lopullisessa mietinnössä. Siksi olemme esittäneet valiokuntaryhmämme vastalauseessa, että palkkarajan tasoa tulee tarkastella vuosittain huomioiden yleinen ansiokehitys, työehtosopimusten kokoaikaisen työn vähimmäispalkat, työvoiman saatavuus sekä työperäisen maahanmuuton vaikutus julkiseen talouteen. Näin palkkaraja pysyisi ajan tasalla.

Lisäksi esitämme vastalauseessamme, että jatkolupaharkinnassa tehtävää palkkarajan ylittämisen tarkastelua muutettaisiin. Nyt esitetään, että ulkomaisen työntekijän palkan tulisi ylittää palkkaraja laskennallisesti kuukausittain työntekijän oleskeluluvan voimassaoloaikana. Palkan riittävyyttä tulisi kuitenkin näkemyksemme mukaan tarkastella siten, että se ylitetään keskimääräisesti koko luvan aikana. Näin pystytään ottamaan paremmin huomioon erilaiset alakohtaiset erityispiirteet, esimerkiksi työaika- ja tasoittumisjärjestelmät.

Samalla olisi selvennettävä sitä, että esitys palkkarajan ylittämisestä on yhteensopiva parhaillaan käsittelyssä olevan hallituksen esityksen kanssa, jossa säädetään työttömyyden suoja-ajoista. Siksi myös suoja-ajojen puitteissa olevan työttömyyden tulisi olla jatkolupaharkinnassa hyväksyttävä syy palkkarajasta poikkeamiseen toteutunutta toimeentuloa arvioitaessa. Näiden kahden esityksen välistä yhteyttä ei tässä esityksessä ole riittävästi tarkasteltu.

On myös syytä tuoda esiin, että palkkarajan arvioinnin takautuvasta vaikutuksesta ei ole säädetty lakiesityksen pykälätekstissä, vaan siihen viitataan ainoastaan perusteluissa. Yksilön oikeuksiin olennaisesti vaikuttavat asiat tulee säätää lailla, ei lain perusteluilla, ja hallituksen esitystä on tältä osin pidettävä heikosti valmisteltuna, erityisesti, kun esityksen perusteluissa ehdotettu tulkinta poikkeaa ulkomaalaislain toimeentuloedellytyksen täyttymisen arvioinnissa noudatettavasta tulkintatavasta.

Näiden seikkojen lisäksi pidämme epätarkoituksenmukaisena, että uutta palkkarajaa sovellettaisiin jatkolupaharkinnassa myös heihin, jotka ovat saapuneet maahan vanhan toimeentuloedellytyksen aikana. Esityksen sisältämä kolme kuukautta on useassa tilanteessa liian lyhyt aika uuden, paremmin palkatun työn löytämiseen. Siksi asetettavaa palkkarajaa ei tulisi soveltaa aiemman toimeentuloedellytyksen aikana maahan saapuneisiin ulkomaisiin työntekijöihin.

Arvoisa puhemies! Näillä perusteluilla esitän, että lakiehdotus hyväksytään vastalauseen 1 mukaisena.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

16.08 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys ulkomaalaisten työntekijöiden palkkarajasta on tärkeä osa keskustelua työperäisestä maahanmuutosta ja kokonaisuudessaan suomalaisen työelämän pelisäännöistä. Suomen tulee näyttää, että täällä jokaiselle työntekijälle kansalaisuudesta riippumatta taataan työstä riittävä toimeentulo.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Ulkomaalaisen työntekijän toimeentulo ei voi olla epävarmaa, kuten nykyisen 1 399 euron tuloraja antaa ymmärtää. Tämä on erityisen tärkeää matalapalkka-aloilla, joilla monet kohtaavat tahtomattaan osa-aikaisuuden ja epävarmuuden arjen. Tulorajan korottaminen on siis hyvä asia. Palvelualat, kuten majoitus- ja ravitsemusala, hyötyvät tästä uudistuksesta, sillä palkkaraja tukee kokoaikatyön lisäämistä. On kohtuutonta, että yhä useampi ja suurempi osuus työntekijöistä elää osittain työttömyysetuuksilla, sillä moni työssä oleva tekee osa-aikatyötä vasten tahtoaan ja osa-aikatyön palkka ei riitä elämiseen.

Palkkarajaa tulisikin säännöllisesti tarkastella, jotta työntekijöiden palkat pysyvät ajan tasalla. Työmarkkinat eivät ole pysähtyneet tilaan, jossa sama palkkaraja olisi aina riittävä. Tarvitsemme järjestelmän, joka reagoi palkkojen ja työelämän muutoksiin, jotta Suomen työmarkkinat eivät houkuttele vain halvinta työvoimaa vaan osaavaa ja motivoitunutta työvoimaa, joka pystyy elämään palkallaan. Työntekijöiden työperäinen hyväksikäyttö on esitettävä kaikin keinoin. Työperäisen maahanmuuton tavoitteena ei tule olla mahdollisimman halvan työvoiman houkutteleva.

Riittävän palkkatason takaaminen on yksi askel työperäisen hyväksikäytön ehkäisemiseksi, mutta sen rinnalle on välttämätöntä tuoda myös muita keinoja. Alipalkkauksen kriminalisointi ja ammattiliittojen kanneoikeuden laajentaminen ovat muun muassa asioita, joiden tuominen hallituksen työkalupakkiin olisi kovin tervetullutta.

Kannatan edustaja Peltosen tekemää esitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

16.10 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessähän tavoite on nimenomaan se, että työn perässä maahan muuttaneilla on todellinen mahdollisuus elättää itsensä ja tulla toimeen ansaitsemallaan palkalla. Kokoaikatyön määrän lisääminen on kannatettavaa, sosiaalidemokraattisen linjan mukaista. Tulorajat ovat tärkeitä keinoja näiden tavoitteiden säätelämiseksi. Riittävän toimeentulon edellyttäminen tukee myös työperäisen hyväksikäytön ennaltaehkäisyä.

Avauspuheenvuorossa hallintovaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Peltokangas totesi hienosti sen asian pihvin, eli se, että tällä esityksellä nimenomaan pyritään siihen, että työperäisen maahanmuuton ansiosta tänne maahan tullut henkilö, joka tulee tekemään töitä, toisi myös paremmin yhteiskuntaan sitten niitä veroeuroja. Totta kai tämä on tärkeä tavoite, mutta tämä 1 600 euron tuloraja on tietysti se, mikä tässä meidän ryhmässäkkin on keskustelua herättänyt. Ja nimenomaan esitys siitä, että sitä tarkasteltaisiin tietyin aikavälein ja korotuspainetta käytäisiin läpi paremmin, on tietysti tarkoituksenmukainen, koska sillähän paremmin myös edustaja Peltokankaan tavoitetta toteutettaisiin siltä osin.

Toki täytyy myös muistaa se, että tämä 1 600 euroa on todella varsin pieni tuloraja. Jos ajatellaan, että kuka tahansa voi kokeilla sillä tulolla toimeentuloa, niin se on varsin pieni vielä tässä vaiheessa. Sitten toisaalta, kun puhutaan siitä työntekijöitten turvasta, on se sitten suomalaisten tai työperäisen maahanmuuton turva, niin senkin osalta parantamista varmasti tässä yhteiskunnassa on, ja sosiaalidemokraatit ovat tehneet tähän liittyviä lakialoitteita niin alipalkkauksen kriminalisoinnin osalta kuin sitten ammattiliittojen kanneoikeuden osalta. Tietysti kysymys kuuluu, miksi hallitus ei ole näitä esityksiä ollut tukemassa ja tuomassa omassa ohjelmassaan läpi, kun ne nimenomaan sitä pihviä myös parantaisivat, mitä edustaja Peltokangaskin hienosti toi, eli se, että varmemmin niitä veroeuroja sit-

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

ten myös tähän yhteiskuntaan tulisi, kun työntekijän oikeuksia paremmin valvotaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kontula.

16.13 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Teen vastalauseen 3 mukaiset ehdotukset. Tässä puheenvuorossa esittelen vastalauseen 3, sen erot mietintöön ja sen, miksi meillä on tässä mietinnössä kolme erillistä vastalauseetta.

Eli erona valiokunnan mietintöön vastalauseen 3 pykälämuutoksissa ehdotamme palkkarajasta joustamista erityisestä syystä. Eli jos on sellainen tilanne, jossa on ilmeisiä syitä, joiden vuoksi olisi kohtuullista ja oikein, että palkkarajassa olisi joustoa, viranomaisella olisi harkintavaltaa myös tätä joustoa käyttäen.

Mitä nämä syyt saattaisivat olla?

Meidän valiokuntakuulemisessa tuli esille joitakin elinkeinoelämän esimerkkejä, esimerkiksi tilanne, jossa sellaisella alueella, jolla tulee toimeen alhaisen hintatason vuoksi vähän pienemmilläkin tuloilla, tarvittaisiin väliaikaisesti sellaisia työntekijöitä, joille ei ole tapana maksaa harjoittelupalkkaa korkeampaa aloituspalkkaa ilman ammattitaitoa. Tällaisissa tilanteissa se 1 600 saattaa pikkusen alittua, puhutaan 50:stä, ehkä 70 eurosta. Esimerkiksi Närpiön tapaus nousi esille, se, että siellä on tämäntyyppisiä tilanteita ollut jossain vaiheessa. Toki useinkin näiden työntekijöiden kohdalla, jos TESejä noudatetaan, ne palkat hyvinkin pian sieltä nousevat sen 1 600:n yläpuolelle.

Toinen esimerkki, mikä meille tuli lapsiasiainvaltuutetun yhteydessä, oli lapsen etu. Hallituksen esitys ei huomioi kaikkia sellaisia tilanteita, joissa lapsen etu saattaisi edellyttää esimerkiksi toisen vanhemman maassaolon turvaamista tilanteissa, joissa henkilöillä esimerkiksi on 80-prosenttinen työsuhde mutta siitä ansaittu palkka ei riitä aivan ylittämään sitä 1 600:aa euroa.

Kolmas esimerkki, mikä nousi kuulemisissa esiin, oli sellainen tilanne, jossa perheen kokonaistulot kyllä ylittäisivät tulorajan mutta perheen koko ajan tulot eivät siihen yksinään riitä, jolloinkin tällaisessa tilanteessa puolisolle pyritään mahdollisesti etsimään edes osa-aikainen työ niin, että päästään näillä kahden hengen tuloilla sen tulorajan ylitse. Tällaisessa tilanteessa ei ole mitään syitä niiden tavoitteiden näkökulmasta, joita lakiesityksessä on asetettu, miksi puoliso ei voisi tehdä osa-aikaista työtä tai miksi tulorajat eivät riittäisi perusteeksi kokonaisharkinnalle, mutta voi olla hyvinkin perusteita sille, miksi perheessä ajatellaan, että toisen vanhemman olisi hyvä työskennellä vain osa-aikaisesti, esimerkiksi, jos perheessä on useita pieniä lapsia tai perheessä on vammaisen lapsi, mahdollisesti jonkun vanhemman saattohoitotilanne tai jokin muu syy, jossa on inhimillisesti ymmärrettävää, että se perhe-elämä vaatii enemmän resurssia kuin mitä meidän kahden kokoaikatoissa olevan elättäjän elättäjämalli edellyttää ja mihinkä tämäkin esitys pitkälti nojaa.

Toinen muutosesitys, joka vastalauseissa tehdään, on, että silloin, kun lasketaan sitä 1 600:n palkkarajaa, tulisi huomioida kaikki ennakoitavissa olevat palkanlisät, jotka on määritelty laissa taikka työehtosopimuksissa. Tästä ei aiheutuisi mitään ylimääräistä byrokratiaa, koska joka tapauksessa, kun sitä työlupaa myönnetään, viranomaisen on tarkistettava, että ne työsopimukset ja palkkausedot ovat TESien mukaisia, eli ne käydään läpi siellä joka tapauksessa. Siellä on tämäntyyppisiä palkanlisäjä kuin esimerkiksi kielilisiä tai ammattitutkintolisiä, jotka ovat hyvin tiedossa jo siinä vaiheessa, kun henkilö tulee Suo-

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

meen, ja jotka tulisi voida myös huomioida silloin, kun arvioidaan sitä, ylittääkö se palkan tuloajan. Eli jos varmuudella tiedetään, että se palkka, joka sinne tilinauhalle tulee, on yli 1 600, niin ei sitten sen takia, että osa siitä palkasta on jonkun lisän nimikkeellä, ihmistä kielletäisi tulemasta tähän maahan.

No mikä sitten on tämän vasemmistoliiton vastalauseen suhde muihin vastalauseisiin? Sosiaalidemokraattien vastalauseessa palkkarajan liikkumisesta ylöspäin ollaan enemmän huolissaan, me taas sen liikkumisesta alaspäin sellaisissa tilanteissa, kun siihen on tarvetta. Keskusta taas on omassa vastalauseessaan ehdottanut hylkyä ensisijaisesti elinkeinoelämän tarpeista käsin, jotka meidän vastalauseessa asettuvat vain yhdeksi näkökulmaksi muiden joukossa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rostila poissa. — Edustaja Pekonen.

16.19 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Suomeen tuleville työntekijöille tulisi lähtökohtaisesti turvata elämiseen riittävä palkka, mikä edellyttää työehtosopimuksen ja lakien noudattamisen lisäksi myös sitä, että työtunteja on tarjolla riittävä määrä. Vastentahtoista osa-aikatyötä tulisi pyrkiä vähentämään myös tätä esitystä laajemmin esimerkiksi vahvistamalla työnantajien lisätyön tarjoamisvelvoitetta.

Tämä hallituksen esitys ei ratkaise myöskään työperäisen hyväksikäytön ongelmia, joihin voitaisiin tehokkaammin puuttua esimerkiksi tehostamalla työsuojeluvalvontaa ja säättämällä ammattiliitoille kanneoikeus.

Vaikka elämiseen riittävä palkka on perusteltu edellytys työperäisen oleskeluluvan myöntämiselle, voi kategorinen 1 600 euron palkkaraja aiheuttaa myös ongelmia, etenkin kun se yhdistetään hallituksen muihin maahanmuuttopolitiikan kiristykseen, kuten niin sanottuun kolmen kuukauden sääntöön. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kuulemisissa tuli kuitenkin ilmi, ettei tämän esityksen ja muiden valmisteilla olevien lakimuutosten yhteisvaikutuksia ulkomaalaisten työntekijöiden asemaan ole arvioitu, ja pidän erittäin huonona asiana, ettei näitä yhteisvaikutuksia ole arvioitu.

Hallituksen esityksen mukaan palkkaraja on luvan saamisen ehdoton edellytys eikä siitä voida poiketa. Siten palkkarajaa koskeva edellytys eroaisi ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetystä toimeentuloedellytyksestä, josta lain mukaan voidaan poiketa, jos siihen on poikkeuksellisen painava syy tai lapsen etu sitä vaatii. Vastaavan poikkeamismahdollisuuden säätäminen olisi pitänyt toteuttaa myös tämän käsiteltävän esityksen yhteydessä. Myöskin yhdenvertaisuusvaltuutettu suositteli lausunnossaan valiokuntaa huomioimaan, että tämän lain tulisi mahdollistaa sen soveltajalle harkintavalta poiketa tiukasta palkkarajasta, esimerkiksi jos luvan myöntämättä jättäminen olisi kohtuutonta tai jos lapsen edun toteutuminen sitä edellyttää, kuten edustaja Kontula tässä edellä hyvin kävi läpi nämä erilaiset tilanteet.

Puhemies, kannatan siitä syystä edustaja Kontulan tekemiä esityksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

16.21 Rami Lehtinen ps: Arvoisa rouva puhemies! On totta, että kilpailu osaajista ympäri maailmaa on kovaa. Myös Suomi kaipaa osaajia, mutta esimerkiksi tämä esitys ei vaikuta siihen, tuleeko Suomeen jatkossakin osaajia. Nimittäin osaajien kriteereinä maan valit-

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

semiseen ovat muun muassa palkkataso, verotus ja turvallisuus. Tällä hetkellä erityisesti turvallisuus on meille suuri etu kilpailussa muita maita vastaan. Monelle ulkomaalaiselle työntekijälle on ollut iso hämmästyksen aihe esimerkiksi se, että lapsi voi mennä saattamatta kouluun. Se ei ole monessa muussa maassa mahdollista. Tämä laki vahvistaa maamme turvallisuutta, koska se estää rikollista ihmiskauppaa, joka maahanmuuttajataustaisilla matalapalkka-aloilla poliisin mukaan suuresti rehottaa. Tässäkin laissa kyse on siis yhteiskunnan turvallisuuden ylläpitämisestä.

Arvoisa rouva puhemies! Oppositioapuolueet murehtivat keskustaa myöden, kun kehitysavusta ja vastaanottorahasta leikataan tai maahanmuutosta yritetään tehdä julkisen talouden kannalta kestävämpää. Tämä hallitus haluaa pitää hyvinvointivaltiota kiinni. Siksi nämä toimet tehdään, jotta suomalaisilla on myös tulevaisuudessa hyvät palvelut. On myös työntekijöiden etu, että laki edellyttää palkkaa, jolla edes teoriassa voisi tulla toimeen. Samalla parannamme suomalaisten rakentajien mahdollisuuksia kilpailla urakoista erityisesti kasvukeskuksissa.

Edustaja Honkonen oli huolissaan siitä, että työnantaja voisi palkata suomalaisen työntekijän ulkomaalaista halvemmalla. Pitääkin kyllä kysyä, oletteko siis keskustassa aidosti huolissanne siitä, että suomalainen palkataan ulkomaalaisen sijasta, jos hän suostuu tekemään työn sopimusten mukaisesti ulkomaalaista halvemmalla. Minä en olisi erityisen huolissani siitä, että työ tehdään suomalaista työvoimaa käyttäen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

16.23 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Pyysin puheenvuoron sen vuoksi, että vähän pohdiskelen sitä, onko tämä 1 600 euroa paljon vai vähän tässä tilanteessa. Jos arvioidaan nyt tämänhetkistä 1 399:ää euroa, joka on työttömyysturvalain mukainen minimi, ja 1 600:aa euroa tässä esityksessä, voidaan ensin katsoa tätä suhteessa meidän naapurimaihin: Virossa vastaava palkkaraja on 1 685 euroa ja Ruotsissa 2 370 euroa, niin että nämä ovat jo korkeampia kuin Suomessa. Ja sitten meidän työehtosopimusten taso on sellainen, että se 1 600 euron palkkaraja täyttyy työehtosopimuksien kautta. Täytyy muistaa, että nyt työehtosopimuskierros on meneillään ja palkkarajat varmaan nousevat siellä ylöspäin. Siinä mielessä tämä palkkaraja ei ole korkea, ja sen takia meidän ryhmän toimesta on arvioitu, että tämä lähtötaso jo jää vähän liian alas.

Toinen, joka tähän liittyy tämän lähtötason osalta, on se, että nyt kun tämä lähtötaso ei ole ihan kohdallaan, niin tämän tarkistamisen pitäisi olla säännönmukaista, vuosittaista, koska ansiot kehittyvät. Olisi aika loogista ja ennakoivaa, että sitä tarkistettaisiin säännönmukaisesti, ja vuosittain olisi hyvä tarkistuspaikka.

Toinen ongelmakohta, joka tähän liittyy, on se, mistä edustaja Kontulakin tässä puhui, että kun ansiot vaihtelevat voimakkaasti, niin tämä 1 600 euron raja joka kuukausi täytettynä on ehkä aika hankala. Jos ollaan aika lähellä sitä, niin jos työaikajärjestelmät ja muut heiluvat, se voi mennä jonakin kuukautena alle sen, koska työtunteja ei ole riittävästi. Tästä syystä tämän joka kuukausi täyttyminen on tässä aika tiukka ja se voisikin olla tämä keskimääräinen, minkä olemme omassa esityksessämme tuoneet esiin.

Nämä kaksi kohtaa olisi ainakin pitänyt tässä korjata, jotta välttyttäisiin näiltä ongelmilta. Sitten on joitain hienosäätöjä, joita tässä on hyvin tuotu esiin, joita olisi ehkä vielä pitänyt tarkemmin lähteä arvioimaan.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Edustaja Honkonen tässä arvioi, että tämä voi tuoda semmoisen tilanteen, että suomalainen työntekijä joutuu työskentelemään pienemmällä palkalla tämän seurauksena. Mutta tämänkin lain lähtökohta on koko ajan ollut se — ainakin minä olen ymmärtänyt niin — että työehtosopimus määrittelee sen alan minimipalkan, eli se työehtosopimuksen määrittelemä palkka on täällä aina pohjalla, ja jos työehtosopimusta ei ole, niin sitten on tämä 1 600 euron raja, joka siellä on. Eli pelkistäisin tämän tällä tavalla, ja siinä mielessä sellaisissa tilanteissa, joissa ei ole työehtosopimusta, tämä raja tulee vasta käytettäväksi. Tässä mielessä edustaja Honkonen huoli minusta on turha, koska työehtosopimus on tässä ensisijainen.

Arvoisa rouva puhemies! Minua mietityttää tässä laissa tietenkin se, että tämä yksistään ei vaikuta muuten kuin ennalta ehkäisevästi tähän työperäiseen hyväksikäyttöön. Toisaalta voidaan arvioida, niin kuin me valiokunnassa painotetaan, että palkkarajan asettaminen ei itsessään vielä takaa palkkarajan ylittävää palkkaa vaan se edellyttää tuekseen kattavaa ja riittävästi resursoitua ennakko- ja jälkivalvontaa ja sujuvaa viranomaisyhteistyötä. Tämä on tässä oleellinen asia. Ulkomaalaistaustaisten ja erityisesti heikosti kotimaisia kieliä puhuvien ja työmarkkinoita huonosti tuntevien työmarkkinaosa on usein heikko, ja sen takia turvaavia toimia eli näitä valvontatoimia tarvitaan.

Eli tämä ei ole täysin ongelmaton, mutta tämä on aiheellista säätää, ja meille tulee siihen nyt selkeä raja, kun näitä oleskelulupia määritellään.

Tuen edustaja Peltosen tekemää ehdotusta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

16.28 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Toivon, että myös oppositio olisi tässä tukemassa reilumpia työmarkkinoita ja kestävämpää tulevaisuutta Suomessa.

Haluamme tehdä Suomesta oikeudenmukaisemman maan, haluamme työpaikan kaikille, haluamme varmistaa maahan muuttavien työntekijöiden asemaa turvallisessa Suomessa.

Tämä kompromissi turvaa työvoiman saatavuuden ja sen, että palkka riittää elämiseen kaikille. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kontula.

16.29 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Ennen kuin tulin tähän taloon, työskentelin useita vuosia informaalin työn tutkijana, ja minun käsitykseni on, että tässä talossa ei tähän päivään mennessä ole ymmärretty yhtään, mistä työperäisessä hyväksikäytössä ja sen torjunnassa on kysymys.

Valvonnalla voidaan saada aikaiseksi jotain. Voidaan saada aikaiseksi yksittäisiä keiserejä, voidaan puuttua yksittäisiin asioihin poikkeustilanteissa, mutta valvonta on aina lähtökohtaisesti takamatkalla, koska valvonta tarkastelee aina niitä työmaita ja työntekijän ja työnantajan välistä suhdetta ulkoapäin. Niin kauan kuin meidän järjestelmässämme niissä tilanteissa, joissa työperäinen hyväksikäyttö paljastuu, työntekijä ei hyödy siitä, niin kauan kuin se työnantajan antama diili, vaikka se olisi alipalkattu, vaikka se sisältäisi riistoa, vaikka se sisältäisi jopa pakottamista, on parempi diili kuin mitä viranomaiset tarjoavat, niin kauan me ei päästä siihen työnantajan ja työntekijän väliin. Niin kauan kaikki valvontaan laitetut resurssit ovat aina tavallaan hukkaan heitettyä resurssia.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Olin vuosia puheenjohtajana Pro-tukipisteellä. Meillä oli joka vuosi useita sellaisia keissejä, joissa ihmiskaupan uhreiksi joutuneet seksityöntekijät eivät halunneet meidän ihmiskaupan uhrien suojelujärjestelmään sen takia, että se diili oli niin huono, että heidän kannatti mieluummin yrittää pärjäällä niiden ihmiskauppiaiden ja niiden vaatimusten kanssa omillaan kuin suostua yhteistyöhön suomalaisen poliisin kanssa. Oli vuosia... Jos muistan yhdeltä vuodelta tilastot, oli 12 tällaista tapausta, ja näistä kaksi lähti sitten lopulta tähän ihmiskauppaprosessiin, koska se koettiin niin huonona vaihtoehtona. Miksi se koettiin huonona vaihtoehtona? Sen takia, että heille ei ollut sen kautta näköpiirissä muuta kuin paluu takaisin sinne kotimaahan, josta he olivat Suomeen aikanaan tulleet ja sellaisissa olosuhteissa vielä, jossa kaikki heidät näihin kohtuuttomiin työoloihin pakottaneet toimijat edelleen mahdollisesti uhkasivat heidän perheitään.

Toinen esimerkki: Kiertäminen on helppoa — kaikkien säännösten, työehtojen, palkkojen kiertäminen — jos tämä työnantajan ja työntekijän välinen hyväksikäyttösuhde on luja eikä kummallakaan ole intressiä sitä rikkoa. Olin Olkiluodossa, kun sitä rakennettiin. Asuin parakkikylässä näiden 2 000 rakennusmiehen kanssa jonkin aikaa ja näin muun muassa, kuinka työnantaja tuli parkkipaikalle jakamaan seteleinä osan palkasta työntekijöille, koska oli kätevämpää hoitaa se sitä kautta kuin pankin kautta. Tämä ei ollut lainkaan ainoa hyväksikäytön muoto, johon siellä törmäsin. Siellä esimerkiksi työnantaja oli ottanut henkilöllisyysasiakirjat pois työntekijältä, joka vaati päästä lääkäriin. Näistä keisseistä, joita siellä yritettiin osittain viranomaisten, osittain ammattiyhdistysliikkeiden toimesta, kymmenen erilaista keissiä oli siinä vaiheessa, kun minä siellä olin, paikallisen poliisin hoidossa. Niistä yksikään ei sinä aikana edennyt yhtään mihinkään, ja useimpien kohdalla tehtiin lopulta tutkinnan keskeyttämiss päätös sen takia, että keissiä oli niin vaikea edistää, kun toisaalta niiltä työntekijöiltä oli mahdotonta saada sellaisia lausuntoja, jotka olisivat vieneet sitä eteenpäin, koska ne olisivat olleet niiden työntekijöiden oman edun vastaisia ja toisaalta sitten taas se tutkinta oli niin hankalaa, koska oli monia kieliä. Siellä parakkityömaalla oli pariakymmentä erilaista kieltä.

Ainoa tehokas keino, jolla työperäistä hyväksikäyttöä tai edes sen rankimpia muotoja, jopa ihmiskauppaa, pystytään torjumaan, on emansipoida niitä työntekijöitä ja puuttua sellaisiin ympäristöihin, joissa todennäköisesti työn ehdot ovat sillä lailla kiikun kaakun, että ehkä mennään vähän pieleen, mutta ei vielä olla työperäisen hyväksikäytön alueella, koska se on se kasvualusta, josta nämä vakavammat rikkeet sitten pääsevät siellä rehottamaan, ja siitä ympäristöstä nousee nämä ongelmat.

No, miten se työnantajan ja työntekijän välinen hyväksikäyttösidos sitten katkaistaan? Siihen tarvitaan ensinnäkin riittävästi tietoa. Työntekijän pitää tietää, mitkä ovat tämän maan tavat ja mitä täällä voi vaatia. Okei, no esimerkiksi siellä parakkityömaalla useimmat heistä kyllä tiesivät, mutta he tiesivät myös sen, että heillä ei ole mitään mahdollisuuksia semmoisia suomalaisten työehtojen mukaisia diilejä täällä saada. Heidän vaihtoehtonsa oli joko suostua siihen diiliin, joka heille tarjottiin, tai sitten lähteä kotiin Puolaan tai Tšekkoslovakiaan.

Toinen tekijä on sitoutuminen tähän yhteiskuntaan, joka tapahtuu esimerkiksi sitä kautta, että suositaan perheiden muuttoa tänne ja niin pitkiä oleskelulupia, että semmoisia sidoksia on mahdollista syntyä. Jos puolalainen raksamies siellä Olkiluodossa löysi suomalaisen puolison, hänen mahdollisuutensa ajaa palkkaneuvotteluissa lähemmäs sitä TES-tasoa parani heti kummasti, koska hänellä oli sidos tähän yhteiskuntaan ja hän oli eri lailla kiinni täällä ja hänellä oli myös intressi jäädä tänne.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Sitten se kolmas asia: Työntekijän pitää myös hyötyä siitä käsittelystä. Se tarkoittaa, että työperäisessä hyväksikäytössä pitää olla kunnolliset sanktiot ja niistä pitää koitua verrattain nopeasti korvauksia myös näille työntekijöille, jotka ovat vaarantaneet paljon silloin kun ovat riitauttaneet sen asian, ja työsuhteen katketessa ensimmäinen asia ei ole, että ihminen heitetään ulos maasta mahdollisesti ennen kuin hän on ehtinyt edes todistaa työnantajansa vastaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

16.36 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Se, että ulkomaalaisen työntekijän palkka on riittävä ja sillä voi tulla toimeen, vähentää myöskin työperäisen hyväksikäytön riskiä, ja myös siksi tämä hallituksen esityksen sisältämä ehdotus palkkarajan asettamisesta asetuksella on hyvin kannatettava.

Täällä tässä ensimmäisessä käsittelyssä kaikissa meidän sosiaalidemokraattien pitämässä puheenvuorossa on toistettu se, että me tuemme tätä perusratkaisua, joka hallituksen esitykseen sisältyy. Rakentavan oppositiopolitiikan hengessä olemme löytäneet hallituksen esityksestä myöskin kehityskohteita, jotka tekisivät tästä esityksestä paremman ja vaikuttavamman ja toteuttaisivat myös paremmin niitä tavoitteita, joita hallituksen esityksessä tavoitellaan. Kun täällä joissain puheenvuorossa on ikään kuin esitetty, että oppositio tässä jotenkin yhtenä rintamana vastustaisi tätä palkkarajaa, niin ainakin omaan korvaani pisti vain se, että keskusta oli ainoana puolueena omassa vastalauseessaan ehdottamassa, että koko esitys hylätään. Muissa vastalauseissa oli useita hyvin perusteltuja ehdotuksia, miten tästä ehdotuksesta saataisiin vielä paremmin hallituksen tavoitteita vastaava.

Tässä on käyty ansiokasta keskustelua työperäisen hyväksikäytön kitkemisestä — siitä kiitän. Pidän itsekkin tärkeänä sitä, että emme ajattele niin, että työ ja toiminta työperäisen hyväksikäytön kitkemiseksi jotenkin päättyisivät tähän esitykseen: myös muita toimenpiteitä tarvitaan. Täällä omassa puheenvuorossaan edustaja Suhonen teki kaksi erittäin kannatettavaa ehdotusta alipalkkauksen kriminalisoinnista ja järjestöjen kanneoikeuden säätämisestä. Itsekin haluan yhtyä näihin ehdotuksiin, ja jälleen on paikallaan kysyä, voisiko hallitus näihin ehdotuksiin tarttua ja jatkaa työtä työperäisen hyväksikäytön kitkemiseksi tämän hallituksen esityksen viitoittamalla tiellä myös näillä ehdotuksilla, joita oppositios-
ta on tehty.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

16.38 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Jatkan tuosta, mihinkä edustaja Peltonen päätti. Olen vähän hämmentynyt siitä, että edustaja Hänninen on useaan otteeseen todennut, että eikö oppositio voisi tukea tätä hienoa asiaa, jossa siis työperäisen maahanmuuton tavallaan tulotasoa korottamalla saadaan epäoikeudenmukaisuutta kitkettyä ja parannettua työntekijöitten oikeuksia. Nyt oli ikään kuin muodostunut henkilökohtaisesti minullekin kuva, ettemme muka olisi tällöisten asioitten takana. Ja juuri kuten tässä olemme monessa puheenvuorossa kuulleet, niin me SDP:ssä olemme jopa olleet ajamassa alipalkkauksen kriminalisointia, ammattiliitoille kanneoikeutta ja niin edespäin, niin että heräsi vain semmoinen kuva itselle — olenko ymmärtänyt nyt siis oikein — että edustaja Hänninen on nyt sitä mieltä, että hän myös kannattaisi näitä minun luettelemiani esityksiä ja sitä, mitä edustaja Peltonenkin tuossa äsken kuvasi.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Ymmärsinkö minä nyt oikein? Elikkä hallituksesta nyt sitten löytyykin kannatusta vahvasti sille, mitä tässä äsken kuulimme, että työntekijöitten oikeuksia pitää parantaa ja vahventaa kaikilta osin. Onko tulkintani oikea, että hallitus on nyt sitten tulossa näitten esitysten taakse, että alipalkkaus kriminalisoidaan ja ammattiliitoille kanneoikeus? Tähän vielä toivoisin hallituspuolueitten kansanedustajilta vastausta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

16.39 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Meillä Anna Kontulan kanssa on samantaisia kokemuksia. Olen itse ollut ydinvoimalaitoksella töissä 12 vuotta ja tiedän tämän ongelmarakenteen, mitä edustaja Kontula tässä toi hyvin esiin.

Ensinnäkin edustaja Hännisen huoleen siitä, onko oppositio tässä mukana: yritin juuri tuossa edellisessä puheenvuorossani sanoa, mitä puutteita tässä on ja miten tätä pitäisi jaloistaa niin, että tästä tulisi vielä parempi.

Ehkä kaikkein tärkein asia, mikä tähän työehtojen valvontaan liittyy, on tässä keskustelussa jäänyt taka-alalle, eli se, kuinka hyvin työehtosopimuksia yleensä noudatetaan Suomessa. Sillä on se isoin rooli, ja siinä sopijaosapuolilla on tosi merkittävä rooli. Ne katsovat omilla työpaikoillaan sitä, kuinka työehtoja noudatetaan. Ne katsovat myöskin maahanmuuttajien tilannetta, että he saavat asialliset työehdot, kun tänne tulevat. Tämä ulottuvuus on ensimmäinen kohta siinä, miten työehtoja Suomessa valvotaan.

Toinen on sitten se, että kun tätä ruvetaan sitten selvittämään, niin he ovat siinä apuna ja voidaan hakea sitä ratkaisua.

Ja sitten kolmas asia on tämä valvontapuoli, johon viittasin sillä, että me haetaan työsuojeluviranomaisille ja muille viranomaisille riittävät toimivaltuudet.

Sitten neljäntenä tulevat nämä järjestöjen kanneoikeudet ja alipalkkauksen kriminalisointi ja niin poispäin.

Mutta se lähtökohta pitää muistaa, että valtaosa asioista pystytään siellä työpaikkatasolla katsomaan, kun annetaan riittävät toimintaedellytykset niille työehtosopimusosapuolille tehdä asioita. Sen takia tässä — kun puhutaan tänne maahan tulevista, esimerkiksi lähetetyistä työntekijöistä — kun avataan paikallisen sopimisen avulla lähetetyille työntekijöille samat oikeudet kuin järjestäytyneessä kentässä Suomessa on, niin he eivät tiedä, minkälaisilla työehdoilla täällä Suomessa tehdään, ja tänne tulee sellaisilla työehdoilla ihmisiä, jotka eivät niitä sisältöjä tunne. Ja me olemme tässä vielä ihmeissämme tämän jatkon osalta. Me toisaalta avataan — vaikka tässä tietyllä tavalla suljetaan eli tehdään ennakkoasioita tällä rajalla, mutta toisaalta sitten avataan — myöskin uusi polku, joka on vielä ennalta arvaamaton. Eli meillä kyllä riittää työmarkkinoilla töitä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

16.42 Juha Hänninen kok: Kunnioitettu rouva puhemies! Edustaja Kontula totesi tulkintani mukaan, että valvontaa tulee lisätä. Käsittelyssä oleva esitys ei poissulje valvontaa — päinvastoin se tukee maahan muuttaneen työntekijän asemaa palkan ja toimeentulon näkökulmasta.

Edustaja Suhonen mainitsi nimeni, joten vastaan, että työntekijä on palkkansa ansainnut, ja tulkintanne on mielestäni täysin oikea. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kontula.

16.43 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Korjaan sen verran, että en sanonut, että valvontaa tulisi lisätä. Sen sijaan vaadin kyllä, että sanktioita havaituista rikkomuksista tulisi lisätä. Vaadin sitä, että valvontaa tulisi suunnitella toisella lailla, ja vaadin ymmärrystä rakenteellisiin muutoksiin työmarkkinoilla, jotta oikeasti ihmiset itse kykenisivät vaatimaan parempia työehtoja.

Pääsääntö on, oli kysymys sitten suomalaisesta taikka minkä maalaisesta työntekijästä tahansa, että jos heiltä kysytään, otatko hyvää palkkaa vai otatko huonoa palkkaa, niin useimmat valitsevat kyllä sen hyvän palkan ihan riippumatta kansallisuudesta. Jos työntekijä suostuu huonompaan kuin hyvään palkkaan, niin silloin kysymys on siitä, että hänellä ei ole semmoista ikkunaa, jossa hän olisi voinut sen paremman palkan valita. En ole vielä tavannut yhtään työntekijää, joka ihan vain huvikseen tai sen takia, että haluaa heikentää suomalaisia työelämän pelisääntöjä, suostuisi heikompaan palkkaan kuin mikä on hänelle se paras avoinna oleva vaihtoehto, ja niin kauan kuin tätä peliä ei pystytä katsomaan sieltä työntekijän näkökulmasta ja nähdä, mitkä ovat ne tarjoumat, jotka siellä ovat avoinna, niin kauan ei kauheasti päästä tässä asiassa eteenpäin.

Täällä käydään nyt ihan samaa keskustelua, jota käytiin vuonna 2011, kun itse tulin taloon.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 51/2024 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 4/2024 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelua, edustaja Asell.

Keskustelu

16.45 **Marko Asell sd:** Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä nostetaan lukukausimaksuja EU- ja Eta-alueen ulkopuolisille opiskelijoille. Kyseessä on leikkaus korkeakouluilta, sillä korkeakoulujen rahoitusta vähennetään lukukausimaksujen arvioitun tuoton verran.

Lukukausimaksujen korottaminen on ristiriidassa sekä hallitusohjelman että Koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton tiekartta 2035 -tavoitteiden kanssa. Verrokkimaissa lukukausimaksujen korottaminen on vähentänyt hakijamääriä korkeakouluihin ja siten haitannut maiden kansainvälistymistä.

Korkeakoulutuksen tulisi olla maksutonta ja saavutettavaa kaikille. Kansainvälisesti on nähty, miten julkinen rahoitus on kääntynyt laskuun, kun korkeakoulutukseen on tuotu maksuja.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Suomalaiset korkeakoulut ovat voineet kerätä lukukausimaksuja EU- ja Eta-maiden ulkopuolisilta opiskelijoilta vuodesta 2017 alkaen. Maksuja perusteltiin tuolloin korkeakoulujen rahoituspohjan laajentamisella ja vahvistamisella, mikä ei ole kuitenkaan kaikkien korkeakoulujen osalta toteutunut. Toistuva lukukausikohtainen käsittelymaksu kasvattaa kohtuuttomasti opiskelijoiden taloudellista raskautta. Kansainväliselle opiskelijalle hakemuksen käsittelymaksu, lukukausimaksu, oleskeluluvan maksu sekä muut muuttamiseen ja asumiseen liittyvät kulut muodostavat kalliin kokonaisuuden.

Tulevien uusien työpaikkojen ennakoitua syntyvän suurelta osin tehtäviin, joihin edellytetään korkeakoulutusta. Korkeakoulutuksen koulutustehtävä on laajeneva, ja sillä tavoitellaan muun muassa osaavan työvoiman saatavuuden paranemista, työllisyysasteen paranemista sekä osallistumisen tasa-arvon lisääntymistä. Keinoina osaajien määrän kasvattamisessa ovat muun muassa kansainvälisten opiskelijoiden lisääminen korkeakoulutuksessa ja valmistuttua heidän kiinnittymisensä työmarkkinoillemme ja yhteiskuntaan. Korkeakouluja, työmarkkinoita ja yhteiskunnan eri toimijoita on pikemminkin kannustettava yhdessä vahvistamaan sellaisia toimia, joilla opintonsa Suomeen tekevät jäävät meille osaajiksi työmarkkinoille ja veronmaksajiksi.

Kokonaisuutena arvioiden hallituksen esitys on niin ongelmallinen, ettei sitä voi kannattaa. Ehdotan, että lakiehdotus hylätään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

16.47 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Asell perusteli hyvin hylkäysehdotuksen, joten kannatan sitä tässä puheenvuorossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius.

16.48 **Joakim Vigelius ps:** Arvoisa puhemies! Ymmärsinkö siis oikein, että samaan aikaan kun sosiaalidemokraateissa ajatellaan, että hakemusmaksut ja koulutuksen järjestäminen ja lukuvuosismaksut ja vastaavat ovat liian kallis menoerä, niin te ajattelette, että sen kalliin menoerän maksaa mieluummin suomalainen yhteiskunta kuin tämä ulkomailta tullut opiskelija? Itse ajattelen, että jos ulkomailta tänne hakeudutaan opiskelemaan, niin on melko kohtuullista, että tämä ihminen kuittaa opiskeluistaan aiheutuvat kustannukset yhteiskunnalle — erityisesti kun tiedämme, että noin puolet näistä ulkomaalaisista opiskelijoista, jotka saapuvat korkeakouluihimme, eivät jää lopulta Suomeen sen jälkeen, kun ovat opintonsa täällä loppuun asti saattaneet, mikä tarkoittaa, että noin puolen kohdalla emme saa vastinetta sille panostukselle, jonka olemme antaneet. Eikö tämän takia ja nimenomaan tästä näkökulmasta asiaa tarkastellen ole pikemminkin kohtuullista, että he, jotka hyötyvät, myös siitä maksavat?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Asell. — Mikrofooni, kiitos.

16.49 **Marko Asell sd:** Arvoisa puhemies! Vastauksena tähän edustaja Vigeliuksen ihmettelyyn: Tässä tosiaan nostetaan lukukausimaksuja EU- ja Eta-alueen ulkopuolisille opiskelijoille. Tässä on myöskin leikkaus korkeakouluilta, sillä korkeakoulujen rahoitusta vähennetään lukukausimaksujen arvioidun tuoton verran. Tietysti trendi ja ainakin elinkei-

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

noelämän tahto ja halu ja viesti on ollut pitkään se, että me tarvitaan osaavaa työvoimaa myös ulkomailta, ja yksi keino siihen on tietysti se, että meillä on mahdollisuus korkea-kouluopiskelijoiden hakea tänne eivätkä maksut olisi kohtuuttomat. Näin voidaan myös edistää sitä, että me saadaan tänne osaajia maailmalta. Heistähän on kova kilpailu EU:ssa, ja Suomen pitää olla siinä mukana.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius.

16.50 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Voitte minua korjata, jos olen väärässä, mutta eikö ole niin, että kansainvälisten opiskelijoiden hakeutuminen Suomeen on huomattavasti paljon suurempaa kuin meidän mahdollisuutemme ottaa heitä englanninkielisiin tutkinto-ohjelmiin Suomessa? Eikö se johda tilanteeseen, jossa Suomi tälläkin hetkellä käytännössä valikoi, minkälaisia opiskelijoita otetaan?

Käytännössä meillä on iso pooli ihmisiä, siis iso määrä ihmisiä, joista me voimme tälläkin hetkellä ottaa sen, mikä meitä hyödyttää, mikä on kansakunnalle tai yliopistoille hyödyllistä. Jos sinne asetetaan jonkinlaisia kriteereitä, mikä hieman rajoittaa sitä porukan määrää, joka saattaisi hakeutua Suomeen opiskelemaan ja korkeakouluttautumaan ja lopulta jäämään Suomeen, niin näkisin kuitenkin suhteellisen kohtuullisena, että se porukka — puhutaan tuhansista, yksikkötuhansista ihmisistä, jotka tänne joka tapauksessa tulevat —, oli se hakijoiden määrä kuinka suuri hyvänsä, kustantaa omat korkeakouluopiskelunsa Suomessa. Sen jälkeen he tekevät jonkinlaisia johtopäätöksiä siitä, haluavatko he jäädä tähän maahan vai eivät.

Mutta todennäköisesti suurempi ongelma ei ole se, että heille tulee hakemusmaksu ja että heille tulee erilaisia lukuvuosimaksuja ja muita kustannuksia Suomessa ollessa. Enemminkin ongelman muodostaa se, että tästä porukasta, jonka me olemme valikoineet tähän maahan, puolet ei halua jäädä tähän maahan. Siellä piilevät ongelman todelliset syyt, miksi yksilö ei halua jäädä Suomen kaltaiseen maahan sen jälkeen, kun on saanut täällä korkeakoulutuksen. Näkisin, että siihen voitaisiin puuttua esimerkiksi verotuksellisin keinoin, mutta meillä valitettavasti Suomessa on valtava määrä puolueita, jotka mieluummin ylläpitävät valtavasti paisunutta julkista sektoria sen sijaan, että pyrkisivät alentamaan esimerkiksi veroja ja sikäli leikkaamaan valtion menoja. Näkisin, että se olisi huomattavasti paljon parempi ratkaisumalli kuin kuvitella, että tekemällä mahdollisimman helpoksi tänne hakeutumisen ilman, että tarvitsee hakemuksesta edes maksaa saati sitten maksaa myöskään opinnoistaan, ikään kuin toivotaan ja toivotaan, että mahdollisimman suuri osa heistä myös jäisi tänne maahan.

Se vaikuttaa hieman typerältä tavalta ratkaista sitä keskeisintä ongelmaa, mikä on nimenomaan se, että kun meillä on hyvin rajallinen määrä ensinnäkin paikkoja ihmisille ulkomailta, jotka haluaisivat tänne tulla opiskelemaan ja saamaan koulutusta ja joista voisi tulla aitoja osaajia, niin sitten he eivät myöskään halua jäädä tänne maahan lopulta, kun he ovat opinnot — hyvin kalliit, siis kymmenientuhansien eurojen arvoiset opinnot — täällä suorittaneet. Eikö tämä olisi se ongelma, johon kannattaisi ennemmin puuttua, edellytyksiin jäädä Suomeen, ja luoda niitä kannustimia sen sijaan, että pyritään houkuttelemaan ilmaisella koulutuksella ihmiset Suomeen [Puhemies koputtaa] ja sitten he eivät jääkään tänne?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

16.53 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä menee nyt työvoimapolitiittiseksi keskusteluksi. Me halutaan tietenkin tänne osaavaa työvoimaa. Jos ajatellaan, että korkeakoulutettu henkilö, joka jää tänne Suomeen, on aivan kullannarvoinen siinä mielessä, että... Tilastot osoittavat, että noin puolet korkeakoulutuksen saaneista jää tänne Suomeen työskentelemään, ja se on meille iso voimavara, ja samalla, kun he ovat täällä opiskelleet, he ovat myöskin kotoutuneet kohtuu hyvin, kun he ovat täällä useampia vuosia, ja tämä näkökulma tässä kannattaa muistaa.

Toinen näkökulma on tässä se, että kun katsotaan meidän korkeakoulutuspaikkojen lukumäärää, niin meillä on korkeakoulutuspaikkoja jo ikäluokan verran, eli me voitaisiin kouluttaa koko ikäluokka korkeakouluissa tällä hetkellä, ja minä luulen, että meidän korkeakouluillekin on hyvä, että tänne tulee ulkomaalaisia opiskelijoita, koska sitä tarjontaa pystytään myöskin pitämään yllä, kun me saadaan korkeakouluihin riittävästi opiskelijoita. Tämä on tietyllä tavalla yksi ulottuvuus.

Ja sitten on se, että meidän elinkeinoelämä tarvitsee osaavaa työvoimaa, ja kun se on suomalaisen koulujärjestelmän kautta tullut, niin se on vielä sillä tavalla jo oppinut tähän suomalaiseen kulttuuriin ja tiettyihin asioihin. Kyllä meillä näille henkilöille tosi paljon tarvetta on.

Ja kyllähän Suomessa on paljon muitakin vetovoimatekijöitä kuin edustaja Vigeliuksen mainitsema verotus. Kyllä täällä tämä turvallisuus, meidän toimivan hyvinvointiyhteiskunnan palvelut ja muut tuovat toisenlaisen näkökulman kuin monessa maassa tällä hetkellä on. Kyllä me olemme vetovoimaisia, kun me saamme ihmisen tänne ensin, ja koulutus on hyvä keino.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius.

16.55 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Mutta meillähän edelleen kuitenkin tulee pysymään käytännössä tällaisten aloituspaikkojen määrä likimain samana, ja tämän laskunhan arvioidaan olevan väliaikainen, kuten silloinkin, kun lukuvuosimaksuja ylipäätään otettiin käyttöön. Eli väliaikainen pudotus voi tulla, mutta se tasaantuu pidemmällä aikavälillä. Ja vaikkei tasaantuisikaan, sekään ei itse asiassa olisi ongelma, koska jos lopputuloksena on se, että me emme käytännössä joudu kustantamaan Suomessa sellaisten ihmisten korkeakouluopintoja, kalliita opintoja, jotka eivät aiokaan jäädä Suomeen, niin sehän on aika pieni hinta, jos hakemusmäärät jonkin verran vähenevät, koska edelleen käytännössä kaikki paikat tulevat täyttymään. Samaan aikaan kun kaikki paikat täyttyvät, jatkossa meillä myös tulee olemaan sääntö, että koulutuksesta aiheutuvat kustannukset tullaan kattamaan yhteiskunnalle.

Näkisin, että se on aika pieni hinta, jos paikkojen määrä pysyy käytännössä vakiona mutta vaihtoehdossa A kustannukset lankeavat yhteiskunnalle ja vaihtoehdossa B kustannukset lankeavat sille tulijalle, joka on tullut tänne mutta ei välttämättä jää tänne — tai vaikka jäisikin tänne, niin kustantaa omat opintonsa. Näkisin, että tämä on kaikin puolin hyvää lainsäädäntöä, ja itse asiassa samanlaista lainsäädäntöähän meillä on jo muissa Pohjoismaissa olemassa, joten on hyvin vaikea ymmärtää tästä lähtökohdasta ja näkökulmasta käsin, minkä takia sosiaalidemokraateissa niin voimakkaasti vastustetaan tätä.

Ymmärtäisin vastustuksenne, jos tässä olisi jonkinlaisena riskinä, että aloituspaikat eivät täyty, että tutkinto-ohjelmat ja siellä oleva kapasiteetti eivät täyty tällaisen lainsäädännön muokkauksen seurauksena, mutta kun tällaista ei ole ennakoitu — ei sellaista ole en-

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

nustettu arvioissa, eikä ole edes realistista, että tällaista tapahtuisi — niin minkä takia te pidätte niin ongelmallisena sitä, että asetetaan jonkinlaisia maksuja ja nimenomaan että tämä opiskelija kattaa itsestään aiheutuvat kustannukset Suomessa? Siis ulkomaalainen opiskelija, EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta. Mikä siinä tekee sen ongelman? Ette kai te sosiaalidemokraateissakaan ajattele, että koulutus on sikäli universaali oikeus, että suomalaisen koulutuksen pitää olla tarjolla koko globaalille hakija- ja osaajapoolille, kenelle tahansa ihmiselle, joka haluaisi tulla Suomeen kouluttautumaan? Että olisi suomalaisten tehtävä paitisi tarjota se koulutus myös kattaa sen kaikki kustannukset? Itse en voi kyllä ajatella, että se olisi suomalaisen koulutusjärjestelmän tehtävä tai meidän poliittisten päätöksentekijöiden ykkösprioriteetti tässä salissa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona.

16.58 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä todella nyt hallitus esittää lukukausimaksujen korottamista, mutta samallahan esitetään sitä, että riippumatta siitä, korottavatko korkeakoulut näitä maksuja, valtion rahoitus joka tapauksessa vähenee. Senhän on ollut täällä myöskin SDP:n kritiikin kärki. Elikkä hallitus tällä pakottaa korkeakoulut korottamaan lukukausimaksuja sillä uhalla, että joka tapauksessa valtio tulee sitten vähentämään rahoitusta.

Arvoisa puhemies! Sitten varmaan kuitenkin lähtökohta meidän kaikkien mielestä on se — ja toivon mukaan on se — että me tarvitsemme Suomeen osaajia myös maan rajojen ulkopuolelta, myös EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta. Jos palataan vielä sinne muutaman viikon taakse, kun Tilastokeskus julkisti uuden väestöennusteensa, niin kokonaisuudessaan väestönkasvu ja meidän koko työvoiman kasvu nojaavat vain ja ainoastaan työperäiseen maahanmuuttoon ja ovat itse asiassa maahanmuuton varassa. Senpä takia olisi keskeistä huolehtia siitä, että tämä ennuste pystyisi toteutumaan, ja silloin puhutaan niistä tekijöistä, joilla Suomi näyttäytyy houkuttelevana maana tulla tekemään töitä mutta myös tulla opiskelemaan.

Kaikista tärkeintä riippumatta siitä, mitä näissä maksuissa tehdään, olisi keskittyä siihen, että henkilöt, jotka ovat tänne opiskelemaan tulleet, maksaneet siitä maksunsa, opintojen jälkeen valmistuttuaan pystyisivät jäämään Suomeen töihin. Tässä on erilaisia helpotuksia ja kannusteita jo edellisenkin hallitus tehnyt, ja toivon mukaan tämäkin hallitus pyrkisi löytämään keinoja siihen, millä tavalla ne henkilöt, jotka ovat tänne tulleet kouluttautumaan, valmistumisen jälkeen jäisivät myös rakentamaan suomalaista yhteiskuntaa. Valitettavan usein näissä tapauksissa, missä henkilö on EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta Suomeen tullut opiskelemaan, opiskeluiden jälkeen valmistuttuaan lähtee kuitenkin jonnekin muualle. Meidän tulisi yhteiskuntana pyrkiä siihen, että pystyisimme myös tämän osaamispotentialin hyödyntämään täysimääräisesti, koska aivan varmasti on etua siitä, että meillä Suomessa on korkeasti koulutettuja henkilöitä meidän työelämän käytössä, olivatpa he sitten kantasuomalaisia, EU- ja Eta-maiden sisäpuolelta tai jopa niiden ulkopuolelta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vigeliu.

17.01 Joakim Vigeliu ps: Arvoisa puhemies! Vaikkei edustaja Räsänen vastannut kysymykseeni, niin täytyy sanoa, että olen hänen puheenvuoronsa kanssa pitkälti samaa mieltä. Siis jos ihminen on saanut jo korkeakoulutuksensa Suomessa, niin olisi tietysti ihanteellis-

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

ta, että hän haluaisi myös jäädä sen jälkeen Suomeen, koska voidaan nähdä, että siitä on osoitettavissa hyvinkin nopealla aikajänteellä selvä nettohyöty tälle yhteiskunnalle. Vielä todennäköisemmin se nettohyöty yhteiskunnalle toteutuu silloin, kun tämä ihminen on maksanut oman korkeakoulutuksensa Suomessa. Silloinhan emme pelaa uhkapeliä sillä, kannattaako se sijoitus, minkä me olemme tehneet, tuleeko se kannattavaksi vai jääkö se kannattamattomaksi. Nimenomaan tällä hallituksen esityksellähän turvataan se, että se sijoitus kannattaa, koska ihminen on maksanut omat kustannuksensa yhteiskunnalle.

Voidaan myös ajatella, millainen kannustin toisaalta ihmiselle on se, että hän on maksanut opintonsa Suomessa. Näkisin, että itse asiassa todennäköisemmin tämä ihminen on halukas jäämään Suomeen, kun hän on maksanut itse opinnoistaan versus tilanne, jossa hän ei ole maksanut mitään, koska jos tämä ihminen sen jälkeen jäisikin Suomeen, niin hän voisi hyvin ajatella, että minkä ihmeen takia me ylipäättään Suomessa maksamme tuleville ulkomaalaisille opiskelijoille heidän koulutuksensa, vaikka he eivät jäisi maahan. Monesti meillä tässä keskustelussa näitä asioita koskien unohtuu se, että jos tänne Suomeen saapuu korkeatuloinen osaaaja, niin ainakin pitkällä aikajänteellä hän tulee maksamaan hyvin korkeita veroja, jolloin hän saattaa hyvinkin suhtautua kriittisesti siihen tapaan, millä meillä on yhteiskunta Pohjoismaissa ja Suomessa järjestetty, eli että heidän kaltaisensa korkean tulotason osajat maksavat joka toisen euronsa valtiolle ja tarjoamme palveluita, emme pelkästään jokaiseen hätään suomalaisille, vaan pahimmassa tapauksessa ihan jokaiselle maailmankansalaiselle. Näkisin, että nimenomaan tällaisilla lainsäädäntöuudistuksilla, joilla myös ulkomaalaisille ihmisille osoitetaan Suomessa, että heidän tehtävänsä ei ole olla globaalin sosiaalitoimiston rahoittajia, saattaa olla myös omat houkutusvaikutuksensa.

Mutta sosiaalidemokraattien puheenvuoroista minulle ei edelleenkään vielä selvinnyt se, millä tavalla se muodostaa ongelman, että ihminen maksaa oman koulutuksensa tässä maassa, jos kuitenkin on niin, että tämän lainsäädäntöuudistuksen myötä tai ilman sitä, molemmissa tapauksissa, tänne EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tulevien englanninkielisten tutkinto-opiskelijoiden määrä tulee olemaan todennäköisesti sama kuin aiemminkin, tai ainakin, jos katsotaan EU- ja Eta-maiden sisäpuoliset kansallisuudet ja toisaalta ulkopuoliset, [Puhemies koputtaa] näiden tutkinto-opiskeluiden määrä tulee olemaan jatkossakin likimain sama.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Haatainen.

17.04 Tuula Haatainen sd: Arvoisa puhemies! Minua harmittaa tässä laissa se, että tämä oli sillä tavalla huonosti valmisteltu, että se tuotto, jonka korkeakoulut tulisivat saamaan, imuroidaan leikkauksena pois. Eli olisi aika reilua, että tämä tuotto jäisi korkeakouluille, jolloin he voisivat myös suunnata resursseja siihen, mikä on erityisen tärkeää, ja esimerkiksi ammattikorkeakouluissa voitaisiin satsata siihen, että opiskelijat myös pääsevät sinne työelämään kiinni, voitaisiin tukea paljon paremmin kieliopintoja — suomen kielen opintoja tai ruotsin — ja luoda edellytyksiä sille polulle, että he myös oikeasti löytävät sen työpaikan ja työllistyvät. Se on meidän tavoitteemme.

Eli jos tätä lakia olisi entrattu vähän paremmaksi, niin tämä voisi toimia. Se täyskäteellisyys toteutuu ammattikorkeakouluista saadun viestin mukaan osassa tutkintoja jo tälläkin hetkellä. Nyt siellä koetaan, että nyt vain rahat imuroidaan pois. Kokonaisuus voi olla tässä muutaman vuoden plus miinus nolla, tai itse asiassa voi mennä miinuksen puolelle, eli hakijoita ei tulekaan. Parempi lainsäädäntö olisi ollut paikallaan.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain 22 §:n ja 70 §:n 2 momentin 5 kohdan kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 111/2024 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 5/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 5/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Mietinnön esittelee valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Haatainen. Olkaa hyvä.

Keskustelu

17.06 Tuula Haatainen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys 111 on osa hallitusohjelman mukaista norminpurkua, jonka tarkoituksena on vahvistaa kuntien toimintaedellytyksiä.

Varhaiskasvatuksessa kyseinen työ on nyt kohdistettu suunnittelu- ja raportointivelvoitteiden keventämiseen niistä aiheutuvan hallinnollisen työn vähentämiseksi. Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan luovuttavaksi lakisääteisistä velvollisuuksista laatia varhaiskasvatuksen paikallinen suunnitelma ja raportoida varhaiskasvatuksen henkilöstön täydennyskoulutuksesta. Valiokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muuttumattomana. Mietinnöstä annettiin yksi vastalause.

Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, joka muodostuu kasvatuksen ja opetuksen ja hoidon kokonaisuudesta. Varhaiskasvatuksen lakisääteistä suunnittelua tehdään kolmella eri tasolla sisältäen valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, järjestäjä- tai tuottajakohtaisen paikallisen suunnitelman, joka nyt siis esitetään poistettavaksi, sekä lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman.

Valiokunta on mietinnössään saamaansa selvitykseen viitaten todennut, että lainsäädännön vaatimukset täyttävän paikallisen suunnitelman laadinnan on katsottu olevan monivaiheinen, aikaa vievä ja merkittävä hallinnollinen tehtävä. Mainituista syistä suunnitelmaa ei ole aina ollut helppo sovittaa yhteen paikallisen päätöksenteon kanssa. Hallituksen esityksen mukaan paikallisissa suunnitelmissa on usein toistettu valtakunnallisen perusteasiakirjan tekstiä tai viitattu johonkin muuhun asiakirjaan. Suunnitelman laatiminen edellä mainitulla tavalla ei valiokunnan näkemyksen mukaan vastaa lainsäädännön tarkoitusta, koska tällöin paikallinen suunnitelma ei ole tehty paikallisiin tarpeisiin. Valiokunta korostaa, että nyt esitetyn muutoksen ei tule johtaa varhaiskasvatuksen järjestäjien keskusjohtoisen ohjaamisen lisääntymiseen nykyisestä. On tärkeää, että hallituksen esityksen vaikutuksia arvioidaan ja seurataan huolellisesti.

Varhaiskasvatuksen järjestäjät ja tuottajat tallentavat tällä hetkellä myös jokaisen tietovarantoon tallennetun työntekijän täydennyskoulutukseen osallistumista koskevat tiedot. Tästä on katsottu aiheutuvan huomattavaa hallinnollista työtä, koska täydennyskoulutuk-

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

siin osallistuu vähintään tuhansia henkilöitä vuosittain. Valiokunnan mietinnön mukaan valiokunta pitää tallentamisvelvollisuudesta luopumista perusteltuna varhaiskasvatuksen toimijoiden lakisääteisistä velvollisuuksista aiheutuvan työmäärän vähentämisen kannalta.

Lopuksi valiokunta toteaa, että esitetystä lainmuutoksesta huolimatta varhaiskasvatuksen järjestäjien ja tuottajien lakisääteinen velvollisuus huolehtia varhaiskasvatuksen henkilöstön riittävästä täydennyskoulutukseen osallistumisesta säilyy ennallaan.

Eli näin. Esittelin nyt tämän mietinnön.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitos paljon. — Edustaja Lohikoski.

17.09 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatus on ollut lukuisten tärkeiden uudistusten kohteena kuluneella vuosikymmenellä. Lainsäädännöllisten uudistusten tavoitteena on ollut nostaa varhaiskasvatuksen laatua, vahvistaa lapsen edun ensisijaisuuden toteutumista ja lisätä koulutuksellista tasa-arvoa. Nykyinen lainsäädäntö asettaa selkeät ja tarpeelliset tavoitteet suomalaiselle varhaiskasvatukselle ja sen järjestämiselle. Uudistuneiden tavoitteiden juurtuminen osaksi varhaiskasvatuksen rakenteita ja arjen toimintaa vaatii kuitenkin aikaa, resursseja ja yhteisiä ponnisteluja.

Arvoisa puhemies! Paikallisesti laadittava suunnitelma on tärkeä osa varhaiskasvatuksen opetussuunnitelmakokonaisuutta, jolla tuetaan toiminnan yhdenvertaista, tavoitteellista ja suunnitelmallista toteuttamista. Raportointivelvoitteen, joka on ollut tässä mukana, tarkoitus on ollut osaltaan vahvistaa varhaiskasvatuksen henkilöstön ammatillista kehittymistä koskevaa tietopohjaa. Samaan aikaan raportointivelvoitteen tavoitteena on ollut lisätä läpinäkyvyyttä ja vahvistaa jokaisen varhaiskasvatuksen ammattilaisen oikeutta oman osaamisensa kehittämiseen ja jatkuvaan oppimiseen. Toteutuessaan nyt nämä muutokset voivat jopa lisätä järjestäjien ja palveluntuottajien ja erityisesti päiväkodin johtajien työkuormaa.

Arvoisa puhemies! Yksikään valiokunnan kuultavista ei varsinaisesti puoltanut varhaiskasvatussuunnitelmista luopumista. Varhaiskasvatuksen laatu ja toiminnalle asetettujen tavoitteiden toteutuminen vaihtelevat ryhmien ja päiväkotien välillä sekä myös kuntien sisällä. Tämän vuoksi olisi tärkeää, että järjestäjät ja yksityiset palveluntuottajat laativat jatkossakin suunnitelmia, jotka paitsi ohjaavat myös tukevat varhaiskasvatuksen ammattilaisten pedagogista toimintaa ja heidän ammatillista kehittymistään juuri kyseisissä omissa toimintaympäristöissään. Paikallinen suunnitelma on varhaiskasvatuksen toteuttamisen ja järjestäjien laadunhallinnan kannalta keskeinen rakenne, aivan kuten perusopetuksessa opetussuunnitelmakokonaisuus.

On vaarana, että tämä käsittelyssä oleva esitys vahvistaa myös mielikuvaa poukkoilevasta päätöksenteosta, jolla kuormitetaan entisestään varhaiskasvatuksen kenttää. Nyt hallitus aikoo heikentää varhaiskasvatuksen laatua ilman kunnollisia vaikutusarviointoja.

Oikeistohallituksen julkilausuttu tavoite on purkaa normeja, mutta tässä puretaan nyt lapsen oikeuksia. Tämä on erittäin surullista. Laadukas varhaiskasvatus on lapsen oikeus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Haatainen.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

17.12 **Tuula Haatainen sd:** Arvoisa puhemies! Turhien normien purkaminen on tietenkin ihan hyvä asia, niin että mietitään sitä, missä on normitusta tullut ja maailma muuttunut, ja mennään eteenpäin.

Mutta tämän kohdalla minulle jäi kyllä todella ikävä mieli siksi, että kun me kuulinme hyvin laajan joukon lausunnonantajia Kuntaliittoa myöten, niin vastustettiin tätä varhaiskasvatuksen paikallisten suunnitelmien tekemisen lopettamista lainsäädännössä, eli se jää nyt sinne paikalliselle tasolle, mitä tehdään. No, suuret kaupungit tulevat varmasti tekemään ja ilmoittivat, että tulevat tekemään näitä suunnitelmia, joissa varmasti ihan tosisaan tehdään varhaiskasvatustyötä ja suunnitelmallisesti johdetaan varhaiskasvatusta. Täsähän on kysymys johtamisesta. Johtaminen syntyy siitä, että kaikki sitoutuvat siihen ja näitä suunnitelmia tehdään niin, että siihen myös sitoutetaan. Ja siinä huomioidaan sitten ne paikalliset olosuhteet, joissa voidaan varhaiskasvatusta toteuttaa niiden tarpeiden mukaan, jotka siellä lasten arjessa näyttäytyvät oleellisina.

Lausunnonantajista kaikki, lähestulkoon kaikki — ehkä siellä yksi oli, taisi olla Kuntatyönantajat, joka oli myönteisellä puolella, mutta kaikki muut — vastustivat tämän esityksen tekemistä. Ja jäi vähän epämääräinen käsitys siitä, mistä tämä oikein on pulpahtanut, että tämä nyt olisi näissä säästötalkoissa se iso ja keskeinen asia.

Ministeriö tai hallitus on laskenut, että tällä saadaan 1,8 miljoonaa euroa säästettyä. Tähän tuli kyllä kuntapuolelta ihan selkeä vastaus, että se on puppua. Ei siellä ole erikseen joitain ihmisiä, jotka noukitaan pois ja tulisi henkilöstösäästöä, koska henkilöstösäästöissähan tässä varmaankin hallituksen mielestä se ajatus on. Eli kun tähän ei ole kohdennettu erillisesti rahaa koskaan, niin ei sitä sieltä voi mitenkään yksittäisenä toimenä poiskaan ottaa.

Eli minusta tämä esitys olisi näissä norminpurkutalkoissa voinut jäädä kyllä tekemättä. Toivon vain, että kunnissa tehdään nämä suunnitelmat edelleenkin ja suhtaudutaan varhaiskasvatuksen johtamiseen vakavuudella.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 111/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yhdenvertaisuuslain 6 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 105/2024 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 10/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 10/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Meille tämän esittelee valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Sirén. Olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Keskustelu

17.15 **Saara-Sofia Sirén kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatketaan varhaiskasvatuksen ja myös kuntien normien purun parissa. Esittelen nyt työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön numero 10, joka koskee hallituksen esitystä numero 105 kuluvalta vuodelta, ja kysymys on esityksestä eduskunnalle laiksi yhdenvertaisuuslain 6 a §:n muuttamisesta.

Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yhdenvertaisuuslakia sillä tavalla, että varhaiskasvatuksen järjestäjien ja palveluntuottajien velvoite laatia varhaiskasvatuksen toimipaikkakohtaisia yhdenvertaisuussuunnitelmia poistetaan. Varhaiskasvatuksen järjestäjillä ja palveluntuottajilla olisi kuitenkin edelleenkin velvollisuus, yleinen velvollisuus, arvioida toimintansa vaikutuksia eri väestöryhmiin ja yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan sekä ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Tämä velvoite yhdenvertaisuuden edistämisestä ei siis ole muuttumassa.

Lisäksi näiden varhaiskasvatuksen järjestäjien ja palveluntuottajien olisi laadittava suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Suunnitelma voitaisiin jatkossa tehdä yhteisesti koskemaan kaikkia varhaiskasvatuksen järjestäjän ja palveluntuottajan vastuulla olevia toimipaikkoja. Kunta vastaisi suunnitelman laatimisesta myös sen alueella toimivien perhepäivähoidon ja kunnallisen avoimen varhaiskasvatuksen toimijoiden osalta. Nythän keskustelu on käynyt pääasiassa päiväkotien ympärillä, mutta tässä esityksessä todellakin huomioidaan myös perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatus.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys vähentää kuntien ja muiden varhaiskasvatuksen järjestäjien ja palveluntuottajien hallinnollisia tehtäviä, ja tätä kautta nähdään myös yhteys niihin säästöihin, joita nyt pyritään hakemaan. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää ymmärrettävänä, että normeja pyritään purkamaan, ja yhtyy tavoitteeseen, että painopistettä siirretään hallinnollisista tehtävistä sinne lasten parissa tehtävään käytännön työhön, joka on tietenkin varhaiskasvatuksen ydintä.

Valiokunta korostaa, että velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta varhaiskasvatuksessa ei poistu, vaikka velvollisuus laatia toimipaikkakohtainen yhdenvertaisuussuunnitelma poistuu, ja tätä on tarpeen korostaa käyty keskustelu huomioiden. Todellakin tämä velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta varhaiskasvatuksessa säilyy, ja se on äärimmäisen tärkeää. Yhdenvertaisuuden edistäminen varhaiskasvatuksessa on perusteltua lasten hyvinvoinnin näkökulmasta. Valiokunta kannustaa kuntia ja muita varhaiskasvatuksen järjestäjiä laatimaan toimipaikkakohtaisia suunnitelmia jatkossakin silloin, kun niille arvioidaan paikallisesti olevan tarvetta.

Arvoisa puhemies! Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on saanut sivistysvaliokunnalta lausunnon, jonka mukaan yhdenvertaisuuden suunnitelmallista edistämistyötä on jatkossakin mahdollista toteuttaa siten, että se on luonteva osa varhaiskasvatuksen kunkin toimipaikan työyhteisön toimintaa sekä tukee sen johtamista ja henkilöstön osaamisen kehittämistä. Valiokunta yhtyy tähän sivistysvaliokunnan näkemykseen, eli työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on tästä samaa mieltä.

Tämä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan päätösehdotuksena on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 105/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Tähän mietintöön sisältyy vastalause, joka sisältää hylkäysehdotuksen.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

17.20 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä edustaja Sirén esitteli hyvin tämän käsittelyn.

Tuon tässä esiin, että tähän liittyy vastalause. Vastalause lähtee lähinnä siitä ajattelusta, että tässä ei ole riittävästi huomioitu lasten etuja. Se on tässä se ydin.

Toinen kysymys tässä on se, että tämä tuli voimaan viime vuoden alussa eli vuoden 23 alussa, jolloin laajennettiin veloitetta tehdä yhdenvertaisuussuunnitelmia. Sinänsä tämä kokemus tästä on tosi lyhytaikainen. Siinä mielessä tämän toimivuuttakaan ei vielä ole ihan tarpeeksi pystytty näyttämään.

Tässä on ollut se perusidea, että tämä toimipaikkakohtainen yhdenvertaisuussuunnitelma menee lähemmäs sitä lasten arkea ja ottaa paremmin huomioon sen tilanteen, mikä siellä toimipaikkakohtaisesti on. Siinä mielessä tämä on vähän taka-askel siihen työhön, mitä kunnissa pitäisi tehdä näitten asioitten osalta. Siihen, kuinka suuri työmäärä tämän ympärillä on ollut: Täällä lakiesityksessä kuitenkin puhutaan vain paristakymmenestä tuhannesta eurosta noin vuositasolla. Senkin säästö nyt on vähän sellainen, että pystytäänkö osoittamaan, kuinka paljon tämä tosiasiallisesti työmäärää sitten pienentää.

Tärkeämpi on huomio, että jos tällaisen muutoksen seurauksena, jossa ei ole kaikkia näkökohtia otettu riittävästi huomioon, joku lapsi tai nuori joutuu syrjäytymiskierteeseen, niin se on sitten jo yhteiskunnallisesti paljon isompi kysymys.

Tässä mielessä olisi pitänyt katsoa ensin tämä kokonaisuus, miten tämä nykyinen tilanne toimii, kun tämä on ollut viime vuoden alusta voimassa ja sitten on ruvettu miettimään tätä. Tässä mennään nyt aika nopealla tahdilla eteenpäin. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 105/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 102/2024 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 7/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 102/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 25 luvun 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 65/2024 vp

Toimenpideoite TPA 25/2024 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 6/2024 vp

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 19. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 6/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelua, puheenjohtaja Eerola, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.23 **Juho Eerola ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin tuossa totesitte, esittelen tosiaan lakivaliokunnan yksimielisen mietinnön 6/2024, rikoslaki eli kansankielellä tämä pakkoavioliittoasia.

”En kerro, kuinka jouduin naimisiin”, lauloi Irwin Goodman aikanaan. No, nyt kannattaa kertoa, etenkin, jos on sellainen ajatus, että on jonkunlainen pakko ollut siinä, että on joutunut naimisiin. Nimittäin nyt tulee kiellettyä sitten siitäkin. Tähän avioliittolakiin on nimittäin taannoin lisätty uudet säännökset avioliiton kumoamisesta, jos aviopuoliso on pakotettu tähän avioliittoon.

Eduskunta on asiaa koskevaa muutosesitystä käsitellessään lakivaliokunnan mietinnön pohjalta edellyttänyt, että hallitus kiirehtii avioliittoon pakottamista koskevan rangaistus-sääntelyn tarkastelua ja ryhtyy sitten sen perusteella tarvittaviin toimenpiteisiin avioliittoon pakottamisen rangaistavuuden selkeyttämiseksi rikoslaissa. No, hallitusohjelmaan sisältyy asiaa koskeva kirjaus, jonka mukaan hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin avioliittoon pakottamisen rangaistavuuden selkeyttämiseksi tässä rikoslaissa.

Tässä käsiteltävässä hallituksen esityksessä ehdotetaan avioliittoon pakottamisen rangaistavuuden selkeyttämistä rikoslaissa. Esityksen tavoitteena on siis vahvistaa henkilökohtaisen vapauden ja koskemattomuuden sekä vielä yksityiselämänkin suojaa. Lakivaliokunta on antanut esityksestä, kuten sanoin, yksimielisen lausunnon, jossa se pitää rikoslain selkeyttämistä tarpeellisenä ja erittäinkin perusteltuna. Tällä muutoksella voidaan osaltaan pyrkiä parantamaan pakkoavioliittojen tunnistamista sekä pakkoavioliiton kohteeksi joutuvien henkilöiden asemaa ja oikeusturvaa.

Pakkoavioliitto on vakava ihmisoikeusloukkaus, jonka uhreiksi joutuvat useimmiten työtöt ja naiset mutta joissain tapauksissa myös pojat ja miehet. Se koskee lähinnä joitain maahanmuuttajaryhmiä mutta joissain tapauksissa myös kantasuomalaisia. Suomessa tämä pakkoavioliitto ilmenee lähinnä järjestöjen ja ihmiskaupan auttamisjärjestelmän työssä, mutta rikosprosessissa niitä on käsitelty vähän eikä niistä ole annettu yhtään tuomiota, vaikka avioliittoon pakottamisen katsotaan jo nykyisin olevan rangaistavaa.

Kuten tässä mietinnössä todetaan, avioliittoon pakottamiseen voidaan jo nykyisinkin soveltaa esimerkiksi rikoslain 25 luvun 3 §:n ihmiskauppaa, 3 a §:n törkeää ihmiskauppaa tai sitten vielä 8 §:n mukaista pakottamista koskevia säännöksiä. Tämä avioliittoon pakottamisen rangaistavuus ei ilmene rangaistussäännöksistä nimenomaisesti, mutta avioliittoon pakottamisen katsotaan lain esitöiden mukaan olevan rangaistavaa.

Rikoslain selkeyttämisen vaihtoehtojen osalta kyse on keskeisesti siitä, säädetäänkö avioliittoon pakottaminen rangaistavaksi omana erillisenä rangaistussäännöksenään vai täsmennetäänkö voimassa olevia rangaistussäännöksiä. Hallituksen esityksessä on päädytty ehdottamaan ihmiskauppaa koskevan rikoslain 25 luvun 3 §:n täsmentämistä sillä vii-

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

siin, että siitä käy nimenomaisesti ilmi, että ihmiskauppana rangaistavaa on sellainen teko, jonka tarkoituksena on pakkoavioliittoon tai siihen rinnastettavaan liittoon saattaminen.

Lakivaliokunta mietinnössään katsoo, että sekä erillissäännökselle että voimassa olevan sääntelyn täsmentämiselle voidaan esittää perusteet. Erilliskriminalisointia ovat rangaistavuuden selkeyttämiseksi suosittaneet tai sitä pyytäneet harkittavaksi useat kansainvälisten sopimusten valvontaelimet. Toisaalta tämä vaihtoehto edellyttäisi sääntelyratkaisuna erillissäännöksen ja voimassa olevien säännösten keskinäisen suhteen huolellista arviointia.

Hallituksen esityksessä valittua ratkaisua vuorostaan puoltaa se, että nykyisen ihmiskauppaa koskevan rangaistussäännöksen keinot ja tekotavat vastaavat pitkälti avoliittoon pakottamisen keinoja ja tekotapoja, joten ihmiskauppaa koskevan rangaistussäännöksen alan voidaan arvioida varsin hyvin kattavan avoliittoon pakottamisen rangaistavuuden alan. Lisäksi ihmiskauppasäännöksellä on muita erityispiirteitä, joiden voidaan katsoa soveltuvan hyvin näihin pakkoavioliittoihin. Tällaisia ovat esimerkiksi alle 18-vuotiaiden erityiskohtelu, rikoksen täyttyminen varhaisessa vaiheessa, samoin kuin säännöksen soveltuminen sekä avoliiton solmimisvaiheeseen että avoliitosta irtautumisen estämiseen. Niin ikään ihmiskaupparikoksen täsmentäminen merkitsee sitä, että pakkoavioliiton uhreihin sovelletaan suoraan niitä erityissäännöksiä, jotka koskevat ihmiskaupparikoksen uhreja tai ihmiskauppaa rikoksena. Sääntelyratkaisu on siten näissä suhteissa erilliskriminalisointia yksinkertaisempi.

Arvoisa rouva puhemies! Lakivaliokunta on päättänyt puoltamaan hallituksen esityksessä valittua ratkaisua pitäen sitä perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta pitää tärkeänä, että ehdotetun muutoksen toimivuutta ja vaikutuksia seurataan. Valiokunnan mietinnön yksityiskohtaisissa perusteluissa käsitellään lisäksi tarkemmin ehdotetun säännöksen yksityiskohtia kuten sitä, mitä pakkoavioliitolla ja siihen rinnastettavalla liitolla tarkoitetaan. Lakivaliokunta pitää perusteltuna esimerkiksi sitä, että sääntely kattaa juridisesti pätevien avoliittojen lisäksi myös niihin rinnastettavat liitot, kuten esimerkiksi tällaiset uskonnolliset tai yhteisölliset avoliitot.

Jos sääntely koskisi vain juridisesti päteviä avoliittoja, tämä sääntelyratkaisu voisi johtaa tilanteeseen, jossa loukkauksen kohteeksi joutuneen henkilön asema olisi riippuvainen siitä muodollisesta seikasta, pidettäisiinkö hänen avoliittoaan juridisestikin pätevänä. Sääntelyä olisi mahdollista myös kiertää saattamalla henkilö tarkoituksella sellaiseen liittoon, joka ei juridisesti olisi pätevä avoliitto mutta kuitenkin tosiasiallisesti ainakin tietyn yhteisön sisällä vastaisi tällaista avoliittoa.

No, sitten lyhyesti vielä, puhemies, näitten uhrien aseman tukemisesta: Lakivaliokunta korostaa, että pakkoavioliittojen ehkäiseminen ja uhrien auttaminen edellyttää lainsäädäntötoimien lisäksi myöskin muita toimenpiteitä. Kyse on kokonaisvaltaisesta ja poikkihallinnollisesta työstä, kuten laaja-alaisesta tiedottamisesta, valistuksesta, neuvonnasta sekä uhrien tukemisesta ja auttamisesta. Myöskin viranomaisten ja muiden toimijoiden koulutukseen tulee panostaa, jotta pakkoavioliittoja tunnistetaan entistä paremmin.

Sitten tähän liittyy vielä, arvoisa puhemies, tällainen toimenpidealoite 25/2024, edustaja Hopsun tekemä, ja tässä toimenpidealoitteessa ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin avoliittoon pakottamisen erillisen rikosnimikkeen säätämiseksi ja pakottavan kontrollin rikostunnusmerkistön lisäämiseksi lakiin. Lakivaliokunta kuitenkin ehdottaa yksimielisesti tämän toimenpidealoitteen hylkäämistä, sillä valiokunta puoltaa avoliittoon pakottamisen rangaistavuuden selkeyttämistä tässä hallituksen esityksessä ehdotetulla tavalla.

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Näin siis valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 65/2024 sisältyvän lakiehdotuksen ja että eduskunta hylkää tämän sinänsä asiallisen toimenpidealoitteen. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Puisto.

17.32 **Sakari Puisto ps:** Arvoisa puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtajalle. Tämä on oikein hyvä esitys. On hyvä, että pakkoavioliittoihin puututaan ja myös siihen, että pyritään ehkäisemään sääntelyn kiertämistä tavoilla, joilla näissä niin kutsutuissa rinnakkais-yhteiskunnissa toimitaan.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 65/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen ja hallintokeskuksesta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 93/2024 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 20. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 14/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Mietinnön esittelee meille valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Puisto.

Keskustelu

17.33 **Sakari Puisto ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen talousvaliokunnan mietinnön, jonka pohjana on hallituksen esitys elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä ely-keskusten kehittämisen ja hallintokeskuksesta eli KEHA-keskuksesta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta.

Esitetty muutos tehtäisiin tietoja, menettelyjä sekä neuvonta- ja ongelmanratkaisupalveluja tarjoavan yhteisen digitaalisen palveluväylän perustamista koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen täydentämiseksi.

Esitys liittyy digitaalisen palveluväylän perustamista koskevaan niin sanottuun SDG-asetukseen, jonka tavoitteena on helpottaa EU:n alueen kansalaisten ja yritysten rajat ylittävää asiointia luomalla yhteisen digitaalisen palveluväylän säännöt ja siten edistää liikkuvuutta sisämarkkinoilla. Yhteisen digitaalisen palveluväylän kautta tietyt sisämarkkinoiden toimintaan liittyvät menettelyt sekä kansalaisten ja yritysten neuvontapalvelut ovat saatavilla kootusti yhdestä paikasta.

Käytännössä tämä tarkoittaa, että "Sinun Eurooppasi" -portaalin kautta on saatavissa tietoa muun muassa työntekoon ja eläkkeisiin, asumiseen, ajoneuvoihin, koulutukseen, ter-

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

veydenhuoltoon ja kuluttajan oikeuksiin liittyvistä seikoista eri EU-maissa. Lisäksi tarkoituksena on, että kansalaiset ja yritykset pystyvät hoitamaan sähköiset menettelyt yhden kerran periaatteen mukaisesti, jolloin yhteen jäsenmaahan toimitettu tieto tulee pyynnöstä toimittaa muiden jäsenmaiden viranomaisille ja toimii pohjana myös muiden jäsenmaiden viranomaisten päätöksissä. Talousvaliokunta on asetusehdotusta käsitellessään pitänyt hankkeen tavoitteita kannatettavina.

Asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta eikä sinällään edellytä kansallista täydentävää lainsäädäntöä. Asetuksen mukaan kunkin jäsenvaltion on kuitenkin nimitettävä kansallinen koordinaattori, jonka tarkemmista tehtävistä säädetään asetuksessa. Suomen kansalliseksi koordinaattoriksi esitetään KEHA-keskusta, joka on käytännössä jo tähänkin asti hoitanut kansallisen koordinaattorin tehtäviä. Lisäksi laissa ehdotetaan säädettäväksi KEHA-keskuksen roolista digitaalisen palveluväylän tietojen ja asiakirjojen eli todistusmateriaalin vaihtoon liittyvän kansallisen teknisen järjestelmän rekisterinpitäjänä sekä tietojen ja asiakirjojen vastaanottajana ja luovuttajana. Esitetyn muutoksen tarkoituksena on selkeyttää KEHA-keskuksen roolia todistusmateriaalin vaihdossa toimivaltaisten viranomaisten välillä ja tietosuojaa koskevien vastuiden kannalta.

Arvoisa puhemies! Talousvaliokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisena ja puoltaa sen hyväksymistä muuttamattomana yksimielisesti. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

17.36 Juha Hänninen kok: Kiitos, kunnioitettu rouva puhemies! Kiitän edustaja Puistoa esittelystä, jota myös itse kannatan. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 93/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle kumppanuutta ja yhteistyötä koskevan Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Malesian hallituksen välisen puitesopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 82/2024 vp
Valiokunnan mietintö UaVM 9/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 82/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ecuadorin kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain kumoamiseksi

Hallituksen esitys HE 137/2024 vp
Valiokunnan mietintö UaVM 10/2024 vp

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 137/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle diplomaattisten tai konsuliedustustojen tai kansainvälisissä hallitustenvälisissä järjestöissä toimivien edustustojen työntekijöiden perheenjäsenien ansiotyöstä Ukrainan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 138/2024 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 11/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 138/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

24. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Ilmatieteen laitoksesta annetun lain 1 ja 2 §:n sekä puolustusvoimista annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 167/2024 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 10/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 167/2024 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

25. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elintarvikelain 5 §:n, sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n ja maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 83/2024 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 8/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 83/2024 vp sisältyvät 1.-3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

26. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annetun lain 2 ja 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 89/2024 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 6/2024 vp

Pöytäkirja PTK 110/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 89/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

27. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Suomen osallistumisen jatkamisesta Ukrainaa tukevaan Euroopan unionin sotilaalliseen avustusoperaatioon (EUMAM Ukraine)

Valtioneuvoston selonteko VNS 5/2024 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 12/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 6.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

28. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 88/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 11/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 6.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

29. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 6.11.2024 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.43.

Pöytäkirjan vakuudeksi: